EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2019/943

2019 m. birželio 5 d.

dėl elektros energijos vidaus rinkos

(nauja redakcija)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([1]),

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ([2]),

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros ([3]),

kadangi:

(1) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 714/2009 ([4]) buvo keletą kartų iš esmės keičiamas. Kadangi tą reglamentą reikia keisti dar kartą, dėl aiškumo jis turėtų būti išdėstytas nauja redakcija;

(2) energetikos sąjunga siekia, kad energija galutiniams vartotojams – namų ūkiams ir verslo subjektams – būtų tiekiama saugiai, patikimai, tvariai ir konkurencingai ir būtų įperkama. Nuo seno elektros energijos sistemoje dominuoja vertikaliosios integracijos, dažnai valstybei priklausančios monopolijos, valdančios dideles centralizuotas branduolines arba iškastinio kuro elektrines. Nuo 1999 m. pradėjus palaipsniui kurti elektros energijos vidaus rinką siekiama visiems Sąjungos vartotojams suteikti tikrą pasirinkimo galimybę, sukurti naujų verslo galimybių ir didinti tarpvalstybinę prekybą siekiant didesnio našumo, konkurencingų kainų ir aukštesnio lygio paslaugų standartų bei siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tvarumo. Dėl elektros energijos vidaus rinkos sustiprėjo konkurencija, visų pirma didmeniniu lygmeniu, ir išaugo tarpzoninė prekyba. Ji ir toliau išlieka efektyvios energijos rinkos pamatu;

(3) Sąjungos energetikos sistemoje šiuo metu vyksta didžiausias per kelis dešimtmečius pokytis ir elektros energijos rinka yra šio pokyčio pagrindinis veiksnys. Bendras tikslas sumažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro rinkos dalyviams suteikia naujų galimybių ir iškelia naujų uždavinių. Kartu technologijų pokyčiai suteikia naujų vartotojų dalyvavimo ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo galimybių formų;

(4) šiuo reglamentu nustatomos taisyklės, kuriomis siekiama užtikrinti elektros energijos vidaus rinkos veikimą ir įtraukiami reikalavimai, susiję su atsinaujinančiosios energijos formų plėtojimu ir aplinkos politika, visų pirma specialios tam tikrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos objektų tipų taisyklės dėl atsakomybės už balansavimą, skirstymą ir perskirstymą, taip pat dėl naujų elektros energijos gamybos pajėgumų išmetamo CO_2 kiekio ribos, jei tokiems pajėgumams taikomos laikinosios priemonės, skirtos užtikrinti būtiną išteklių adekvatumo lygį, t. y. pajėgumų mechanizmai;

(5) iš mažų elektros energijos gamybos objektų gaminamai energijai iš atsinaujinančiųjų išteklių turėtų būti taikomas prioritetinis skirstymas, nustatant specialią pirmumo tvarką skirstymo metodikoje arba nustatant rinkos

([1]) OL C 288, 2017 8 31, p. 91.
([2]) OL C 342, 2017 10 12, p. 79.
([3]) 2019 m. kovo 26 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2019 m. gegužės 22 d. Tarybos sprendimas.
([4]) 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003 (OL L 211, 2009 8 14, p. 15).

operatoriams taikomus teisinius arba reguliavimo reikalavimus rinkai tiekti šią elektros energiją. Turėtų būti laikoma, kad teikiant sistemos eksploatavimo paslaugas tomis pačiomis ekonominėmis sąlygomis užtikrintas prioritetinis skirstymas atitinka šį reglamentą. Bet kuriuo atveju, prioritetinis skirstymas turėtų būti laikomas suderinamu su elektros energijos gamybos objektų, naudojančių atsinaujinančiuosius energijos išteklius, dalyvavimu elektros energijos rinkoje;

(6) dėl valstybės intervencijos priemonių, dažnai nekoordinuotų, didmeninė elektros energijos rinka tapo vis labiau iškreipta, o tai neigiamai paveikė investicijas ir tarpvalstybinę prekybą;

(7) praeityje elektros energijos vartotojai buvo visiškai pasyvūs ir dažnai pirkdavo elektros energiją reguliuojamomis kainomis, kurioms rinka neturėjo jokio tiesioginio poveikio. Ateityje vartotojams būtina užtikrinti visas galimybes dalyvauti rinkoje vienodomis sąlygomis su kitais rinkos dalyviais ir būtina suteikti įgaliojimus valdyti savo energijos suvartojimą. Kad būtų galima integruoti vis didėjančią energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių dalį, būsimoje elektros energijos sistemoje turėtų būti išnaudotos visos turimos lankstumo priemonės, visų pirma su apkrova susiję sprendimai ir elektros energijos kaupimas, bei turėtų būti išnaudotos skaitmeninimo integruojant inovacines technologijas į elektros sistemą galimybės. Siekiant veiksmingai sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro mažiausiomis sąnaudomis, būsima elektros energijos sistema taip pat būtina skatinti energiją vartoti efektyviai. Elektros energijos vidaus rinkos sukūrimo užbaigimas efektyviai integruojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją gali ilguoju laikotarpiu skatinti investicijas ir prisidėti prie energetikos sąjungos ir 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos tikslų įgyvendinimo, kaip nurodyta 2014 m. sausio 22 d. Komisijos komunikate „Klimato ir energetikos politikos sistema 2020–2030 m.“ ir patvirtinta 2014 m. spalio 23–24 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimo išvadose;

(8) dėl didesnės rinkos integracijos ir nepastovios elektros energijos gamybos reikia dėti daugiau pastangų koordinuoti nacionalinę energetikos politiką su kaimynais ir išnaudoti tarpvalstybinės prekybos elektros energija galimybes;

(9) reglamentavimo sistemos buvo tobulinamos, užtikrinant galimybę prekiauti elektros energija visoje Sąjungoje. Tobulinti sistemas padėjo tai, kad buvo priimti keli tinklo kodeksai ir gairės dėl elektros energijos rinkų integravimo. Tuose tinklo kodeksuose ir gairėse yra nuostatos dėl rinkos taisyklių, sistemos eksploatavimo ir jungimo prie tinklo. Siekiant užtikrinti visišką skaidrumą ir padidinti teisinį tikrumą, pagrindiniai rinkos veikimo ir pajėgumo paskirstymo balansavimo, einamosios paros, kitos paros ir vėlesniais rinkos laikotarpiais principai taip pat turėtų būti turėtų būti priimti pagal įprastą teisėkūros procedūrą ir įtraukti į vieną Sąjungos teisėkūros procedūra priimamą aktą;

(10) Komisijos reglamento (ES) 2017/2195 ([5]) 13 straipsnyje nustatyta procedūra, pagal kurią perdavimo sistemos operatoriai gali visas savo užduotis arba jų dalį deleguoti trečiajai šaliai. Užduotis delegavę perdavimo sistemos operatoriai turėtų ir toliau būti atsakingi už šiame reglamente nustatytų pareigų vykdymą. Be to, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama pavesti vykdyti užduotis ir pareigas trečiajai šaliai. Tačiau turėtų būti leidžiama pavesti tik nacionaliniu lygmeniu vykdomas užduotis ir pareigas, pvz., atsiskaitymą už disbalansą. Dėl tokio pavedimo apribojimų neturėtų būti nereikalingai keičiama esama nacionalinė tvarka. Vis dėlto perdavimo sistemos operatoriai turėtų ir toliau būti atsakingi už užduočių, kurios jiems patikėtos pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 ([6]) 40 straipsnį, vykdymą;

(11) kalbant apie balansavimo rinkas, norint, kad kainos susiformavimas būtų veiksmingas ir neiškraipytas balansavimo pajėgumo ir balansavimo energijos pirkime, reikia, kad sutartyse dėl balansavimo pajėgumų nebūtų nustatomos balansavimo energijos kainos. Tai nedaro poveikio skirstymo sistemoms, kuriose naudojamas integruoto planavimo procesas pagal Reglamentą (ES) 2017/2195;

(12) Reglamento (ES) 2017/2195 18, 30 ir 32 straipsniuose nustatyta, kad standartinių ir specifinių balansavimo energijos produktų kainodaros metodas suteikia teigiamų paskatų rinkos dalyviams išlaikyti savo pačių balansą arba padeda atkurti sistemos balansą savo disbalanso kainos rajone, taip sumažinant sistemos disbalansą ir visuomenės išlaidas. Tokiais kainodaros metodais turėtų būti siekiama ekonomiškai efektyviai naudoti reguliavimą apkrova ir kitus balansavimo išteklius, laikantis tinklo eksploatavimo saugumo ribų;

([5]) 2017 m. lapkričio 23 d. Komisijos reglamentas (ES) 2017/2195, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės (OL L 312, 2017 11 28, p. 6).

([6]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 125).

(13) balansavimo energijos rinkų integracija turėtų padėti efektyviai veikti einamosios paros rinkoms siekiant rinkos dalyviams suteikti galimybę užtikrinti savo balansą kuo arčiau tikrojo laiko, kaip tai leidžiama pagal balansavimo energijos pasiūlymų teikimo pabaigos laiką, numatytą Reglamento (ES) 2017/2195 24 straipsnyje. Perdavimo sistemos operatoriai, pasinaudodami balansavimo rinka, turėtų panaikinti tik po einamosios paros prekybos pabaigos likusį disbalansą. Reglamento (ES) 2017/2195 53 straipsnyje numatyta, kad Sąjungoje turi būti taikomas suderintas 15 minučių atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis. Toks suderinimas turėtų skatinti einamosios paros prekybą ir prekybos produktų, kurių tiekimo laikotarpiai tie patys, kūrimą;

(14) siekiant užtikrinti perdavimo sistemos operatoriams galimybę pirkti ir naudoti balansavimo pajėgumą efektyviai, ekonomiškai ir vadovaujantis rinkos principais, būtina skatinti rinkos integraciją. Tuo atžvilgiu Reglamento (ES) 2017/2195 IV antraštinėje dalyje nustatomos trys metodikos, kurių laikydamiesi perdavimo sistemos operatoriai turi teisę paskirstyti tarpzoninį pralaidumą balansavimo pajėgumo mainams ir dalijimuisi rezervais, kai tai pagrįsta remiantis sąnaudų ir naudos analize; tai – bendro optimizavimo procesas, rinka grindžiamo paskirstymo procesas ir paskirstymas remiantis ekonominio efektyvumo analize. Bendrai optimizuoto paskirstymo procesas turi būti taikomas paskirstant kitos paros laikotarpiui. Priešingai, rinka grindžiamas paskirstymo procesas gali būti taikomas tuomet, kai sutarčių sudarymas vyksta ne anksčiau kaip likus savaitei iki balansavimo pajėgumų teikimo, o paskirstymas remiantis ekonominio efektyvumo analize taikomas tuomet, kai sutartys sudaromos likus daugiau nei savaitei iki balansavimo pajėgumų teikimo, su sąlyga, kad paskirstomi kiekiai yra riboti ir kad vertinimas atliekamas kasmet. Atitinkamoms reguliavimo institucijoms patvirtinus tarpzoninio pralaidumo paskirstymo proceso metodiką, du arba daugiau perdavimo sistemos operatorių gali pradėti tą metodiką taikyti anksčiau, kad jie įgytų patirties ir kad ateityje tą metodiką sklandžiai taikytų daugiau perdavimo sistemos operatorių. Tačiau tokias metodikas visi perdavimo sistemos operatoriai turėtų taikyti suderintai, kad būtų skatinama rinkos integracija;

(15) Reglamento (ES) 2017/2195 V antraštinėje dalyje nustatyta, kad bendrasis atsiskaitymo už disbalansą tikslas – užtikrinti, kad už balansą atsakingos šalys efektyviai išlaikytų savo pačių balansą arba padėtų atkurti sistemos balansą, ir skatinti rinkos dalyvius išlaikyti arba padėti atkurti sistemos balansą. Kad balansavimo rinkose ir visoje energetikos sistemoje būtų galima integruoti didėjančią energijos iš kintamų atsinaujinančiųjų išteklių dalį, disbalanso kainos turėtų atspindėti tikralaikę energijos vertę. Visi rinkos dalyviai turėtų būti finansiškai atsakingi už savo sukeltą disbalansą, kuris yra skirtumas tarp paskirstyto kiekio ir galutinės pozicijos rinkoje. Reguliavimo apkrova telkėjų atveju paskirstomą energijos kiekį sudaro dalyvaujančių vartotojų apkrovos fiziškai aktyvuojamas energijos kiekis, apskaičiuotas taikant apibrėžtą matavimo metodą ir bazinę metodiką;

(16) Komisijos reglamentu (ES) 2015/1222 ([7]) nustatytos išsamios tarpzoninio pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo kitos dienos ir einamosios paros prekybos rinkose gairės, įskaitant reikalavimus parengti bendras metodikas, pagal kurias nustatoma tarp prekybos zonų tuo pačiu metu turimo pralaidumo apimtis, veiksmingumo vertinimo kriterijus ir peržiūros procesas prekybos zonoms nustatyti. Reglamento (ES) 2015/1222 32 ir 34 straipsniuose nustatytos prekybos zonų konfigūracijos peržiūros taisyklės, jo 41 ir 54 straipsniuose nustatytos suderintos didžiausių ir mažiausių galutinių kainų ribos, taikytinos kitos paros ir einamosios paros laikotarpiais, jo 59 straipsnyje nustatytos tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos taisyklės, o 74 straipsnyje nustatytos apkrovų perskirstymo ir kompensacinės prekybos išlaidų pasidalijimo metodikos taisyklės;

(17) Komisijos reglamentu (ES) 2016/1719 ([8]) nustatytos išsamios taisyklės dėl tarpzoninio pralaidumo paskirstymo išankstinių sandorių rinkose, bendros ilgalaikio tarpzoninio pralaidumo skaičiavimo metodikos nustatymo, bendrosios ilgalaikių perdavimo teisių paskirstymo platformos sukūrimo Europos lygmeniu ir galimybės grąžinti ilgalaikes perdavimo teises ir vėliau jas panaudoti skirstant prognozuojamą pralaidumą arba perleisti vieno rinkos dalyvio ilgalaikes perdavimo teises kitam dalyviui. Reglamento (ES) 2016/1719 30 straipsnyje nustatytos taisyklės dėl išankstinių sandorių rinkose siūlomų rizikos draudimo produktų;

([7]) 2015 m. liepos 24 d. Komisijos reglamentas (ES) 2015/1222, kuriuo nustatomos pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gairės (OL L 197, 2015 7 25, p. 24).

([8]) 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamentas (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (OL L 259, 2016 9 27, p. 42).

(18) Komisijos reglamentu (ES) 2016/631 ([9]) nustatyti elektros energijos gamybos objektų prijungimo prie energijos tinklo reikalavimai, visų pirma dėl sinchroninių elektros energijos gamybos modulių, elektros jėgainių parko modulių ir jūrinio elektros jėgainių parko modulių. Tie reikalavimai padeda užtikrinti sąžiningas konkurencijos sąlygas elektros energijos vidaus rinkoje, užtikrinti sistemos saugumą ir elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių integraciją, taip pat palengvinti prekybą elektros energija visoje Sąjungoje. Reglamento (ES) 2016/631 66 ir 67 straipsniuose nustatytos taisyklės dėl besiformuojančių technologijų elektros energijos gamybos srityje;

(19) pasiūlos ir paklausos pasiskirstymą atspindinčios prekybos zonos yra prekybos elektros energija rinkoje pagrindas ir būtina sąlyga norint išnaudoti visą pralaidumo paskirstymo metodų, įskaitant srautinį metodą, potencialą. Todėl prekybos zonas reikėtų apibrėžti taip, kad būtų užtikrinamas rinkos likvidumas, veiksmingas perkrovos valdymas ir bendras rinkos efektyvumas. Jei viena reguliavimo institucija arba perdavimo sistemos operatorius, gavęs savo kompetentingos reguliavimo institucijos pritarimą, pradeda esamų savo kontrolės rajono prekybos zonų konfigūracijos peržiūrą, kai prekybos zonų konfigūracija turi nereikšmingą poveikį kaimyninių perdavimo sistemos operatorių kontrolės rajonams, įskaitant jungiamąsias linijas, ir prekybos zonų konfigūracijos peržiūra yra būtina siekiant padidinti efektyvumą, kuo labiau padidinti tarpvalstybinės prekybos galimybes arba išlaikyti tinklo eksploatavimo saugumą, atitinkamo kontrolės rajono perdavimo sistemos operatorius ir kompetentinga reguliavimo institucija turėtų būti atitinkamai vienintelis perdavimo sistemos operatorius ir vienintelė kompetentinga reguliavimo institucija, kurie dalyvauja peržiūroje. Atitinkamas perdavimo sistemos operatorius ir kompetentinga reguliavimo institucija turėtų apie peržiūrą iš anksto pranešti kaimyniniams perdavimo sistemos operatoriams ir paskelbti peržiūros rezultatus. Regioninę prekybos zonų peržiūrą turėtų būti galima inicijuoti remiantis technine perkrovos ataskaita pagal šio reglamento 14 straipsnį arba pagal esamą Reglamente (ES) 2015/1222 nustatytą tvarką;

(20) kai regioniniai koordinavimo centrai atlieka pralaidumo skaičiavimą, jie turėtų pralaidumo įverčius kuo labiau padidinti, atsižvelgdami į su išlaidomis nesusijusius taisomuosius veiksmus ir laikydamiesi perdavimo sistemos operatorių eksploatavimo saugumo ribų pralaidumo skaičiavimo regiono tinkle. Jeigu apskaičiuotas pralaidumas nėra lygus šiame reglamente nustatytam minimaliam pralaidumui arba yra už jį didesnis, regioniniai koordinavimo centrai turėtų apsvarstyti visus galimus su išlaidomis susijusius taisomuosius veiksmus, kuriais pralaidumas būtų padidintas iki tos minimalios pralaidumo ribos, įskaitant perskirstymo potencialą pralaidumo skaičiavimo regionuose ir tarp jų, laikantis perdavimo sistemos operatorių eksploatavimo saugumo ribų pralaidumo skaičiavimo regionuose. Perdavimo sistemos operatoriai turėtų teikti tikslias ir skaidrias ataskaitas apie visus pralaidumo skaičiavimo aspektus pagal šį reglamentą ir užtikrinti, kad visa regioniniams koordinavimo centrams siunčiama informacija būtų tiksli ir atitiktų savo paskirtį;

(21) atlikdami pralaidumo skaičiavimą regioniniai koordinavimo centrai tarpzoninį pralaidumą turėtų apskaičiuoti naudodami perdavimo sistemos operatorių duomenis, laikantis perdavimo sistemos operatorių atitinkamų kontrolės rajonų eksploatavimo saugumo ribų. Perdavimo sistemos operatoriai turėtų turėti galimybę nukrypti nuo koordinuoto pralaidumo skaičiavimo tais atvejais, kai jį įgyvendinus būtų viršytos jų kontrolės rajono tinklo elementų eksploatavimo saugumo ribos. Tie nuokrypiai turėtų būti atidžiai stebimi ir apie juos turėtų būti skaidriai pranešama, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui ir užtikrinti, kad rinkos dalyviams teikiamas jungiamųjų linijų pralaidumo kiekis nebūtų ribojamas siekiant išspręsti perkrovos problemą prekybos zonoje. Tais atvejais, kai yra parengtas veiksmų planas, jame turėtų būti atsižvelgiama į nuokrypius ir šalinamos jų priežastys;

(22) turėtų būti nustatyti pagrindiniai rinkos principai, kad elektros kainas nulemia paklausa ir pasiūla. Tos kainos turėtų nurodyti, kada reikia elektros, ir taip užtikrinti rinkos paskatas investuoti į lankstumą užtikrinančius šaltinius, kaip antai lanksčią elektros energijos gamybą, jungiamąsias linijas, reguliavimą apkrova ar elektros energijos kaupimą;

([9]) 2016 m. balandžio 14 d. Komisijos reglamentas (ES) 2016/631 dėl tinklo kodekso, kuriame nustatomi generatorių prijungimo prie elektros energijos tinklo reikalavimai (OL L 112, 2016 4 27, p. 1).

(23) nors elektros energijos sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, rinkoje vis labiau naudojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją, yra vienas iš energetikos sąjungos tikslų, labai svarbu, kad rinkoje būtų pašalintos esamos kliūtys tarpvalstybinei prekybai ir būtų skatinama investuoti į pagrindinę infrastruktūrą, pavyzdžiui, į lankstesnę elektros energijos gamybą, jungiamąsias linijas, reguliavimą apkrova ir elektros energijos kaupimą. Kad būtų galima pereiti prie kintamos ir paskirstytos elektros energijos gamybos ir užtikrinti, kad Sąjungos elektros rinkos ateityje būtų grindžiamos energijos rinkos principais, būtina vėl sutelkti dėmesį į trumpojo laikotarpio rinkas ir stygiaus kainodarą;

(24) trumpojo laikotarpio rinkos pagerina likvidumą ir konkurenciją, nes užtikrina galimybę rinkai pateikti daugiau išteklių, ypač lankstesnių išteklių. Veiksminga stygiaus kainodara skatins rinkos dalyvius reaguoti į rinkos signalus ir užtikrinti išteklių parengtį tada, kai rinkai labiausiai jų reikia, ir užtikrins jiems galimybę susigrąžinti didmeninėje rinkoje patirtas išlaidas. Todėl itin svarbu užtikrinti, kad būtų panaikintos administracinės ir netiesioginės viršutinės kainos ribos, kad būtų galima taikyti stygiaus kainodarą. Rinkos struktūroje visiškai įdiegus trumpojo laikotarpio rinkas ir stygiaus kainodarą bus galima atsisakyti kitų rinką iškraipančių priemonių, kaip antai pajėgumų mechanizmų, skirtų energijos tiekimo saugumui užtikrinti. Kartu stygiaus kainodara be viršutinių kainos ribų didmeninėje rinkoje neturėtų kelti pavojaus, kad galutiniams vartotojams, visų pirma namų ūkio vartotojams, mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVĮ) ir pramonės vartotojams, nebus užtikrinamos patikimos ir stabilios kainos;

(25) nedarant poveikio Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 107, 108 ir 109 straipsniams, nukrypimai nuo pagrindinių rinkos principų, tokių kaip atsakomybė už balansavimą, rinka grindžiamas skirstymas ar perskirstymas, silpnina lankstumo signalus ir trukdo plėtoti sprendimus, pavyzdžiui, elektros energijos kaupimo, reguliavimo apkrova ar telkimo. Nors siekiant išvengti bereikalingos administracinės naštos tam tikriems rinkos dalyviams, visų pirma namų ūkio vartotojams ir MVĮ, nukrypti leidžiančių nuostatų vis dėlto reikia, plačios nukrypti leidžiančios nuostatos, kai jų taikymo sritis apima ištisas technologijas, yra nesuderinamos su tikslu užtikrinti rinkos priemonėmis grindžiamą efektyvų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procesą ir todėl jos turėtų būti pakeistos tikslingesnėmis priemonėmis;

(26) veiksmingos konkurencijos elektros energijos vidaus rinkoje išankstinė sąlyga yra nediskriminaciniai, skaidrūs ir tinkami mokesčiai už naudojimąsi tinklu, įskaitant perdavimo sistemos jungiamąsias linijas;

(27) nesuderinti jungiamųjų linijų pajėgumo apribojimai vis labiau riboja valstybių narių elektros energijos tarpusavio mainus ir tapo didele kliūtimi elektros energijos vidaus rinkos veikimo plėtojimui. Todėl turėtų būti nustatyti kuo didesnis jungiamosios linijos pajėgumas ir kritiniai tinklo elementai, laikantis saugaus tinklų eksploatavimo saugos standartų, įskaitant energijos tiekimo saugumo nenumatytais atvejais standartą (N-1). Vis dėl to yra tam tikrų sunkumų, susijusių su pajėgumo lygio sudėtingajame tinkle nustatymu. Siekiant sumažinti žiedinių srautų ir vidaus perkrovos poveikį tarpzoninei prekybai ir užtikrinti rinkos dalyviams prognozuojamą pajėgumų vertę, turi būti nustatyti aiškūs minimalūs turimo pralaidumo, skirto tarpzoninei prekybai, lygiai. Tais atvejais, kai naudojamas srautinis metodas, pagal tą minimalų pralaidumą, laikantis tinklo eksploatavimo saugumo ribų, turėtų būti nustatoma minimali tarpzoninio arba vidinio kritinio tinklo elemento pralaidumo dalis, naudotina koordinuotame pralaidumo skaičiavime pagal Reglamentą (ES) 2015/1222, atsižvelgiant į nenumatytus atvejus. Bendra likusi pajėgumo dalis gali būti naudojama patikimumo atsargai, žiediniams srautams ir vidaus srautams. Be to, jei kiltų tikėtinų problemų užtikrinant tinklo saugumą, ribotos trukmės pereinamuoju laikotarpiu turėtų būti galima taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas. Kartu su tokiomis nukrypti leidžiančiomis nuostatomis turėtų būti pateikiama metodika ir projektai, kuriais užtikrinamas ilgalaikis sprendimas;

(28) perdavimo pralaidumas, kuriam taikomas 70 % minimalaus pralaidumo kriterijus, vadovaujantis koordinuoto grynojo pralaidumo metodu yra didžiausias aktyviosios galios perdavimas, kuriuo laikomasi eksploatavimo saugumo ribų ir atsižvelgiama į nenumatytus atvejus. Atliekant koordinuotą šio pralaidumo apskaičiavimą taip pat atsižvelgiama į tai, kad elektros energijos srautai yra skirstomi nevienodai tarp atskirų elementų, ir kad kalbama ne vien apie jungiamųjų linijų pralaidumo pridėjimą. Šiuo pajėgumu neatsižvelgiama į patikimumo ribą, žiedinius srautus arba vidaus srautus; į juos atsižvelgiama likusiuose 30 %;

(29) svarbu vengti konkurencijos iškraipymo, atsirandančio dėl valstybių narių perdavimo sistemos operatorių naudojamų skirtingų saugos, eksploatavimo ir planavimo standartų. Be to, rinkos dalyviams turėtų būti atskleisti turimi perdavimo pajėgumai ir turimiems perdavimo pajėgumams įtakos turintys saugos, eksploatavimo bei planavimo standartai;

(30) siekiant efektyviai pritraukti būtinas investicijas, kainos taip pat turėtų parodyti, kur elektros energijos reikia labiausiai. Kad zoninėje elektros energijos sistemoje būtų teikiami teisingi lokaciniai signalai, reikia skaidria tvarka nuosekliai, objektyviai ir patikimai nustatyti prekybos zonas. Siekiant užtikrinti efektyvų Sąjungos elektros energijos tinklo eksploatavimą ir planavimą bei veiksmingus kainų signalus naujiems elektros energijos gamybos pajėgumams, reguliavimui apkrova ir perdavimo infrastruktūrai, prekybos zonos turėtų būti nustatytos atsižvelgiant į struktūrinę perkrovą. Visų pirma, siekiant išspręsti vidaus perkrovos problemą neturėtų būti mažinamas tarpzoninis pajėgumas;

(31) siekiant atspindėti skirtingus prekybos zonų optimizavimo principus, nekeliant pavojaus likvidžioms rinkoms ir investicijoms į tinklus, perkrovos problemai spręsti turėtų būti numatytos dvi galimybės. Valstybės narės turėtų galėti pasirinkti – pakeisti savo prekybos zonos konfigūraciją arba imtis tokių priemonių kaip tinklo sustiprinimas ir tinklo optimizavimas. Tokio sprendimo atskaitos taškas turėtų būti ilgalaikės struktūrinės perkrovos nustatymas, kai tokią perkrovą nustato valstybės narės perdavimo sistemos operatorius ar operatoriai, kai ji nustatoma Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo (toliau – ENTSO-E) ataskaitoje dėl perkrovos arba kai ji nustatoma atliekant prekybos zonų peržiūrą. Valstybės narės pirmiausia turėtų stengtis rasti bendrą sprendimą, kaip tokią perkrovą būtų galima geriausiai pašalinti. Tą darydamos valstybės narės galėtų priimti daugiašalius ar nacionalinius veiksmų planus perkrovos problemai spręsti. Valstybėms narėms, kurios priima veiksmų planą dėl perkrovos pašalinimo, turėtų būti taikomas linijinės trajektorijos laipsniško jungiamųjų linijų atidarymo laikotarpis. Tokio veiksmų plano įgyvendinimo pabaigoje valstybės narės turėtų turėti galimybę pasirinkti – perkonfigūruoti prekybos zoną (-as) arba pašalinti likusią perkrovą taikant taisomuosius veiksmus, su kuriais susijusias išlaidas jos turi padengti. Pastaruoju atveju prekybos zonos konfigūracija neturėtų būti pakeista prieš tos valstybės narės valią, jei pasiekiamas minimalus pralaidumas. Minimalus pralaidumo lygis, kuris turėtų būti naudojamas atliekant koordinuotą pralaidumo skaičiavimą, turėtų būti kritinio tinklo elemento pralaidumo procentinė dalis, kaip apibrėžta atlikus atrankos procedūrą pagal Reglamentą (ES) 2015/1222, arba, srautinio metodo atveju – laikantis eksploatavimo saugumo ribų gedimo atveju. Kraštutiniu atveju Komisija turėtų galėti priimti sprendimą dėl prekybos zonos konfigūracijos ir turėtų turėti galimybę pakeisti prekybos zonos konfigūraciją tik tose valstybėse narėse, kurios pasirinko prekybos zonos padalijimą arba kurios neužtikrino minimalaus pralaidumo lygio;

(32) kad būtų galima integruojant rinką efektyviai sumažinti elektros energijos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro, reikia sistemingai šalinti kliūtis tarpvalstybinei prekybai, kad būtų panaikinta rinkos fragmentacija ir Sąjungos energijos vartotojai galėtų pasinaudoti visais integruotų elektros energijos rinkų ir konkurencijos privalumais;

(33) šiuo reglamentu turėtų būti nustatyti pagrindiniai tarifų nustatymo ir pajėgumo paskirstymo principai, numatant gairių, kuriomis nustatomi išsamesni atitinkami principai ir metodika, kad būtų greitai prisitaikoma prie pasikeitusių aplinkybių, priėmimą;

(34) perkrovos problemų valdymu turėtų būti duodami teisingi ekonominiai signalai perdavimo sistemos operatoriams ir rinkos dalyviams ir jie turėtų būti grindžiami rinkos mechanizmais;

(35) atviroje, konkurencingoje rinkoje perdavimo sistemos operatorių išlaidas, patirtas dėl tarpvalstybinių elektros energijos srautų priėmimo savo tinkluose, turėtų kompensuoti perdavimo sistemų, kuriose tie srautai prasideda, ir sistemų, kuriose tie srautai baigiasi, operatoriai;

(36) į mokėjimus ir pajamas, gaunamus dėl perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo, reikėtų atsižvelgti nustatant nacionalinio tinklo tarifus;

(37) faktinė mokėtina suma už tarpvalstybinę prieigą prie sistemos gali gerokai skirtis priklausomai nuo dalyvaujančio perdavimo sistemos operatoriaus ir nuo valstybėse narėse taikomų tarifų nustatymo sistemų struktūros skirtumų. Todėl, siekiant išvengti prekybos iškraipymo, būtinas tam tikras suderinimo lygis;

(38) turėtų būti nustatytos už perkrovos valdymo procedūras gaunamų pajamų naudojimo taisyklės, nebent dėl susijusios jungiamosios linijos specifinio pobūdžio būtų pateisinama tų taisyklių išimtis;

(39) siekiant užtikrinti vienodas sąlygas visiems rinkos dalyviams, tinklo tarifai turėtų būti taikomi taip, kad nebūtų nei teigiamai, nei neigiamai diskriminuojami prie skirstymo lygmens prijungti gamybos pajėgumai ir prie perdavimo lygmens prijungti elektros energijos gamybos pajėgumai. Tinklo tarifais neturėtų būti diskriminuojamas elektros energijos kaupimas, stabdomas dalyvavimas reguliavime apkrova ar trukdoma didinti elektros energijos vartojimo efektyvumą;

(40) siekiant padidinti tarifų nustatymo skaidrumą ir palyginamumą, kai privalomas suderinimas nelaikomas tinkama priemone, Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (toliau – ACER), įsteigta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/942 ([10]), turėtų pateikti geriausios praktikos apie tarifų metodikas ataskaitą;

(41) siekiant geriau užtikrinti optimalias investicijas į transeuropinį tinklą ir geriau spręsti problemą, susijusią su tuo, kad negali būti įgyvendinami perspektyvūs jungiamųjų linijų projektai, nes jiems neteikiamas prioritetas nacionaliniu lygmeniu, mokesčių už perdavimą perkrauta linija naudojimas turėtų būti persvarstomas iš naujo ir toks naudojimas turėtų padėti užtikrinti jungiamųjų linijų pajėgumo parengtį ir jį išlaikyti arba padidinti;

(42) siekiant užtikrinti optimalų elektros energijos perdavimo tinklo valdymą ir sudaryti sąlygas prekiauti elektros energija ir ją tiekti tarpvalstybiniu mastu Sąjungoje, turėtų būti įsteigtas ENTSO-E. ENTSO-E savo užduotis turėtų vykdyti laikydamasis Sąjungos konkurencijos taisyklių, kurios ir toliau taikomos ENTSO-E sprendimams. ENTSO-E užduotys turėtų būti aiškiai apibrėžtos, o jo veiklos metodas turėtų būti toks, kad būtų užtikrinamas veiksmingumas ir skaidrumas. ENTSO-E parengtais tinklo kodeksais neketinama pakeisti būtinų nacionalinių tinklo kodeksų su tarpvalstybiniais klausimais nesusijusiose srityse. Atsižvelgiant į tai, kad veiksmingesnę pažangą galima užtikrinti taikant veikimo regionų lygmeniu metodą, perdavimo sistemos operatoriai bendroje bendradarbiavimo struktūroje turėtų sukurti regionines struktūras sykiu užtikrindami, kad regionų lygmeniu pasiekti rezultatai atitiktų tinklo kodeksus ir neprivalomus dešimties metų tinklo plėtros planus Sąjungos lygmeniu. Valstybės narės turėtų skatinti bendradarbiavimą ir stebėti tinklo efektyvumą regionų lygmeniu. Bendradarbiavimas regionų lygmeniu turėtų atitikti konkurencingos ir veiksmingos elektros energijos vidaus rinkos kūrimo pažangą;

(43) ENTSO-E turėtų atlikti patikimą Europos išteklių adekvatumo vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu vertinimą, kad juo remiantis būtų galima objektyviai įvertinti galimas adekvatumo problemas. Išteklių adekvatumo problemos, kurios sprendžiamos taikant pajėgumų mechanizmus, turėtų būti nustatytos remiantis Europos išteklių adekvatumo vertinimu. Tas vertinimas gali būti papildomas nacionaliniais vertinimais;

(44) šiame reglamente nustatyta išteklių adekvatumo ilguoju laikotarpiu (nuo kitų dešimties metų iki kitų metų) vertinimo metodika siekiama kito tikslo nei sezoniniais adekvatumo vertinimais (kitų šešių mėnesių), kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/941 ([11]) 9 straipsnyje. Per vidutinio ir ilgojo laikotarpio vertinimus visų pirma nustatomos adekvatumo problemos ir įvertinamas pajėgumų mechanizmų poreikis, o pagal sezoninius adekvatumo vertinimus įspėjama apie trumpalaikę riziką, kuri gali kilti per kitus šešis mėnesius ir dėl kurios gali labai pablogėti elektros energijos tiekimas. Be to, regioniniai koordinavimo centrai taip pat atlieka regioninio adekvatumo vertinimus dėl elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo. Tie vertinimai yra adekvatumo labai trumpu laikotarpiu (nuo kitos savaitės iki kitos paros) vertinimai, naudojami sistemos eksploatavimo reikmėms;

(45) prieš pradėdamos taikyti pajėgumų mechanizmus, valstybės narės turėtų įvertinti reglamentavimo iškraipymus, kuriais didinamos su tuo reglamentavimu susijusios išteklių adekvatumo problemos. Turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės priimtų priemones nustatytiems iškraipymams pašalinti ir kad jos nustatytų jų įgyvendinimo tvarkaraštį. Pajėgumų mechanizmai turėtų būti taikomi tik siekiant panaikinti adekvatumo problemas, kurių negalima išspręsti pašalinant tokius iškraipymus;

([10]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 22).

([11]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 1).

(46) valstybės narės, ketinančios pradėti taikyti pajėgumų mechanizmus, išteklių adekvatumo tikslinius rodiklius turėtų nustatyti skaidraus ir patikrinamo proceso pagrindu. Valstybės narės turėtų turėti laisvę pačios nustatyti norimą energijos tiekimo saugumo lygį;

(47) pagal SESV 108 straipsnį Komisija turi išimtinę kompetenciją vertinti valstybės pagalbos priemonių, kurias gali nustatyti valstybės narės, suderinamumą su vidaus rinka. Tas vertinimas turi būti vykdomas remiantis SESV 107 straipsnio 3 dalimi ir laikantis atitinkamų nuostatų ir gairių, kurias tuo tikslu gali priimti Komisija. Šiuo reglamentu nedaromas poveikis Komisijos išimtinei kompetencijai, suteiktai pagal SESV;

(48) nustatyti pajėgumų mechanizmai turėtų būti peržiūrėti atsižvelgiant į šį reglamentą;

(49) šiame reglamente turėtų būti nustatytos išsamios taisyklės, kuriomis sudaromos veiksmingo tarpvalstybinio dalyvavimo pajėgumų mechanizmuose sąlygos. Perdavimo sistemos operatoriai suinteresuotiems elektros energijos gamintojams turėtų sudaryti sąlygas dalyvauti pajėgumų mechanizmuose kitose valstybėse narėse. Todėl jie turėtų apskaičiuoti pajėgumus, kurių neviršijant turėtų būti galimas tarpvalstybinis dalyvavimas, užtikrinti tokio dalyvavimo galimybę ir tikrinti parengtį. Reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad valstybėse narėse būtų laikomasi tarpvalstybinių taisyklių;

(50) pajėgumų mechanizmais neturėtų būti kompensuojama per daug, tačiau tuo pačiu metu jais turėtų būti užtikrinamas tiekimo saugumas. Tuo atžvilgiu pajėgumų mechanizmai, išskyrus strateginius rezervus, turėtų būti suformuoti taip, kad būtų užtikrinta, jog kaina už pajėgumo prieinamumą automatiškai sumažėtų iki nulio, kai numatoma, kad pajėgumo lygis, kuris elektros energijos rinkoje būtų pelningas, jei pajėgumų mechanizmo nebūtų, bus pakankamas, kad patenkintų jo paklausą;

(51) siekdama paremti valstybes nares ir regionus, kurie dėl energetikos pertvarkos susiduria su socialinėmis, pramonės ir ekonomikos problemomis, Komisija parengė daug anglies naudojantiems ir daug anglies dioksido išmetantiems regionams skirtą iniciatyvą. Tame kontekste Komisija turėtų padėti valstybėms narėms, be kita ko, kai įmanoma, teikdama tikslinę finansinę paramą, kad tuose regionuose būtų sudarytos sąlygos perėjimui laikantis teisingumo principo;

(52) atsižvelgiant į nacionalinių energetikos sistemų skirtumus ir esamų elektros tinklų techninius apribojimus, dažnai geriausias būdas rinkos integracijos pažangai pasiekti yra didinti rinkos integraciją regionų lygmeniu. Todėl reikėtų stiprinti regioninį perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą. Siekiant užtikrinti efektyvų bendradarbiavimą, naujoje reglamentavimo sistemoje turėtų būti numatytas stipresnis regioninis valdymas ir reguliavimo priežiūra, įskaitant ACER įgaliojimų priimti sprendimus tarpvalstybiniais klausimais sustiprinimą. Įmanoma, kad glaudesnis valstybių narių bendradarbiavimas bus reikalingas ir krizinėse situacijose, siekiant padidinti energijos tiekimo saugumą ir apriboti rinkos iškraipymus;

(53) perdavimo sistemos operatorių veiklos tarpusavio koordinavimas regionų lygmeniu oficialiai įtvirtintas nustačius privalomą perdavimo sistemos operatorių dalyvavimą regioninių saugumo koordinatorių veikloje. Perdavimo sistemos operatorių regioninis koordinavimas turėtų būti toliau plėtojamas stiprinant institucinę struktūrą – įsteigiant regioninius koordinavimo centrus. Steigiant regioninius koordinavimo centrus turėtų būti atsižvelgta į esamas arba planuojamas regioninio koordinavimo iniciatyvas ir turėtų būti remiamas vis labiau integruotas elektros energijos sistemų visoje Sąjungoje eksploatavimas, užtikrinant efektyvų ir patikimą jų veikimą. Dėl tos priežasties būtina užtikrinti, kad visoje Sąjungoje perdavimo sistemos operatorių veiksmai būtų koordinuojami per regioninius koordinavimo centrus. Jei tam tikro regiono perdavimo sistemos operatorių veiksmų dar nekoordinuoja ar nekoordinuos esamas ar planuojamas steigti regioninis koordinavimo centras, to regiono perdavimo sistemos operatoriai įsteigia arba paskiria regioninį koordinavimo centrą;

(54) regioninių koordinavimo centrų geografinė veiklos sritis turėtų užtikrinti jiems galimybę veiksmingai prisidėti prie perdavimo sistemos operatorių veiksmų regionuose koordinavimo ir užtikrinti didesnį sistemos saugumą ir rinkos efektyvumą. Regioniniai koordinavimo centrai turėtų turėti galimybę užduotis regione vykdyti lanksčiai, kad galėtų kuo geriau prisitaikyti prie jiems pavestų individualių užduočių pobūdžio;

(55) regioniniai koordinavimo centrai turėtų vykdyti užduotis ten, kur jų vykdymas regioniniu lygmeniu turi pridėtinę vertę, palyginti su užduočių vykdymu nacionaliniu lygmeniu. Regioninių koordinavimo centrų užduotys turėtų apimti užduotis, kurias regioniniai saugumo koordinatoriai vykdo pagal Komisijos reglamentą (ES) 2017/1485 ([12]), taip pat papildomas sistemos eksploatavimo, rinkos veikimo ir pasirengimo valdyti riziką užduotis. Regioninių koordinavimo centrų užduotys neturėtų apimti tikralaikio elektros energijos sistemos eksploatavimo;

(56) vykdydami savo užduotis regioniniai koordinavimo centrai turėtų padėti siekti 2030 m. ir 2050 m. tikslų, nustatytų klimato ir energetikos politikos strategijoje;

(57) regioniniai koordinavimo centrai turėtų pirmiausiai veikti regiono sistemos ir rinkos veikimo interesais. Todėl regioniniams koordinavimo centrams turėtų būti suteikti būtini įgaliojimai koordinuoti veiksmus, kurių imasi sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai, o vykdant kitas funkcijas – atlikti sustiprintą patariamąjį vaidmenį;

(58) regioninių koordinavimo centrų žmogiškieji, techniniai, fiziniai ir finansiniai ištekliai neturėtų būti didesni negu tai griežtai reikalinga jų užduotims vykdyti;

(59) ENTSO-E turėtų užtikrinti, kad regioninių koordinavimo centrų veikla būtų tarpusavyje koordinuojama;

(60) siekiant padidinti elektros skirstymo tinklų veikimo našumą Sąjungoje ir užtikrinti glaudų bendradarbiavimą su perdavimo sistemos operatoriais ir ENTSO-E, turėtų būti įsteigtas skirstymo sistemos operatorių Sąjungoje subjektas (toliau – ES SSO subjektas). ES SSO subjekto užduotys turėtų būti aiškiai apibrėžtos, o jo veiklos metodas turėtų užtikrinti efektyvumą, skaidrumą ir Sąjungos skirstymo sistemos operatorių atstovavimą. Kai tinkama, ES SSO subjektas turėtų glaudžiai bendradarbiauti su ENTSO-E dėl tinklo kodeksų parengimo ir įgyvendinimo ir turėtų teikti rekomendacijas dėl, *inter alia*, paskirstytosios elektros gamybos ir elektros energijos kaupimo integravimo į skirstymo tinklus, taip pat kitų su skirstymo tinklų valdymu susijusių sričių rekomendacijas. ES SSO subjektas taip pat turėtų deramai atsižvelgti į skirstymo sistemų, sujungtų su salose esančiomis galutinės grandies elektros sistemomis, kurios jungiamosiomis linijomis nėra sujungtos su kitomis elektros sistemomis, ypatumus;

(61) reikia skatinti glaudesnį perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą ir jų veiklos koordinavimą, kad būtų parengti tinklo kodeksai siekiant teikti ir valdyti veiksmingą ir skaidrią prieigą prie tarpvalstybinių perdavimo tinklų ir užtikrinti suderintą bei veiksmingą perspektyvinį Sąjungos perdavimo sistemos planavimą ir patikimą jos techninę plėtrą, įskaitant jungiamųjų linijų pajėgumų kūrimą, deramai atsižvelgiant į aplinką. Tie tinklo kodeksai turėtų atitikti ACER parengtas neprivalomas bendrąsias gaires. ACER turėtų būti skirtas tam tikras vaidmuo, susijęs su faktais pagrįsta tinklo kodeksų projektų peržiūra, be kita ko, jų atitiktimi bendrosioms gairėms, ir ji turėtų turėti galimybę rekomenduoti Komisijai juos priimti. ACER turėtų įvertinti siūlomus tinklo kodeksų dalinius pakeitimus, ir ji turėtų turėti galimybę rekomenduoti Komisijai juos priimti. Perdavimo sistemos operatoriai savo tinklus turėtų eksploatuoti laikydamiesi tų tinklo kodeksų;

(62) tinklo kodeksų rengimo ir priėmimo patirtis parodė, kad naudinga racionalizuoti rengimo procedūrą, paaiškinant, kad ACER turi teisę peržiūrėti elektros tinklo kodeksų projektus, prieš juos pateikdama Komisijai;

(63) siekiant užtikrinti sklandų elektros energijos vidaus rinkos veikimą, reikėtų numatyti nuostatas dėl tvarkos, pagal kurią turi būti priimami Komisijos sprendimai ir gairės dėl, *inter alia*, tarifų nustatymo ir pajėgumų paskirstymo, užtikrinant reguliavimo institucijų įtraukimą į tą procesą, prireikus per jų asociaciją Sąjungos lygmeniu. Reguliavimo institucijoms ir kitoms atitinkamoms valstybių narių institucijoms tenka svarbus vaidmuo prisidedant prie tinkamo elektros energijos vidaus rinkos veikimo;

([12]) 2017 m. rugpjūčio 2 d. Komisijos reglamentas (ES) 2017/1485, kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės (OL L 220, 2017 8 25, p. 1).

(64) visi rinkos dalyviai yra suinteresuoti veikla, kurios laukiama iš ENTSO-E. Todėl veiksmingo konsultavimosi procesas yra būtinas ir veikiančios struktūros, įsteigtos sudaryti palankesnėms sąlygoms konsultavimosi procesui ir jam organizuoti, pavyzdžiui, per reguliavimo institucijas arba ACER, turėtų atlikti svarbų vaidmenį;

(65) siekdama užtikrinti didesnį viso elektros energijos perdavimo tinklo Sąjungoje skaidrumą, ENTSO-E turėtų parengti, paskelbti ir nuolat atnaujinti neprivalomą visos Sąjungos dešimties metų tinklo plėtros planą. Į tą tinklo plėtros planą turėtų būti įtraukti veiksmingai veikiantys elektros energijos perdavimo tinklai ir būtinos regioninės jungiamosios linijos, svarbios komerciniu ar tiekimo saugumo aspektu;

(66) reikėtų aktyviai skatinti investuoti į stambią naują infrastruktūrą tuo pat metu užtikrinant tinkamą elektros energijos vidaus rinkos veikimą. Siekiant sustiprinti nuolatinės srovės jungiamųjų linijų, kurioms taikoma išimtis, teigiamą poveikį konkurencijai ir tiekimo saugumui, projekto planavimo etape reikėtų ištirti rinkos dalyvių suinteresuotumą projektu ir priimti perkrovos valdymo taisykles. Jei nuolatinės srovės jungiamosios linijos yra daugiau nei vienos valstybės narės teritorijoje, ACER turėtų nagrinėti prašymus taikyti išimtis kaip kraštutinę priemonę, kad būtų galima geriau atsižvelgti į išimties tarpvalstybinį poveikį ir palengvinti su ja susijusį administracinį darbą. Be to, atsižvelgiant į išskirtinę tų stambių infrastruktūros projektų, kuriems taikoma išimtis, įgyvendinimo riziką, tiekimo ir gamybos interesų turinčios įmonės turėtų turėti galimybę pasinaudoti nuostata, leidžiančia laikinai nukrypti nuo veiklos rūšių atskyrimo taisyklių visapusiško taikymo įgyvendinant minėtus projektus. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003 ([13]) padarytos išimtys ir toliau taikomos iki jų numatytos galiojimo pabaigos, kaip nurodyta sprendime, kuriuo padaryta išimtis. Jūrinei elektros energijos infrastruktūrai, funkcionuojančiai dviem būdais (vadinamiesiems jūros hibridinės jungties įrenginiams), apimančiai jūros vėjo energijos perdavimą į krantą ir į jungiamąsias linijas, taip pat turėtų būti galima taikyti išimtį, kuri taikoma pagal naujoms nuolatinės srovės jungiamosioms linijoms skirtas taisykles. Prireikus reguliavimo sistemoje turėtų būti tinkamai atsižvelgiama į specifinę tų įrenginių situaciją, siekiant įveikti kliūtis statyti visuomenei ekonomiškai efektyvius jūros hibridinės jungties įrenginius;

(67) kad rinka būtų pasitikima labiau, jos dalyviai turi būti tikri, kad už piktnaudžiavimo veiksmus gali būti taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos sankcijos. Kompetentingoms institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai veiksmingai išnagrinėti įtarimus piktnaudžiavimu rinkoje. Tuo tikslu kompetentingoms institucijoms būtina turėti galimybę naudotis duomenimis, iš kurių būtų galima gauti informacijos apie tiekėjų priimtus eksploatavimo sprendimus. Elektros energijos rinkoje daug svarbių sprendimų priima gamintojai, kurie su tais sprendimais susijusią informaciją turėtų saugoti nustatytos trukmės laikotarpį, kad ja galėtų laisvai naudotis kompetentingos institucijos. Be to, kompetentingos institucijos turėtų reguliariai stebėti, ar perdavimo sistemos operatoriai laikosi taisyklių. Mažiems gamintojams, kurie iš tikrųjų negali iškreipti rinkos, ta pareiga neturėtų būti taikoma;

(68) iš valstybių narių ir kompetentingų institucijų reikėtų reikalauti teikti Komisijai atitinkamą informaciją. Komisija tokią informaciją turėtų laikyti konfidencialia. Jei būtina, Komisija turėtų turėti galimybę pareikalauti atitinkamos informacijos tiesiogiai iš atitinkamų įmonių su sąlyga, kad apie tai bus pranešama kompetentingoms institucijoms;

(69) valstybės narės turėtų nustatyti taisykles dėl sankcijų, taikomų už šio reglamento nuostatų pažeidimus, ir užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Tos sankcijos turėtų būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos;

(70) valstybės narės, Energijos bendrijos susitariančiosios šalys ir kitos trečiosios valstybės, kurios taiko šį reglamentą arba yra kontinentinės Europos sinchroninės zonos dalis, turėtų glaudžiai bendradarbiauti visais klausimais, susijusiais su integruotos prekybos elektros energija regiono kūrimu, ir neturėtų imtis jokių priemonių, kurios keltų grėsmę tolesnei elektros energijos rinkų integracijai arba tiekimo saugumui valstybėse narėse ir susitariančiosiose šalyse;

(71) tuo metu, kai buvo priimamas Reglamentas (EB) Nr. 714/2009, Sąjungos lygmeniu buvo nedaug elektros energijos vidaus rinkos taisyklių. Nuo tada Sąjungos vidaus rinka tapo dar sudėtingesnė dėl rinkose vykstančių esminių pokyčių, visų pirma dėl to, kad elektros energija pradėta gaminti iš įvairių atsinaujinančiųjų išteklių. Todėl tinklo kodeksai ir gairės tapo labai išsamūs ir visa apimantys, ir juose nagrinėjami tiek techniniai, tiek bendro pobūdžio klausimai;

([13]) 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1228/2003 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų (OL L 176, 2003 7 15, p. 1).

(72) siekiant užtikrinti mažiausią efektyviam rinkos veikimui būtiną suderinimo laipsnį, Komisijai pagal SESV 290 straipsnį turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti aktus dėl tam tikrų konkrečių sričių, kurios yra labai svarbios rinkos integracijai, neesminių elementų. Tie aktai turėtų apimti tam tikrų tinklo kodeksų ir gairių priėmimą ir dalinį keitimą tais atvejais, kai jie papildo šį reglamentą, perdavimo sistemos operatorių ir reguliavimo institucijų regioninį bendradarbiavimą, perdavimo sistemos operatorių tarpusavio finansines kompensacijas ir išimtinių nuostatų taikymą naujoms jungiamosioms linijoms. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros ([14]) nustatytais principais. Visų pirma siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;

(73) siekiant užtikrinti vienodas šio reglamento įgyvendinimo sąlygas, pagal SESV 291 straipsnį Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ([15]). Tiems įgyvendinimo aktams priimti turėtų būti taikoma nagrinėjimo procedūra;

(74) kadangi šio reglamento tikslo, t. y. užtikrinti suderintą tarpvalstybinių elektros energijos mainų sistemą, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl jo masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;

(75) siekiant nuoseklumo ir teisinio tikrumo, jokia šio reglamento nuostata neturėtų kliudyti taikyti Direktyvos (ES) 2019/944 66 straipsniu grindžiamų nukrypti leidžiančių nuostatų,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS

DALYKAS, TAIKYMO SRITIS IR TERMINŲ APIBRĖŽTYS

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

Šiuo reglamentu siekiama:

a) sudaryti sąlygas efektyviai pasiekti energetikos sąjungos tikslus, visų pirma 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos tikslus, užtikrinant galimybę teikti rinkos signalus siekiant, kad būtų didinamas efektyvumas, atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis, tiekimo saugumas, lankstumas ir tvarumas, mažinama priklausomybė nuo iškastinio kuro ir daugėtų inovacijų;

b) nustatyti pagrindinius gerai veikiančių, integruotų elektros energijos rinkų principus, pagal kuriuos visiems išteklių teikėjams ir elektros vartotojams sudaroma nediskriminacinė galimybė patekti į rinką, suteikiamos galios vartotojams, užtikrinamas konkurencingumas pasaulio rinkoje ir galimybė naudoti reguliavimą apkrova, kaupti energiją ir didinti energijos vartojimo efektyvumą bei palengvinamas paskirstytosios paklausos ir pasiūlos telkimas, taip pat sudaromos sąlygos integruoti rinką ir sektorius ir pagal rinkos principus atlyginti už elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančiųjų išteklių;

([14]) OL L 123, 2016 5 12, p. 1.
([15]) 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

c) nustatyti sąžiningas tarpvalstybinių elektros energijos mainų taisykles, taip padidinant konkurenciją elektros energijos vidaus rinkoje, atsižvelgiant į nacionalinių ir regioninių rinkų ypatingas savybes, įskaitant tarpvalstybinių elektros energijos srautų kompensavimo mechanizmo ir suderintų tarpvalstybinio perdavimo mokesčių principų nustatymą bei turimo nacionalinių perdavimo sistemų jungiamųjų linijų pralaidumo paskirstymą;

d) sudaryti palankesnes sąlygas gerai veikiančios ir skaidrios didmeninės rinkos, prisidedančios prie aukšto lygio elektros energijos tiekimo saugumo, sukūrimui, ir numatyti tarpvalstybinių elektros energijos mainų taisyklių suderinimo mechanizmus.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Vartojamos šios terminų apibrėžtys:

1) jungiamoji linija – perdavimo linija, kuri kerta ar eina per valstybių narių sieną ir sujungia valstybių narių nacionalines perdavimo sistemas;

2) reguliavimo institucija – reguliavimo institucija, kurią kiekviena valstybė narė paskiria pagal Direktyvos (ES) 2019/944 57 straipsnio 1 dalį;

3) tarpvalstybinis srautas – fizinis elektros energijos srautas valstybės narės perdavimo tinkle, atsirandantis dėl gamintojų ir (arba) vartotojų veiklos ne toje valstybėje narėje poveikio jos perdavimo tinklui;

4) perkrova – situacija, kai negalima priimti visų rinkos dalyvių pasiūlymų prekiauti tarp tinklo rajonų, nes dėl jų būtų padarytas didelis poveikis fiziniams srautams per tinklo elementus, kurie tokių srautų išlaikyti negali;

5) nauja jungiamoji linija – jungiamoji linija, kurios tiesimas neužbaigtas iki 2003 m. rugpjūčio 4 d.;

6) struktūrinė perkrova – perdavimo sistemoje susidaranti perkrova, kurią galima nedviprasmiškai nustatyti, iš anksto numatyti, kurios geografinė padėtis kurį laiką nekinta ir kuri dažnai kartojasi įprastomis elektros energijos sistemos veikimo sąlygomis;

7) rinkos operatorius – subjektas, teikiantis pasiūlymų parduoti elektros energiją ir pasiūlymų pirkti elektros energiją derinimo paslaugą;

8) paskirtasis elektros energijos rinkos operatorius arba PEERO – rinkos operatorius, kurį kompetentinga institucija paskyrė atlikti su bendru kitos paros ar einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizmu susijusias užduotis;

9) prarastos apkrovos vertė – didžiausios elektros energijos kainos, kurią vartotojai pasirengę mokėti, kad išvengtų atjungimo, įvertis EUR už MWh;

10) balansavimas – visi visais laikotarpiais vykdomi veiksmai ir procesai, kuriais perdavimo sistemos operatorius nuolat užtikrina sistemos dažnio išlaikymą iš anksto nustatytame stabilumo intervale ir rezervų kiekio, būtino reikiamai kokybei užtikrinti, atitiktį reikalavimams;

11) balansavimo energija – energija, kurią perdavimo sistemos operatoriai naudoja balansavimui atlikti;

12) balansavimo paslaugos teikėjas – rinkos dalyvis, teikiantis perdavimo sistemos operatoriams balansavimo energiją ir (arba) balansavimo pajėgumą;

13) balansavimo pajėgumas – pajėgumų apimtis, kurią balansavimo paslaugos teikėjas sutiko išlaikyti ir teikti perdavimo sistemos operatoriui atitinkamo balansavimo energijos kiekio pasiūlymų forma per visą sutarties galiojimo laikotarpį;

14) už balansą atsakinga šalis – rinkos dalyvis arba jo pasirinktas atstovas, atsakingas už rinkos dalyvio disbalansą elektros energijos rinkoje;

15) atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis – laiko vienetas, už kurį skaičiuojamas už balansą atsakingų šalių disbalansas;

16) disbalanso kaina – teigiama, nulinė arba neigiama disbalanso kiekviena kryptimi kaina kiekvienu atsiskaitymo už disbalansą laikotarpiu;

17) disbalanso kainos rajonas – rajonas, kuriame skaičiuojama disbalanso kaina;

18) parengties tvirtinimo procesas – procesas, per kurį patikrinama, ar balansavimo pajėgumo teikėjas atitinka perdavimo sistemos operatorių nustatytus reikalavimus;

19) rezervo pajėgumas – dažnio išlaikymo rezervų, dažnio atkūrimo rezervų arba pakaitos rezervų kiekis, kuriuo turi galėti naudotis perdavimo sistemos operatorius;

20) pirmenybinis skirstymas – elektrinių energijos skirstymas remiantis kitais kriterijais nei pasiūlymų pirkti ekonominis eiliškumas savarankiško skirstymo modelio atveju, o centrinio skirstymo modelio atveju – elektrinių energijos skirstymas remiantis dar ir kitais kriterijais nei pasiūlymų pirkti ekonominis eiliškumas bei tinklo apribojimai, suteikiant pirmenybę tam tikrų gamybos technologijų elektros energijos skirstymui;

21) pralaidumo skaičiavimo regionas – geografinis rajonas, kuriame taikomas koordinuotas pralaidumo skaičiavimas;

22) pajėgumų mechanizmas – laikina priemonė, skirta užtikrinti, kad atlyginant už išteklių parengtį būtų pasiektas reikiamas išteklių adekvatumo lygis, išskyrus su papildomomis paslaugomis ar perkrovos valdymu susijusias priemones;

23) didelio naudingumo kogeneracija – kogeneracija, kuri atitinka Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES ([16]) II priede nustatytus kriterijus;

24) parodomasis projektas – projektas, kuriuo demonstruojama technologija yra pirma tokios rūšies technologija Sąjungoje ir kuri yra didelė naujovė, gerokai lenkianti naudojamas technologijas;

25) rinkos dalyvis – fizinis arba juridinis asmuo, kuris perka, parduoda arba gamina elektros energiją, kuris užsiima telkimu arba kuris yra reguliavimo apkrova arba elektros energijos kaupimo paslaugų operatorius, įskaitant teikiant prekybos pavedimus, vienoje ar daugiau elektros energijos rinkų, įskaitant balansavimo elektros energijos rinkas;

26) perskirstymas – priemonė, įskaitant apribojimą, kurią aktyvuoja vienas arba daugiau perdavimo sistemos operatorių arba skirstymo sistemos operatorių, pakeisdami gamybos ir (arba) apkrovos modelį, kad pakeistų fizinius srautus elektros energijos sistemoje ir pašalintų fizinę tinklų perkrovą arba kitu būdu užtikrintų sistemos saugumą;

27) kompensacinė prekyba – tarpzoniniai mainai, kuriuos inicijuoja sistemos operatoriai tarp dviejų prekybos zonų, siekdami pašalinti fizinę tinklų perkrovą;

28) elektros energijos gamybos objektas – objektas, kuriame pirminė energija paverčiama elektros energija ir kuris sudarytas iš vieno ar daugiau elektros energijos gamybos modulių, prijungtų prie tinklo;

29) centrinio skirstymo modelis – planavimo ir skirstymo modelis, pagal kurį perdavimo sistemos operatorius, atsižvelgdamas į objektų skirstymo tvarką ir vykdydamas integruotą planavimą, sudaro elektros energijos gamybos ir vartojimo grafikus ir skirsto elektros energijos gamybos objektuose gaminamą ir apkrovos objektuose vartojamą energiją;

30) savarankiško skirstymo modelis – planavimo ir skirstymo modelis, pagal kurį elektros energijos gamybos ir vartojimo grafikus sudaro bei elektros energijos gamybos objektuose gaminamą ir apkrovos objektuose vartojamą energiją skirsto tų įrenginių už planavimą atsakingi atstovai;

31) standartinis balansavimo produktas – balansavimo paslaugų mainams skirtas visų perdavimo sistemos operatorių nustatytas suderintas balansavimo produktas;

32) specifinis balansavimo produktas – balansavimo produktas, kuris nėra standartinio balansavimo produktas;

33) deleguotasis operatorius – subjektas, kuriam perdavimo sistemos operatorius ar paskirtasis elektros energijos rinkos operatorius pavedė pagal šį reglamentą ar kitus Sąjungos teisės aktus tam perdavimo sistemos operatoriui ar PEERO patikėtas konkrečias užduotis ar pareigas, arba kuriam jas vykdyti paskyrė valstybė narė ar reguliavimo institucija;

([16]) 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012 11 14, p. 1).

34) vartotojas – vartotojas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 1 punkte;

35) galutinis vartotojas – galutinis vartotojas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 3 punkte;

36) didmeninis vartotojas – didmeninis vartotojas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 2 punkte;

37) namų ūkio vartotojas – namų ūkio vartotojas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 4 punkte;

38) mažoji įmonė – mažoji įmonė, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 7 punkte;

39) aktyvusis vartotojas – aktyvusis vartotojas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 8 punkte;

40) elektros rinkos – elektros rinkos, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 9 punkte;

41) tiekimas – tiekimas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 12 punkte;

42) elektros energijos tiekimo sutartis – elektros energijos tiekimo sutartis, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 13 punkte;

43) telkimas – telkimas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 18 punkte;

44) reguliavimas apkrova – reguliavimas apkrova, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 20 punkte;

45) pažangioji matavimo sistema – pažangioji matavimo sistema, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 23 punkte;

46) sąveikumas – sąveikumas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 24 punkte;

47) skirstymas – skirstymas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 28 punkte;

48) skirstymo sistemos operatorius – skirstymo sistemos operatorius, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 29 punkte;

49) energijos vartojimo efektyvumas – energijos vartojimo efektyvumas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 30 punkte;

50) atsinaujinančiųjų išteklių energija – atsinaujinančiųjų išteklių energija, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 31 punkte;

51) paskirstyta gamyba – paskirstyta gamyba, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 32 punkte;

52) perdavimas – perdavimas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 34 punkte;

53) perdavimo sistemos operatorius – perdavimo sistemos operatorius, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 35 punkte;

54) sistemos naudotojas – sistemos naudotojas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 36 punkte;

55) gamyba – gamyba, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 37 punkte;

56) gamintojas – gamintojas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 38 punkte;

57) jungtinė sistema – jungtinė sistema, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 40 punkte;

58) maža atskira sistema – maža atskira sistema, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 42 punkte;

59) maža sujungta sistema – maža sujungta sistema, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 43 punkte;

60) papildoma paslauga – papildoma paslauga, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 48 punkte;

61) su dažnio reguliavimu nesusijusi papildoma paslauga – su dažnio reguliavimu nesusijusi papildoma paslauga, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 49 punkte;

62) energijos kaupimas – energijos kaupimas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 59 punkte;

63) regioninis koordinavimo centras – regioninis koordinavimo centras, įsteigtas pagal šio reglamento 35 straipsnį;

64) didmeninė energijos rinka – didmeninė energijos rinka, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 ([17]) 2 straipsnio 6 punkte;

65) prekybos zona – didžiausia geografinė zona, kurioje rinkos dalyviai gali vykdyti energijos mainus be tinklų pralaidumų galių paskirstymo;

66) pralaidumų galių paskirstymas – pralaidumų priskyrimas tarpzoniniams mainams;

67) kontrolės sritis – integrali sujungtos elektros energetikos sistemos dalis, kurią eksploatuoja vienintelis sistemos operatorius ir kuri apima prijungtas fizines apkrovas ir (arba) elektros energijos generavimo šaltinius, jei tokių yra;

68) koordinuotas grynasis pralaidumas – pralaidumo skaičiavimo metodas, grindžiamas didžiausių energijos mainų tarp gretimų prekybos zonų *ex-ante* vertinimo ir nustatymo principu;

69) kritinis tinklo elementas – tinklo elementas prekybos zonoje arba tarp prekybos zonų, į kurį atsižvelgiama apskaičiuojant pralaidumą ir kuris riboja energijos, kuria galima apsikeisti, kiekį;

70) tarpzoninis pralaidumas – sujungtos elektros energetikos sistemos gebėjimas užtikrinti energijos perdavimą tarp prekybos zonų;

71) generavimo šaltinis – vienas elektros generatorius, priklausantis gamybos vienetui.

II SKYRIUS

ELEKTROS ENERGIJOS RINKOS BENDROSIOS TAISYKLĖS

3 straipsnis

Elektros energijos rinkų veikimo principai

Valstybės narės, reguliavimo institucijos, perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai, rinkos operatoriai ir deleguotieji operatoriai užtikrina, kad elektros energijos rinkos veiktų pagal šiuos principus:

a) kainos formuojamos remiantis paklausa ir pasiūla;

b) rinkos taisyklėmis skatinamas laisvas kainos susiformavimas ir vengiama veiksmų, dėl kurių kainos negalėtų būti formuojamos remiantis paklausa ir pasiūla;

c) rinkos taisyklėmis sudaromos palankesnės sąlygos lankstesnės elektros energijos gamybos, tvarios elektros energijos gamybos išmetant mažai anglies dioksido ir lankstesnės paklausos plėtrai;

d) vartotojai turi turėti galimybę gauti naudos iš rinkos galimybių ir didesnės konkurencijos mažmeninėse rinkose ir jiems suteikiamos galios kaip rinkos dalyviams dalyvauti elektros energijos rinkoje ir energetikos pertvarkoje;

e) sutelkiant elektros energijos gamybą iš daugelio elektros energijos gamybos objektų arba apkrovą iš daugelio reguliavimo apkrova objektų, galutiniams vartotojams ir mažosioms įmonėms užtikrinama galimybė dalyvauti rinkoje, kad jie galėtų teikti bendrus pasiūlymus elektros energijos rinkoje ir bendrai naudotųsi elektros energijos sistema, laikantis Sąjungos konkurencijos teisės;

f) rinkos taisyklėmis sudaromos sąlygos mažinti elektros energijos sistemos, taigi ir ekonomikos, priklausomybę nuo iškastinio kuro, be kita ko, sudarant galimybę integruoti iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą energiją ir teikiant paskatas efektyviai vartoti energiją;

g) rinkos taisyklėmis užtikrinamos tinkamos paskatos investuoti į elektros energijos gamybą, visų pirma skatinamos ilgalaikės investicijos į nuo iškastinio kuro nepriklausomą ir tvarią elektros energijos sistemą, elektros energijos kaupimą, elektros energijos vartojimo efektyvumą ir reguliavimą apkrova, kad būtų tenkinami rinkos poreikiai bei sudaromos palankesnės sąlygos sąžiningai konkurencijai ir taip užtikrinamas energijos tiekimo saugumas;

([17]) 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (OL L 326, 2011 12 8, p. 1).

h) palaipsniui pašalinamos kliūtys tarpvalstybiniams elektros energijos srautams tarp prekybos zonų ar valstybių narių ir tarpvalstybiniams sandoriams elektros energijos rinkose ir susijusių paslaugų rinkose;

i) rinkos taisyklėmis numatomas regioninis bendradarbiavimas, jei jis naudingas;

j) saugi ir tvari elektros energijos gamyba, elektros energijos kaupimas ir reguliavimas apkrova įtraukiami į rinką vienodomis sąlygomis, laikantis Sąjungos teisėje numatytų reikalavimų;

k) visi gamintojai tiesiogiai arba netiesiogiai yra atsakingi už savo pagamintos energijos pardavimą;

l) rinkos taisyklėmis sudaromos sąlygos tvariems, patikimiems ir mažai anglies dioksido išmetantiems energijos šaltiniams, technologijoms ar sistemų parodomiesiems projektams, kurie turi būti plėtojami ir naudojami visuomenės naudai;

m) rinkos taisyklėmis suteikiamos galimybės efektyviai skirstyti elektros energijos gamybos, elektros energijos kaupimo ir reguliavimo apkrova išteklius;

n) rinkos taisyklėmis sudaromos sąlygos elektros energijos gamybos, elektros energijos kaupimo ir energijos tiekimo įmonėms pradėti ir nustoti dalyvauti rinkoje remiantis tų įmonių veiklos ekonominio ir finansinio perspektyvumo vertinimu;

o) siekiant užtikrinti galimybę rinkos dalyviams apsisaugoti nuo rinkos kainų nepastovumo rizikos ir sumažinti netikrumą dėl būsimos investicijų grąžos, galimomis ilgalaikio rizikos draudimo priemonėmis turi būti skaidriai prekiaujama rinkose, o dėl ilgalaikių elektros energijos tiekimo sutarčių turi būti deramasi ne biržoje, laikantis Sąjungos konkurencijos teisės;

p) rinkos taisyklėmis sudaromos palankesnės sąlygos prekybai produktais visoje Sąjungoje, o keičiant reglamentavimą atsižvelgiama į poveikį ilgalaikių ir trumpalaikių išankstinių sandorių ir ateities sandorių rinkoms ir produktams;

q) rinkos dalyviai turi teisę gauti prieigą prie perdavimo tinklų ir skirstymo tinklų objektyviomis, skaidriomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

4 straipsnis

Perėjimas laikantis teisingumo principo

Komisija remia valstybes nares, kurios priima nacionalinę laipsniško elektros energijos gamybos kūrenant esama anglimi ir kitu kietuoju iškastiniu kuru ir kasybos pajėgumo mažinimo strategiją taikant visas turimas priemones, siekiant sudaryti sąlygas perėjimui laikantis teisingumo principo regionuose, kuriems turi poveikį struktūriniai pokyčiai. Komisija padeda valstybėms narėms įveikti problemas, susijusias su perėjimo prie švarios energijos socialiniu ir ekonominiu poveikiu.

Komisija glaudžiai bendradarbiauja su daug anglies naudojančiais ir daug anglies dioksido išmetančiais suinteresuotaisiais subjektais, sudaro palankias sąlygas naudotis esamais fondais ir programomis ir naudojimąsi jais, taip pat skatina keitimąsi gerąja praktika, įskaitant diskusijas apie pramonės veiksmų gaires ir perkvalifikavimo poreikius.

5 straipsnis

Atsakomybė už balansavimą

1. Visi rinkos dalyviai yra atsakingi už savo pačių sukeltą sistemos disbalansą (toliau – atsakomybė už balansavimą). Tuo tikslu rinkos dalyviai arba patys yra už balansą atsakingos šalys, arba pagal sutartį deleguoja savo atsakomybę pačių pasirinktai už balansą atsakingai šaliai. Kiekviena už balansavimą atsakinga šalis finansiškai atsako už savo sukeltą disbalansą ir stengiasi užtikrinti savo balansą arba padėti užtikrinti elektros energijos sistemos balansą.

2. Atvejai, kai valstybės narės gali numatyti nukrypti nuo atsakomybės už balansavimą leidžiančias nuostatas, yra tik šie:

a) parodomuosius inovacinius technologijų projektus turi patvirtinti reguliavimo institucija su sąlyga, kad tų nukrypti leidžiančių nuostatų trukmė ir mastas yra apriboti tiek, kiek būtina, kad būtų galima pasiekti demonstravimo tikslus;

b) elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiai, kurių įrengtoji elektrinė galia yra mažesnė nei 400 kW;

c) įrenginiai, kuriems teikiama Komisijos parama, patvirtinta pagal Sąjungos valstybės pagalbos taisykles remiantis SESV 107, 108 ir 109 straipsniais, ir kurie perduoti eksploatuoti anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d.

Valstybės narės, nedarydamos poveikio SESV 107 ir 108 straipsniams, gali skatinti rinkos dalyvius, kuriems visiškai arba iš dalies netaikoma atsakomybė už balansavimą, prisiimti visą atsakomybę už balansavimą.

3. Jei valstybė narė numato nukrypti leidžiančią nuostatą pagal 2 dalį, ji užtikrina, kad finansinę atsakomybę už disbalansą prisiimtų kitas rinkos dalyvis.

4. Elektros energijos gamybos objektų, perduotų eksploatuoti po 2026 m. sausio 1 d., atveju 2 dalies b punktas taikomas tik elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiams, kurių įrengtoji elektrinė galia yra mažesnė nei 200 kW.

6 straipsnis

Balansavimo rinka

1. Balansavimo rinkos, įskaitant parengties tvirtinimo procesus, organizuojamos taip, kad būtų:

a) veiksmingai užtikrintas rinkos dalyvių nediskriminavimas, atsižvelgiant į skirtingus techninius elektros energijos sistemos poreikius ir skirtingas gamybos šaltinių, energijos kaupimo ir reguliavimo apkrova technines galimybes;

b) užtikrinta, jog paslaugos būtų apibrėžtos skaidriu ir technologijų atžvilgiu neutraliu būdu ir kad jų pirkimas būtų skaidrus ir grindžiamas rinka;

c) užtikrinta nediskriminacinė prieiga visiems rinkos dalyviams, individualiai ar telkimo būdu, įskaitant iš kintamų atsinaujinančių šaltinių pagamintą elektros energiją, reguliavimo apkrova ir energijos kaupimo paslaugas;

d) atsižvelgta į poreikį paskirstyti didėjančią kintamos elektros energijos gamybos dalį, taip pat į padidėjusią reguliavimo apkrova spartą ir naujų technologijų kūrimą.

2. Balansavimo energijos kaina balansavimo pajėgumo sutartyse iš anksto nenustatoma. Pirkimo procesai turi būti skaidrūs laikantis Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4 dalies, kartu užtikrinant neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

3. Balansavimo rinkos užtikrina eksploatavimo saugumą, kartu užtikrindamos galimybę kuo labiau išnaudoti ir efektyviai paskirstyti tarpzoninį pralaidumą įvairiais laikotarpiais pagal 17 straipsnį.

4. Kalbant apie standartinius balansavimo produktus ir specifinius balansavimo produktus, atsiskaitymas už balansavimo energiją yra grindžiamas ribinių kainų nustatymu (mokama galutine kaina), nebent visos reguliavimo institucijos būtų patvirtinusios alternatyvų kainų nustatymo metodą, remdamosi bendru visų perdavimo sistemos operatorių pasiūlymu, atlikus analizę, patvirtinusią, kad tas alternatyvus kainų nustatymo metodas yra efektyvesnis.

Rinkos dalyviams leidžiama teikti pasiūlymus pirkti kuo arčiau tikrojo laiko, o balansavimo energijos pasiūlymų teikimo pabaigos laikas negali būti ankstesnis už tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos laiką.

Centrinio skirstymo modelį taikantys perdavimo sistemos operatoriai gali nustatyti papildomas taisykles laikydamiesi pagal Reglamento (EB) Nr. 714/2009 6 straipsnio 11 dalį priimtų gairių dėl elektros energijos balansavimo.

5. Už disbalansą atsiskaitoma tikralaikę energijos vertę atspindinčia kaina.

6. Kiekvienas disbalanso kainos rajonas yra lygus prekybos zonai, išskyrus centrinio skirstymo modelio atvejį, kai disbalanso kainos rajonas gali sudaryti prekybos zonos dalį.

7. Rezervo pajėgumų apimtį nustato perdavimo sistemos operatoriai ir jiems galima padėti regioniniu lygmeniu.

8. Balansavimo pajėgumo pirkimus vykdo perdavimo sistemos operatoriai ir pirkimas gali būti palengvinamas regioniniu lygmeniu. Tarpvalstybinių pajėgumų rezervavimas tuo tikslu gali būti ribojamas. Balansavimo pajėgumo pirkimas grindžiamas rinka ir organizuojamas taip, kad parengties tvirtinimo procese, vykdomame pagal Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4 dalį, rinkos dalyviai nebūtų diskriminuojami nepriklausomai nuo to, ar jie dalyvauja individualiai, ar telkimo būdu.

Balansavimo pajėgumo pirkimas grindžiamas pirmine rinka, nebent ir ta apimtimi, kuria reguliavimo institucija numato nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal kurią galima naudoti kitų formų rinka grindžiamą pirkimą dėl to, kad balansavimo paslaugų rinkoje trūksta konkurencijos, ir kai neviršijamas leistas mastas. Nukrypti nuo pirminių rinkų naudojimo leidžiančios nuostatos peržiūrimos kas trejus metus.

9. Didinamojo balansavimo pajėgumo ir mažinamojo balansavimo pajėgumo pirkimas vykdomas atskirai, nebent nacionalinė reguliavimo institucija patvirtintų nukrypti nuo šio principo leidžiančią nuostatą, remdamasi tuo, kad perdavimo sistemos operatoriaus atliktas vertinimas rodo, kad dėl to padidėtų ekonominis efektyvumas. Sutartys dėl balansavimo pajėgumų sudaromos ne anksčiau kaip likus vienai dienai iki balansavimo pajėgumų teikimo pradžios ir sutarčių galiojimo terminas turi būti ne ilgesnis kaip viena diena, išskyrus atvejus kai, ir ta apimtimi, kuria reguliavimo institucija patvirtino ankstesnes sutartis arba ilgesnius sutarčių galiojimo laikotarpius, siekiant užtikrinti tiekimo saugumą arba pagerinti ekonominį efektyvumą.

Jei taikoma nukrypti leidžianti nuostata dėl bent 40 % standartinių balansavimo produktų ir dėl bent 30 % visų produktų, naudojamų balansavimo pajėgumams, sutartys dėl balansavimo pajėgumų sudaromos ne anksčiau kaip likus vienai dienai iki balansavimo pajėgumų teikimo pradžios, o sutarčių galiojimo terminas neturi būti ilgesnis nei viena diena. Sutartys dėl likusios balansavimo pajėgumų dalies sudaromos ne anksčiau kaip likus vienam mėnesiui iki balansavimo pajėgumų teikimo pradžios ir jų galiojimo terminas neturi būti ilgesnis kaip vienas mėnuo.

10. Perdavimo sistemos operatoriaus prašymu reguliavimo institucija gali nuspręsti pratęsti 9 dalyje nurodytą sutarties dėl likusios balansavimo pajėgumų dalies laikotarpį ne daugiau kaip dvylikos mėnesių laikotarpiu su sąlyga, kad toks sprendimas galios ribotą laiką, o teigiamas poveikis mažinant galutiniams vartotojams tenkančias išlaidas atsvers neigiamą poveikį rinkai. Prašyme pateikiama ši informacija:

a) konkretus laikotarpis, kuriuo būtų taikoma išimtis;

b) konkreti balansavimo pajėgumų, kuriems būtų taikoma išimtis, apimtis;

c) išimties poveikio tam, kaip įtraukiami balansavimo ištekliai, analizė ir

d) išimties pagrindimas, įrodantis, kad dėl tokios išimties sumažėtų galutinių vartotojų išlaidos.

11. Nepaisant 10 dalies, nuo 2026 m. sausio 1 d. sutarčių laikotarpiai negali būti ilgesni kaip šeši mėnesiai.

12. Ne vėliau kaip 2028 m. sausio 1 d. reguliavimo institucijos praneša Komisijai ir ACER, kokią bendrą procentinę dalį sudaro ilgesnių nei vienos dienos laikotarpių sutartys ir pirkimai.

13. Perdavimo sistemos operatoriai arba jų deleguotieji operatoriai kuo arčiau tikrojo laiko, bet ne vėliau kaip per 30 minučių nuo tiekimo įvykdymo, paskelbia informaciją apie esamą savo planavimo rajonų sistemos balansą, apskaičiuotą disbalanso kainą ir apskaičiuotą balansavimo energijos kainą.

14. Kai standartinių balansavimo produktų nepakanka eksploatavimo saugumui užtikrinti arba jei kai kurie balansavimo ištekliai negali būti įtraukti į balansavimo rinką naudojant standartinius balansavimo produktus, perdavimo sistemos operatoriai gali pasiūlyti, o reguliavimo institucijos gali patvirtinti nukrypti nuo 2 ir 4 dalių leidžiančias nuostatas specifinių balansavimo produktų, kurie aktyvuojami vietos lygmeniu, jais nesikeičiant su kitais perdavimo sistemos operatoriais, atveju.

Pasiūlymuose dėl nukrypti leidžiančių nuostatų turi būti pateikiamas priemonių, kuriomis siūloma kuo labiau sumažinti specifinių produktų naudojimą, atsižvelgiant į ekonominį efektyvumą, aprašymas, įrodymas, kad dėl specifinių produktų nesukuriama didelio balansavimo rinkos neveiksmingumo ir iškraipymo planavimo rajone ar už jo ribų, ir, kai taikoma, taisyklės dėl tvarkos, pagal kurią specifinių balansavimo produktų balansavimo energijos pasiūlymai pirkti konvertuojami į standartinių balansavimo produktų balansavimo energijos pasiūlymus, ir informacija apie ją.

7 straipsnis

Kitos paros ir einamosios paros rinkos

1. Perdavimo sistemos operatoriai ir PEERO bendrai organizuoja integruotų kitos paros ir einamosios paros rinkų valdymą laikantis Reglamento (ES) 2015/1222. Perdavimo sistemos operatoriai ir PEERO bendradarbiauja Sąjungos lygmeniu arba, kai tikslingiau, regioniniu lygmeniu, kad užtikrintų kuo didesnį Sąjungos kitos paros ir einamosios paros prekybos efektyvumą ir veiksmingumą. Pareiga bendradarbiauti taikoma nedarant poveikio Sąjungos konkurencijos teisės taikymui. Priežiūrą, kaip perdavimo sistemos operatoriai ir PEERO vykdo su prekyba elektros energija susijusias savo funkcijas, pagal Direktyvos (ES) 2019/944 59 straipsnį atlieka reguliavimo institucijos, o pagal Reglamento (ES) 2019/942 4 ir 8 straipsnius – ACER.

2. Kitos paros ir einamosios paros rinkos:

a) organizuojamos nediskriminaciniu principu;

b) visiems rinkos dalyviams užtikrina kuo daugiau galimybių valdyti disbalansą;

c) visiems rinkos dalyviams užtikrina kuo daugiau galimybių dalyvauti tarpzoninėje prekyboje kuo arčiau tikrojo laiko visose prekybos zonose;

d) užtikrina kainas, atspindinčias esminius rinkos principus, įskaitant tikralaikę energijos vertę, kuriomis rinkos dalyviai gali pasikliauti, tardamiesi dėl ilgalaikio rizikos draudimo produktų;

e) užtikrina eksploatavimo saugumą ir kartu kuo didesnį perdavimo pajėgumo panaudojimą;

f) yra skaidrios, tačiau kartu apsaugant neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą ir užtikrina, kad prekyba vyktų anonimiškai;

g) užtikrina vienodas sąlygas sandoriams, sudaromiems vienoje prekybos zonoje ir tarp prekybos zonų, ir

h) organizuojamos taip, kad būtų užtikrinta, kad visi rinkos dalyviai galėtų individualiai arba telkimo būdu patekti į rinką.

8 straipsnis

Prekyba kitos paros ir einamosios paros rinkose

1. PEERO leidžia rinkos dalyviams prekiauti elektros energija kuo arčiau tikrojo laiko ir bent jau iki tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos laiko.

2. PEERO užtikrina rinkos dalyviams galimybę kitos paros ir einamosios paros rinkose prekiauti elektros energija bent tokiais trumpais kaip atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis laiko intervalais.

3. PEERO teikia pakankamai mažus prekybos kitos paros ir einamosios paros rinkose produktus ir minimalius jų pasiūlymus, apimančius 500 ar mažiau kW, kad užtikrintų galimybę veiksmingai dalyvauti reguliavimo apkrova ir energijos kaupimo paslaugų teikėjams ir smulkiems elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamintojams, įskaitant tiesioginį vartotojų dalyvavimą.

4. Ne vėliau kaip 2021 m. sausio 1 d. visuose planavimo rajonuose nustatomas 15 minučių atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis, nebent reguliavimo institucijos būtų leidusios taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą ar išimtį. Nukrypti leidžiančios nuostatos gali būti taikomos tik iki 2024 m. gruodžio 31 d.

Nuo 2025 m. sausio 1 d. atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis neturi būti ilgesnis kaip 30 minučių, jei visos sinchroninės zonos reguliavimo institucijos taiko tą išimtį.

9 straipsnis

Išankstinių sandorių rinkos

1. Pagal Reglamentą (ES) 2016/1719 perdavimo sistemos operatoriai suteikia ilgalaikes perdavimo teises arba taiko lygiavertes priemones, kad užtikrintų galimybę rinkos dalyviams, įskaitant elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių objektų savininkus, apsidrausti nuo kainų abiejose prekybos zonų ribos pusėse pokyčių rizikos, nebent kompetentingų reguliavimo institucijų atlikto išankstinių sandorių rinkos vertinimo ties prekybos zonų ribomis rezultatai rodo, kad yra pakankamų rizikos draudimo galimybių atitinkamose prekybos zonose.

2. Ilgalaikės perdavimo teisės skaidriai, remiantis rinkos ir nediskriminavimo principais, paskirstomos bendrojoje paskirstymo platformoje.

3. Laikydamiesi Sąjungos konkurencijos teisės, rinkos operatoriai gali savo nuožiūra parengti išankstinių sandorių rinkose siūlomus rizikos draudimo produktus, įskaitant ilgalaikius išankstinių sandorių rinkose siūlomus rizikos draudimo produktus, kad užtikrintų rinkos dalyviams, įskaitant elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių objektų savininkus, tinkamas galimybes apsidrausti nuo finansinės rizikos dėl kainų kaitos. Valstybės narės neturi reikalauti, kad tokia draudimo veikla apsiribotų vien valstybėje narėje ar prekybos zonoje vykdomais sandoriais.

10 straipsnis

Techninės kainos siūlymo ribos

1. Didmeninės elektros energijos kainoms neturi būti nustatoma nei didžiausia, nei mažiausia riba. Ši nuostata taikoma, *inter alia*, visiems pasiūlymams ir galutinėms kainoms visais laikotarpiais, ir turi apimti balansavimo energijos kainas ir disbalanso kainas, nedarant poveikio kainos techninėms riboms, kurios gali būti taikomos balansavimo laikotarpiais ir kitos paros bei einamosios paros laikotarpiais laikantis 2 dalies.

2. PEERO gali taikyti suderintas didžiausios ir mažiausios galutinės kainos ribas kitos paros ir einamosios paros laikotarpiais. Tos ribos turi būti pakankamai aukštos, kad be reikalo nebūtų apribota prekyba, jos turi būti suderintos vidaus rinkos požiūriu ir jomis turi būti atsižvelgta į didžiausią prarastos apkrovos vertę. PEERO įgyvendina skaidrų mechanizmą, pagal kurį techninės kainos siūlymo ribos būtų laiku automatiškai pakoreguotos, jei tikimasi, kad bus pasiektos nustatytos ribos. Pakoreguotos aukštesnės ribos taikomos toliau tol, kol pagal minėtą mechanizmą jas reikės dar labiau padidinti.

3. Perdavimo sistemos operatoriai nesiima jokių priemonių, kuriomis siektų pakeisti didmenines kainas.

4. Reguliavimo institucijos arba kai valstybė narė tuo tikslu yra paskyrusi kitą kompetentingą instituciją – tokios paskirtos kompetentingos institucijos nustato jų teritorijoje taikomas politikos kryptis ir priemones, kurios galėtų prisidėti prie didmeninių kainų formavimo netiesioginio suvaržymo, įskaitant pasiūlymų pirkti, susijusių su balansavimo energijos aktyvinimu, apribojimus, pajėgumų mechanizmus, perdavimo sistemos operatorių taikomas priemones, priemones, kuriomis ketinama užginčyti rinkos išvadas ar užkirsti kelią piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi arba neefektyviam prekybos zonų nustatymui.

5. Jei reguliavimo institucija arba paskirta kompetentinga institucija nustato, kad politikos kryptimi arba priemone galėtų būti naudojamasi siekiant varžyti didmeninę kainodarą, ji imasi visų tinkamų veiksmų, kad pašalintų tą politikos kryptį arba priemonę arba, jei tai neįmanoma, kuo labiau sumažintų jos poveikį pasiūlymų teikimo pobūdžiui. Valstybės narės pateikia Komisijai ataskaitą ne vėliau kaip 2020 m. sausio 5 d., išsamiai nurodydamos priemones ir veiksmus, kurių ėmėsi arba ketina imtis.

11 straipsnis

Prarastos apkrovos vertė

1. Ne vėliau kaip 2020 m. liepos 5 d., kai tai būtina siekiant nustatyti patikimumo standartą pagal 25 straipsnį, reguliavimo institucijos arba, kai valstybė narė tuo tikslu yra paskyrusi kitą kompetentingą instituciją – tokios paskirtos kompetentingos institucijos nustato vieną bendrą savo teritorijoje taikomą prarastos apkrovos vertės įvertį. Tas įvertis turi būti viešai paskelbiamas. Jei valstybės narės teritorijoje yra daugiau nei viena prekybos zona, reguliavimo institucijos

arba kitos paskirtos kompetentingos institucijos gali nustatyti skirtingus įverčius kiekvienai prekybos zonai. Jei prekybos zona apima daugiau nei vienos valstybės narės teritoriją, atitinkamos reguliavimo institucijos arba kitos paskirtos kompetentingos institucijos nustato vieną bendrą prarastos apkrovos vertės įvertį tai prekybos zonai. Nustatydamos vieną bendrą prarastos apkrovos vertės įvertį, reguliavimo institucijos arba kitos paskirtos kompetentingos institucijos taiko 23 straipsnio 6 dalyje nurodytą metodiką.

2. Reguliavimo institucijos arba paskirtos kompetentingos institucijos savo prarastos apkrovos vertės įverčius atnaujina bent kas penkerius metus arba anksčiau, kai jos nustato reikšmingą pokytį.

12 straipsnis

Gaminamos elektros energijos ir reguliavimo apkrova skirstymas

1. Elektros energijos gamybos objektuose gaminama elektros energija ir reguliavimas apkrova skirstomi remiantis nediskriminavimo, skaidrumo ir, nebent pagal 2–6 dalis būtų numatyta kitaip, rinkos principais.

2. Nedarydamos poveikio SESV 107, 108 ir 109 straipsniams, valstybės narės užtikrina, kad sistemos operatoriai, skirstydami elektros energijos gamybos įrenginių gaminamą elektros energiją, pirmenybę teiktų elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiams, ta apimtimi, kuria tai yra leidžiama saugiu nacionalinės elektros energijos sistemos veikimu, remdamiesi skaidriais bei nediskriminaciniais kriterijais ir jei tokie elektros energijos gamybos objektai yra arba:

a) elektros energijos gamybos objektai, kurie naudoja energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių ir kurių įrengtoji elektrinė galia yra mažesnė nei 400 kW, arba

b) parodomieji naujoviškų technologijų projektai, kuriuos turi patvirtinti reguliavimo institucija, su sąlyga, kad tokio prioriteto trukmė ir taikymo apimtis turi būti tokia, kiek būtina pasiekti parodomuosius tikslus.

3. Valstybė narė gali nuspręsti netaikyti prioritetinio skirstymo, kaip nurodyta 2 dalies a punkte, papildomiems elektros energijos gamybos objektams, kurių eksploatavimas prasidės praėjus bent šešiems mėnesiams po to sprendimo priėmimo, arba taikyti mažesnę pajėgumų ribą nei nustatyta 2 dalies a punkte, jei:

a) ji turi gerai veikiančias einamosios paros ir kitas didmenines ir balansavimo rinkas ir tos rinkos yra visiškai prieinamos visiems rinkos dalyviams pagal šį reglamentą;

b) perskirstymo taisyklės ir perkrovos valdymas yra skaidrūs visiems rinkos dalyviams;

c) valstybės narės nacionalinis įnašas į Sąjungos privalomą bendrą atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalies tikslą pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 ([18]) 3 straipsnio 2 dalį ir Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2018/1999 ([19]) 4 straipsnio 2 dalies a punktą yra bent lygiavertis atitinkamam pagal Reglamento (ES) 2018/1999 II priede nustatytą formulę apskaičiuotam rezultatui, o valstybės narės energijos iš atsinaujinančių išteklių dalis yra ne mažesnė nei jos atskaitos taškai pagal Reglamento (ES) 2018/1999 4 straipsnio 2 dalies a punktą; arba, alternatyviai, valstybės narės atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis sudaro bent 50 % bendro galutinio elektros energijos suvartojimo;

d) valstybė narė pranešė Komisijai apie planuojamą nukrypti leidžiančią nuostatą, išsamiai nurodydama kaip įvykdytos pagal a, b ir c punktus nustatytos sąlygos, ir

e) valstybė narė paskelbė planuojamą nukrypti leidžiančią nuostatą, įskaitant išsamų pagrindimą, prireikus tinkamai atsižvelgdama į neskelbtinos komercinės informacijos apsaugą.

Taikant bet kokią nukrypti leidžiančią nuostatą turi būti vengiama pokyčių atgaline data elektros energijos gamybos įrenginiams, kuriems jau yra suteikta pirmenybė skirstant elektros energiją, nedarant poveikio bet kokiems valstybės narės ir įrenginio savanoriškai sudarytiems susitarimams.

([18]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

([19]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

Nedarant poveikio SESV 107, 108 ir 109 straipsniams, valstybės narės gali numatyti paskatas įrenginiams, kuriems taikomas prioritetinis skirstymas, kad jie savanoriškai atsisakytų prioritetinio skirstymo.

4. Nedarant poveikio SESV 107, 108 ir 109 straipsniams, valstybės narės gali numatyti prioritetinį skirstymą elektros energijai, pagamintai didelio naudingumo kogeneracijos objektuose, kurių įrengtoji elektrinė galia yra mažesnė nei 400 kW.

5. Elektros energijos gamybos objektų, perduotų eksploatuoti po 2026 m. sausio 1 d., atveju 2 dalies a punktas taikomas tik elektros energijos gamybos objektams, kurie naudoja atsinaujinančiuosius energijos išteklius, ir kurių įrengtoji elektrinė galia yra mažesnė nei 200 kW.

6. Nedarant poveikio sutartims, sudarytoms anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d., elektros energijos gamybos objektams, naudojantiems atsinaujinančiuosius energijos išteklius arba didelio naudingumo kogeneraciją, kurie buvo perduoti eksploatuoti anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d. ir kuriems po perdavimo eksploatuoti taikytas prioritetinis skirstymas pagal Direktyvos 2012/27/ES 15 straipsnio 5 dalį arba Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB ([20]) 16 straipsnio 2 dalį, ir toliau taikomas prioritetinis skirstymas. Prioritetinis skirstymas nebetaikomas tokiems elektros energijos gamybos objektams nuo tos dienos, kurią elektros energijos gamybos objekte padaroma didelių pakeitimų, kai būtina sudaryti naują prijungimo sutartį arba padidinamas elektros energijos gamybos pajėgumas.

7. Prioritetinis skirstymas neturi kelti pavojaus saugiam elektros energijos sistemos eksploatavimui, juo nesinaudojama siekiant pagrįsti tarpzoninių pralaidumų ribojimą daugiau nei numatyta 16 straipsnyje ir jis grindžiamas skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais.

13 straipsnis

Perskirstymas

1. Elektros energijos perskirstymas ir reguliavimo apkrova perskirstymas grindžiamas objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais. Jis gali būti vykdomas naudojant bet kokias elektros energijos gamybos technologijas, elektros energijos kaupimą ar reguliavimą apkrova, įskaitant esančius kitose valstybėse narėse, nebent tai būtų techniškai neįmanoma.

2. Perskirstomi ištekliai rinkos mechanizmais atrenkami iš elektros energijos gamybos objektų, elektros energijos kaupimo arba reguliavimo apkrova reguliavimo objektų ir toks perskirstymas kompensuojamas finansiškai. Perskirstymui naudojamais balansavimo energijos pasiūlymais balansavimo energijos kaina nenustatoma.

3. Ne rinka grindžiamas elektros energijos gamybos perskirstymas, elektros energijos kaupimo ir reguliavimo apkrova perskirstymas gali būti naudojamas tik jeigu:

a) nėra rinkos alternatyvų;

b) visi rinkos ištekliai yra panaudoti arba

c) turimas elektros energijos gamybos, energijos kaupimo arba reguliavimo apkrova objektų skaičius rajone yra per mažas užtikrinti veiksmingą konkurenciją rajone, kuriame yra tinkami paslaugos teikimo objektai, arba

d) dėl dabartinės padėties tinkle perkrova atsiranda tokiu įprastu ir numatomu būdu, kad rinka grindžiamas perskirstymas sąlygotų reguliarų strateginį pasiūlymų teikimą, dėl kurio padidėtų vidaus perkrovos lygis, o atitinkama valstybė narė yra arba priėmusi veiksmų planą šiai perkrovai pašalinti, arba užtikrina, kad minimalus turimas tarpzoninei prekybai skirtas pralaidumas atitiktų 16 straipsnio 8 dalį.

4. Perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai bent kartą per metus kompetentingai reguliavimo institucijai teikia ataskaitas dėl:

a) rinka grindžiamų elektros energijos gamybos, kaupimo ir reguliavimo apkrova objektams skirtų perskirstymo mechanizmų išplėtojimo ir veiksmingumo lygio;

([20]) 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičianti bei vėliau panaikinanti direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009 6 5, p. 16).

b) priežasčių, kiekių MWh ir išteklių, iš kurių gaminama elektros energija, rūšių, kuriems taikomas perskirstymas;

c) priemonių, kurių buvo imtasi siekiant sumažinti elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginių arba didelio naudingumo kogeneracijos įrenginių mažinamojo perskirstymo poreikį ateityje, įskaitant investicijas į tinklo infrastruktūros skaitmeninimą ir lankstumą didinančias paslaugas.

Reguliavimo institucija pateikia ataskaitą ACER ir paskelbia pirmos pastraipos a, b ir c punktuose nurodytų duomenų santrauką ir, prireikus, rekomendacijas dėl patobulinimų.

5. Taikant tinklo patikimumo ir saugumo išlaikymo reikalavimus, grindžiamų skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais, kuriuos nustato reguliavimo institucijos, perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai:

a) užtikrina perdavimo tinklų ir skirstymo tinklų gebėjimą perduoti iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių arba didelio naudingumo kogeneracijos įrenginiuose pagamintą elektros energiją, kuo mažiau taikant perskirstymą, neatimant iš tinklo planuotojų galimybės atsižvelgti į ribotą perskirstymą, kai perdavimo sistemos operatorius arba skirstymo sistemos operatorius gali skaidriai įrodyti, kad toks būdas yra ekonomiškai efektyvus ir neviršijama 5 % įrenginių, naudojančių atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir tiesiogiai prijungtų prie jų atitinkamo tinklo, per metus pagamintos elektros energijos kiekio, išskyrus atvejus, jei valstybė narė, kurioje elektros energijos gamybos objektų, naudojančių atsinaujinančiuosius energijos išteklius arba didelio naudingumo kogeneraciją, pagaminamos elektros energijos dalis sudaro daugiau negu 50 % metinio bendro galutinio energijos suvartojimo, nustato kitaip;

b) imasi tinkamų operatyvinių tinklo valdymo ir su rinka susijusių priemonių, kad kuo labiau sumažintų elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių arba naudojant didelio naudingumo kogeneraciją, mažinamąjį perskirstymą;

c) užtikrina, kad jų tinklai būtų pakankamai lankstūs, kad jie galėtų juos valdyti.

6. Jei taikomas ne rinka grindžiamas mažinamasis perskirstymas, laikomasi šių principų:

a) elektros energijos gamybos objektams, naudojantiems atsinaujinančiuosius energijos išteklius, mažinamasis perskirstymas taikomas tik jei nėra kitų alternatyvų arba jei pritaikius kitus sprendimus itin neproporcingai padidėtų sąnaudos arba kiltų didelė rizika tinklo saugumui;

b) elektros energijai, pagamintai didelio naudingumo kogeneracijos proceso metu, mažinamasis perskirstymas taikomas tik jei nėra kitų alternatyvų, išskyrus elektros energijos gamybos objektų, naudojančių atsinaujinančiuosius energijos išteklius, gamybos mažinamąjį perskirstymą, arba jei pritaikius kitus sprendimus neproporcingai padidėtų sąnaudos arba kiltų didelė rizika tinklo saugumui;

c) elektros energijai, kuri pagaminama atsinaujinančiuosius energijos išteklius naudojančiuose įrenginiuose arba didelio naudingumo kogeneracijos įrenginiuose, ir kuri į perdavimo arba skirstymo tinklą netiekiama, mažinamasis perskirstymas netaikomas, nebent kitaip nebūtų galima išspręsti tinklo saugumo klausimų;

d) mažinamasis perskirstymas pagal a, b ir c punktus tinkamai ir skaidriai pagrindžiamas. Pagrindimas įtraukiamas į ataskaitą, teikiamą pagal 3 dalį.

7. Kai taikomas ne rinka grindžiamas perskirstymas, perskirstymo reikalaujantis sistemos operatorius elektros energijos gamybos, elektros energijos kaupimo arba reguliavimo apkrova objekto, kuriam taikomas perskirstymas, operatoriui moka finansinę kompensaciją, išskyrus gamintojų, sutikusių su prijungimo sutartimi, pagal kurią patikimas elektros energijos tiekimas negarantuojamas, atveju. Tokia finansinė kompensacija turi būti bent lygi didžiausiam iš šių elementų arba jų deriniui, jei, taikant tik didesnį iš elementų, kompensacija būtų nepagrįstai maža arba nepagrįstai didelė:

a) dėl perskirstymo atsiradusios papildomos eksploatavimo išlaidos, kaip antai papildomos išlaidos kurui didinamojo perskirstymo atveju arba atsarginės šilumos tiekimas elektros energijos gamybos objektuose, naudojančiuose didelio naudingumo kogeneraciją, mažinamojo perskirstymo atveju;

b) grynosios įplaukos už parduotą elektros energiją kitos paros rinkoje, kurios būtų gautos elektros energijos gamybos, elektros energijos kaupimo arba reguliavimo apkrova objektui neprašant atlikti perskirstymo; kai elektros energijos gamybos, elektros energijos kaupimo arba reguliavimo apkrova objektams skiriama finansinė parama pagal pagamintos arba suvartotos elektros energijos kiekį, finansinė parama, kuri būtų gauta nesant prašymo perskirstyti, laikoma grynųjų įplaukų dalimi.

III SKYRIUS

PRIEIGA PRIE TINKLO IR PERKROVOS VALDYMAS

1 SKIRSNIS

Pralaidumo paskirstymas

14 straipsnis

Prekybos zonų peržiūra

1. Valstybės narės imasi visų atitinkamų priemonių perkrovai pašalinti. Prekybos zonų ribos nustatomos atsižvelgiant į ilgalaikę struktūrinę perkrovą perdavimo tinkle. Prekybos zonose tokių struktūrinių perkrovų neturi būti, nebent jomis nedaromas poveikis kaimyninėms prekybos zonoms arba, laikinai taikant išimtį, jų poveikis kaimyninėms prekybos zonoms yra mažinamas taisomaisiais veiksmais ir dėl tų struktūrinių perkrovų nesumažėja tarpzoninės prekybos pajėgumas laikantis 16 straipsnio reikalavimų. Prekybos zonų konfigūracija Sąjungoje formuojama taip, kad būtų kuo didesnis ekonominis efektyvumas ir siekiant maksimaliai padidinti tarpzoninės prekybos galimybes laikantis 16 straipsnio, kartu užtikrinant tiekimo saugumą.

2. Kas trejus metus ENTSO-E pateikia ataskaitą dėl struktūrinių perkrovų ir kitų didelių fizinių perkrovų tarp prekybos zonų ir jų viduje, įskaitant tokių perkrovų vietą ir dažnį pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi. Toje ataskaitoje pateikiamas vertinimas, ar tarpzoninės prekybos pajėgumas pasiekė linijinę trajektoriją pagal 15 straipsnį arba minimalų pajėgumą pagal šio reglamento 16 straipsnį.

3. Siekiant užtikrinti optimalią prekybos zonų konfigūraciją, atliekama prekybos zonų peržiūra. Vykdant tokią peržiūrą nustatomos visos struktūrinės perkrovos ir koordinuotai atliekama prekybos zonų skirtingų konfigūracijų analizė, kurioje dalyvauja visi suinteresuotieji subjektai, kuriems daromas poveikis, iš visų atitinkamų valstybių narių, pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi. Dabartinės prekybos zonos turi būti vertinamos atsižvelgiant į jų galimybes sukurti patikimą rinkos aplinką, įskaitant lanksčią gamybą ir krūvio pralaidumą, kurie yra būtini siekiant išvengti tinklo kliūčių, balansuoti elektros energijos paklausą ir pasiūlą bei užtikrinti ilgalaikį investicijų į tinklo infrastruktūrą saugumą.

4. Šio reglamento šio straipsnio ir 15 straipsnio tikslais atitinkamos valstybės narės, perdavimo sistemos operatoriai ar reguliavimo institucijos yra tos valstybės narės, perdavimo sistemos operatoriai ar reguliavimo institucijos, kurios dalyvauja prekybos zonų konfigūracijos peržiūroje ir taip pat tos, kurios yra tame pačiame pralaidumo skaičiavimo regione pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.

5. Ne vėliau kaip 2019 m. spalio 5 d. visi atitinkami perdavimo sistemos operatoriai pateikia pasiūlymą dėl metodikos ir prielaidų, kurie turi būti naudojami atliekant prekybos zonų peržiūrą ir svarstant alternatyvių prekybos zonų konfigūracijas, atitinkamoms reguliavimo institucijoms patvirtinti. Atitinkamos reguliavimo institucijos priima vieningą sprendimą dėl pasiūlymo per tris mėnesius nuo pasiūlymo pateikimo. Jei per tą laikotarpį reguliavimo institucijoms nepavyksta priimti vieningo sprendimo, ACER per papildomą trijų mėnesių laikotarpį priima sprendimą dėl metodikos ir prielaidų, taip pat dėl alternatyvių svarstomų prekybos zonų konfigūracijų. Metodika turi būti grindžiama struktūrinėmis perkrovomis, kurių nesitikima pašalinti per ateinančius trejus metus, deramai atsižvelgiant į konkrečią pažangą, susijusią su infrastruktūros plėtros projektais, kuriuos numatoma įgyvendinti per ateinančius trejus metus.

6. Remiantis pagal 5 dalį patvirtinta metodika ir prielaidomis, prekybos zonų peržiūros procese dalyvaujantys perdavimo sistemos operatoriai pateikia bendrą pasiūlymą atitinkamoms valstybėms narėms arba jų paskirtoms kompetentingoms institucijoms iš dalies pakeisti arba palikti galioti prekybos zonų konfigūraciją ne vėliau kaip 12 mėnesių po metodikos ir prielaidų patvirtinimo 5 dalyje nustatyta tvarka. Kitos valstybės narės, Energijos bendrijos susitariančiosios šalys ir kitos trečiosios valstybės, esančios toje pačioje sinchroninėje zonoje kaip ir bet kuri iš susijusių valstybių narių, gali pateikti pastabų.

7. Jei struktūrinė perkrova buvo nustatyta ataskaitoje pagal šio straipsnio 2 dalį arba prekybos zonos peržiūroje pagal šį straipsnį, arba tokią perkrovą nustatė kompetentinga reguliavimo institucija patvirtintoje ataskaitoje, vienas ar daugiau

perdavimo sistemos operatorių savo kontroliuojamose zonose, valstybė narė, kurioje nustatyta struktūrinė perkrova, bendradarbiaudama su savo perdavimo sistemos operatoriais, per šešis mėnesius nusprendžia parengti nacionalinius arba daugiašalius veiksmų planus pagal 15 straipsnį, arba peržiūrėti ir pakeisti savo prekybos zonų konfigūraciją. Apie tuos sprendimus nedelsiant pranešama Komisijai ir ACER.

8. Tų valstybių narių, kurios pasirinko pakeisti prekybos zonų konfigūraciją pagal 7 dalį, atveju, atitinkamos valstybės narės priima vieningą sprendimą per šešis mėnesius nuo 7 dalyje nurodyto pranešimo dienos. Kitos valstybės narės gali pateikti pastabas atitinkamoms valstybėms narėms, kurios į tas pastabas turėtų atsižvelgti priimdamos sprendimą. Sprendimas turi būti pagrįstas ir apie jį pranešama Komisijai ir ACER. Jei atitinkamoms valstybėms narėms nepavyksta priimti vieningo sprendimo per tą šešių mėnesių laikotarpį, jos nedelsdamos apie tai praneša Komisijai. Kaip kraštutinę priemonę Komisija, pasikonsultavusi su ACER, ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo tokio pranešimo gavimo dienos priima sprendimą iš dalies pakeisti arba palikti galioti prekybos zonų konfigūraciją tose valstybėse narėse ir tarp jų.

9. Valstybės narės ir Komisija, prieš priimdamos sprendimą pagal šį straipsnį, konsultuojasi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

10. Pagal šį straipsnį priimtuose sprendimuose nurodoma kiekvieno pakeitimo įgyvendinimo data. Ta įgyvendinimo data nustatoma siekiant suderinti poreikius veikti skubiai ir vadovautis praktiniais sumetimais, įskaitant išankstinę prekybą elektros energija. Sprendime gali būti nustatytos tinkamos pereinamojo laikotarpio priemonės.

11. Jei pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi, pradedamos papildomos prekybos zonų peržiūros, taikomas šis straipsnis.

15 straipsnis

Veiksmų planai

1. Priėmus sprendimą pagal 14 straipsnio 7 dalį, valstybė narė, kurioje nustatyta struktūrinė perkrova, bendradarbiaudama su savo reguliavimo institucija, parengia veiksmų planą. Tame veiksmų plane pateikiamas konkretus tvarkaraštis, per kurį turi būti priimtos priemonės, skirtos nustatytai struktūrinei perkrovai sumažinti, ne vėliau kaip per ketverius metus nuo sprendimo pagal 14 straipsnio 7 dalį priėmimo dienos.

2. Nepriklausomai nuo pasiektos konkrečios pažangos įgyvendinant veiksmų planą, ir nedarant poveikio nukrypti leidžiančioms nuostatoms, kurias leista taikyti pagal 16 straipsnio 9 dalį arba nukrypimus pagal 16 straipsnio 3 dalį, valstybės narės užtikrina, kad tarpzoninės prekybos pajėgumai būtų didinami kasmet iki bus pasiektos 16 straipsnio 8 dalyje numatytas minimalus pralaidumas. Tas minimalus pralaidumas turi būti pasiektas ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d.

Tas kasmetinis pajėgumų didinimas turi būti pasiekiamas linijine trajektorija. Tos trajektorijos pradžios taškas yra arba ties prekybos zonos ribomis ar kritiniame tinklo elemente paskirstytas pralaidumas prieš veiksmų plano priėmimą einančiais metais, arba trejų metų prieš veiksmų plano priėmimą pralaidumo vidurkis, pasirenkant didesnę vertę. Valstybės narės jų veiksmų planų įgyvendinimo metu užtikrina, kad pralaidumas, skirtas tarpzoninei prekybai pagal 16 straipsnio 8 dalį, būtų bent jau lygus linijinės trajektorijos vertėms, įskaitant taisomųjų veiksmų taikymą pralaidumo skaičiavimo regione.

3. Taisomųjų veiksmų, kurie būtini 2 dalyje nurodytai linijinei trajektorijai pasiekti arba suteikti tarpzoninį pralaidumą ties atitinkamomis ribomis ar kritiniame tinklo elemente, išlaidas padengia valstybė narė arba valstybės narės, įgyvendinančios veiksmų planą.

4. Kasmet veiksmų plano įgyvendinimo metu ir per šešis mėnesius po veiksmų plano galiojimo pabaigos atitinkami perdavimo sistemos operatoriai įvertina, ar per praėjusius 12 mėnesių turimi tarpvalstybiniai pajėgumai pasiekė linijinę trajektoriją, arba – nuo 2026 m. sausio 1 d. – ar buvo pasiektas 16 straipsnio 8 dalyje numatytas minimalus pralaidumas. Jie savo vertinimus pateikia ACER ir atitinkamoms reguliavimo institucijoms. Prieš rengiant ataskaitą, kiekvienas perdavimo sistemos operatorius pateikia savo indėlį, skirtą ataskaitai, įskaitant visus susijusius duomenis, savo reguliavimo institucijai tvirtinti.

5. Kalbant apie tas valstybes nares, kurių atveju 4 dalyje nurodytų vertinimų rezultatai rodo, kad perdavimo sistemos operatorius nesilaikė linijinės trajektorijos, atitinkamos valstybės narės per 6 mėnesius nuo 4 dalyje nurodyto vertinimo gavimo priima vieningą sprendimą dėl prekybos zonos konfigūracijos pakeitimo ar išlaikymo tose valstybėse narėse ir tarp jų. Priimdamos tokį sprendimą atitinkamos valstybės narės atsižvelgia į kitų valstybių narių pateiktas pastabas. Atitinkamų valstybių narių sprendimas pagrindžiamas ir apie jį pranešama Komisijai ir ACER.

Jei atitinkamoms valstybėms narėms nepavyksta priimti vieningo sprendimo per nustatytą terminą, jos nedelsdamos apie tai praneša Komisijai. Komisija, kaip kraštutinę priemonę ir pasikonsultavusi su ACER bei atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo tokio pranešimo gavimo priima sprendimą pakeisti arba išlaikyti prekybos zonų konfigūraciją tose valstybėse narėse ir tarp jų.

6. Likus šešiems mėnesiams iki veiksmų plano galiojimo pabaigos, valstybė narė, kurioje nustatyta struktūrinė perkrova, nusprendžia, ar pašalinti likusią perkrovą keičiant savo prekybos zoną, ar pašalinti likusią vidinę perkrovą taikant taisomuosius veiksmus, su kuriais susijusias išlaidas ji turi padengti.

7. Kai per šešis mėnesius nuo struktūrinės perkrovos nustatymo pagal 14 straipsnio 7 dalį neparengiamas veiksmų planas, atitinkami perdavimo sistemos operatoriai per 12 mėnesių nuo struktūrinės perkrovos nustatymo įvertina, ar turimas tarpzoninis pralaidumas pasiekė 16 straipsnio 8 dalyje numatytą minimalų pralaidumą per ankstesnių 12 mėnesių laikotarpį, ir pateikia vertinimo ataskaitą atitinkamoms reguliavimo institucijoms ir ACER.

Prieš rengiant ataskaitą, kiekvienas perdavimo sistemos operatorius pateikia savo indėlį, skirtą ataskaitai, įskaitant visus susijusius duomenis, savo reguliavimo institucijai tvirtinti. Kai vertinimas parodo, kad perdavimo sistemos operatorius nepasiekė minimalaus pralaidumo, taikomas šio straipsnio 5 dalyje nustatytas sprendimų priėmimo procesas.

16 straipsnis

Pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo bendrieji principai

1. Tinklo perkrovos problemos turi būti sprendžiamos nediskriminaciniais rinka paremtais sprendimais, teikiančiais efektyvius ekonominius signalus susijusiems rinkos dalyviams ir perdavimo sistemos operatoriams. Tinklo perkrovos problemos sprendžiamos nuo sandorių nepriklausančiais metodais, t. y. tokiais metodais, kuriuos taikant nereikia rinktis tarp atskirų rinkos dalyvių sutarčių. Imdamasis operatyvinių priemonių, kuriomis siekia užtikrinti, kad jo perdavimo sistema išliktų normaliosios būsenos, perdavimo sistemos operatorius atsižvelgia į tų priemonių poveikį kaimyniniams valdymo rajonams ir koordinuoja tokias priemones su kitais susijusiais perdavimo sistemos operatoriais, kaip numatyta Reglamente (ES) 2015/1222.

2. Sandorių apribojimo tvarka yra taikoma avariniais atvejais, t. y. kai perdavimo sistemos operatorius turi veikti skubiai ir kai neįmanomas pakartotinis siuntimas arba prekių mainai. Bet kokia tokia tvarka taikoma nediskriminuojant. Išskyrus force majeure atvejus, rinkos dalyviams, kuriems buvo skirti pajėgumai, už bet kokį tokį apribojimą turi būti kompensuojama.

3. Regioniniai koordinavimo centrai vykdo koordinuoto pralaidumo skaičiavimo veiklą, laikantis šio straipsnio 4 ir 8 dalių, kaip numatyta 37 straipsnio 1 dalies a punkte ir 42 straipsnio 1 dalyje.

Regioniniai koordinavimo centrai apskaičiuoja tarpzoninį pralaidumą naudodami perdavimo sistemos operatorių duomenis, kuriais laikomasi jų atitinkamų kontrolės sričių eksploatavimo saugumo ribų, įskaitant technines galimybes imtis taisomųjų veiksmų, kurios neapima apkrovos sumažinimo. Jei regioniniai koordinavimo centrai nusprendžia, kad tie turimi taisomieji veiksmai pralaidumo skaičiavimo regione arba tarp pralaidumo skaičiavimo regionų yra nepakankami linijinei trajektorijai pagal 15 straipsnio 2 dalį arba šio straipsnio 8 dalyje numatytam minimaliam pralaidumui pasiekti, kartu laikantis tinklo eksploatavimo saugumo ribų, jie gali kraštutiniu atveju nustatyti koordinuotus veiksmus, kuriais atitinkamai mažinamas tarpzoninis pralaidumas. Perdavimo sistemos operatoriai gali nukrypti nuo suderintų veiksmų koordinuoto pralaidumo skaičiavimo ir koordinuotos saugumo analizės srityje tik pagal 42 straipsnio 2 dalį.

Per tris mėnesius nuo regioninių koordinavimo centrų veiklos pradžios pagal šio reglamento 35 straipsnio 2 dalį, o po to – kas tris mėnesius, regioniniai koordinavimo centrai praneša atitinkamoms reguliavimo institucijoms ir ACER apie pajėgumo sumažinimus ar nukrypimus nuo koordinuotų veiksmų pagal antrą pastraipą, ir įvertina incidentus bei, prireikus, teikia rekomendacijas, kaip išvengti tokių nukrypimų ateityje. Jei ACER padaro išvadą, kad neįvykdytos išankstinės sąlygos nukrypimui pagal šią dalį arba jos yra struktūrinio pobūdžio, ACER pateikia nuomonę atitinkamai reguliavimo institucijai ir Komisijai. Jei netenkinamos nukrypimui nuo koordinuotų veiksmų pagal šią dalį nustatytos išankstinės sąlygos, kompetentingos reguliavimo institucijos imasi tinkamų veiksmų perdavimo sistemos operatorių arba regioninių koordinavimo centrų atžvilgiu pagal Direktyvos (ES) 2019/944 59 arba 62 straipsnį.

Struktūrinio pobūdžio nukrypimai nagrinėjami 14 straipsnio 7 dalyje nurodytame veiksmų plane arba atnaujinant esamą veiksmų planą.

4. Rinkos dalyviams, atitinkantiems saugaus tinklų eksploatavimo saugos standartus, suteikiami didžiausio lygio tinklų sujungimo ir perdavimo tinklų pajėgumai, kuriems turi įtakos tarpvalstybiniai pajėgumai. Įgyvendinus perskirstymo ir kompensacinės prekybos išlaidų pasidalijimo metodiką ir siekiant kuo labiau padidinti turimus pajėgumus, kad būtų pasiektas 8 dalyje numatytas minimalus pajėgumas, naudojama kompensacinė prekyba ir perskirstymas, įskaitant tarpsisteminį perskirstymą, taikant koordinuojamą ir nediskriminuojantį procesą tarpvalstybiniams taisomiesiems veiksmams, kad būtų sudarytos sąlygos tam tikslui pasiekti.

5. Pralaidumas paskirstomas tik per atsietuosius pralaidumo aukcionus arba susietuosius aukcionus, kuriuose prekiaujama ir pralaidumu, ir elektros energija. Toje pačioje jungiamojoje linijoje gali būti taikomi abu metodai. Einamosios paros prekyba vykdoma nuolat ir gali būti papildoma aukcionais.

6. Perkrovos atveju, nustatyto laikotarpio susietuosiuose ir atsietuosiuose aukcionuose dėl tinklo pralaidumo laimi galiojantys didžiausios vertės tinklo pralaidumo pasiūlymai, kuriais siūloma didžiausia vertė už (nepakankamą) perdavimo pralaidumą. Išskyrus naujų jungiamųjų linijų, kurioms taikoma išimtis pagal Reglamento (EB) Nr. 1228/2003 7 straipsnį, Reglamento (EB) Nr. 714/2009 17 straipsnį arba šio reglamento 63 straipsnį, atveju, pralaidumo paskirstymo metoduose draudžiama nustatyti rezervinių kainų.

7. Pralaidumą galima laisvai parduoti antriniu pagrindu, su sąlyga, kad apie tai perdavimo sistemos operatoriui pranešama pakankamai iš anksto. Jei perdavimo sistemos operatorius neleidžia antrinės prekybos (sandorio), apie tai jis aiškiai ir skaidriai praneša ir paaiškina visiems rinkos dalyviams ir informuoja reguliavimo instituciją.

8. Perdavimo sistemos operatoriai, siekdami išspręsti perkrovos problemą savo prekybos zonoje arba valdyti srautus, atsirandančius dėl sandorių vidaus prekybos zonose, neriboja rinkos dalyviams teikiamo jungiamosios linijos pralaidumo. Nedarant poveikio nukrypti leidžiančioms nuostatoms pagal šio straipsnio 3 ir 9 dalis ir nedarant poveikio 15 straipsnio 2 dalies taikymui, laikoma, kad šios dalies laikomasi, jei pasiekiami šie minimalūs turimo pralaidumo, skirto tarpzoninei prekybai, lygiai:

a) ribų, kai naudojamas koordinuoto grynojo pralaidumo metodas, atveju minimalus pajėgumas turi būti 70 % perdavimo pralaidumo neperžengiant tinklo eksploatavimo saugumo ribų, atskaičius nenumatytus atvejus, kaip nustatyta pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi;

b) ribų, kai naudojamas srautinis metodas, atveju minimalus pralaidumas turi būti pralaidumo skaičiavimo proceso metu nustatyta riba, taikytina tarpzoniniais mainais sukeltiems srautams. Riba sudaro 70 % pajėgumo, neperžengiant kritinių vidaus ir tarpzoninio tinklo elementų eksploatavimo saugumo ribų, atsižvelgiant į nenumatytus atvejus, kaip nustatyta pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.

Bendras 30 % atitinkantis kiekis gali būti naudojamas patikimumo riboms, žiediniams srautams ir vidaus srautams kiekviename kritiniame tinklo elemente.

9. Pralaidumo skaičiavimo regione esančių perdavimo sistemos operatorių prašymu atitinkamos reguliavimo institucijos gali leisti taikyti nuo 8 dalies nukrypti leidžiančią nuostatą dėl numatomų priežasčių, jei tai būtina siekiant išlaikyti eksploatavimo saugumą. Tokia nukrypti leidžianti nuostata negali būti susijusi su pralaidumo, jau paskirstyto pagal 2 dalį, ribojimu, ji turi būti suteikiama ne ilgiau nei vieneriems metams, arba ne ilgiau kaip dvejiems metams su sąlyga, kad po pirmųjų metų nukrypti leidžiančios nuostatos apimtis reikšmingai sumažės. Tokios nukrypti leidžiančios nuostatos apimtis turi būti griežtai ribojama tuo, kas būtina, ir ji turi būti taikoma nediskriminuojant vidinių ir tarpzoninių mainų.

Prieš leisdama taikyti tokią nukrypti leidžiančią nuostatą, atitinkama reguliavimo institucija konsultuojasi su kitų valstybių narių, sudarančių dalį atitinkamo pralaidumo skaičiavimo regiono, reguliavimo institucijomis. Jei reguliavimo institucija nesutinka su siūloma nukrypti leidžiančia nuostata, dėl nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalies a punktą sprendžia ACER. Nukrypti leidžiančios nuostatos pagrindimas ir priežastys skelbiami viešai.

Jeigu leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, atitinkami perdavimo sistemos operatoriai parengia ir paskelbia problemos, kurią siekiama spręsti taikant tą nuostatą, sprendimo ilguoju laikotarpiu metodiką ir projektus. Nukrypti leidžianti nuostata nustoja galioti pasibaigus nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimo terminui arba įgyvendinus sprendimą, priklausomai nuo to, kas įvyksta anksčiau.

10. Likus pakankamai laiko iki atitinkamo eksploatavimo laikotarpio, rinkos dalyviai praneša atitinkamiems perdavimo sistemos operatoriams, ar jie ketina naudotis paskirstytais pajėgumais. Visi paskirstyti pajėgumai, kuriais nebus naudojamasi, viešu, skaidriu ir nediskriminaciniu būdu vėl paskiriami rinkai.

11. Kiek tai techniškai įmanoma, perdavimo sistemos operatoriai, nukreipia bet kurio energijos srauto pajėgumų galią priešinga kryptimi per perkrautą jungiamąją liniją, kad ta linija būtų išnaudota didžiausiu jos pajėgumu. Visiškai atsižvelgiant į tinklo saugumą, negali būti atsisakoma perkrovą sumažinančių sandorių.

12. Su pralaidumo paskirstymu susijusių įpareigojimų nevykdymo finansinės pasekmės priskiriamos už tokį nevykdymą atsakingiems perdavimo sistemos operatoriams arba PEERO. Jei rinkos dalyviai nepasinaudoja pralaidumu, kurį įsipareigojo panaudoti, arba, kai pralaidumas parduodamas atsietajame aukcione, neprekiauja antriniu pagrindu arba negrąžina pralaidumo per numatytą laikotarpį, tie rinkos dalyviai netenka teisių į tokį pralaidumą ir sumoka išlaidas atspindintį mokestį. Bet kokie išlaidas atspindintys mokesčiai dėl pralaidumo nepanaudojimo turi būti pagrįsti ir proporcingi. Jeigu perdavimo sistemos operatorius nevykdo įsipareigojimo suteikti tikslius perdavimo pajėgumus, jis privalo rinkos dalyviui išmokėti kompensaciją už pralaidumo teisių praradimą. Tuo tikslu į jokius dėl tokių aplinkybių patirtus nuostolius neatsižvelgiama. Dėl įsipareigojimų nevykdymo atsirandančios finansinės atsakomybės nustatymo pagrindinės koncepcijos ir metodai nustatomi iš anksto ir juos peržiūri atitinkama reguliavimo institucija.

13. Paskirstydamos su taisomaisiais veiksmais susijusias išlaidas perdavimo sistemos operatoriams, reguliavimo institucijos analizuoja, kokiu mastu srautai, atsirandantys dėl sandorių prekybos zonos viduje, prisideda prie nustatytos perkrovos tarp dviejų prekybos zonų, ir paskirsto išlaidas perdavimo sistemos operatoriams, sukėlusiems tokius srautus prekybos zonose, atsižvelgiant į tai, kiek jie prisidėjo prie perkrovos, išskyrus sąnaudas, kurias lemia srautai, atsirandantys dėl sandorių prekybos zonos viduje, kurios nesiekia lygio, kurio būtų galima tikėtis be struktūrinės perkrovos prekybos zonoje.

Tą lygį kiekvienos atskiros prekybos zonos sienai bendrai analizuoja ir apibrėžia visi pralaidumo skaičiavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai, o jį patvirtina visos pralaidumo skaičiavimo regione esančios reguliavimo institucijos.

17 straipsnis

Tarpzoninio pralaidumo paskirstymas įvairiais laikotarpiais

1. Perdavimo sistemos operatoriai perskaičiuoja turimą tarpzoninį pralaidumą bent po kitos paros prekybos pabaigos ir po tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos. Perdavimo sistemos operatoriai per kitą tarpzoninio pralaidumo paskirstymo procesą paskirsto turimą tarpzoninį pralaidumą, visą likusį tarpzoninį pralaidumą, kuris nebuvo paskirstytas anksčiau, ir visą anksčiau paskirstytą, bet fizinių perdavimo teisių turėtojų atsisakytą tarpzoninį pralaidumą.

2. Perdavimo sistemos operatoriai pasiūlo tinkamą tarpzoninio pralaidumo paskirstymo įvairias laikotarpiais, įskaitant kitos paros ir einamosios paros laikotarpius ir balansavimą, struktūrą. Tokią paskirstymo struktūrą tikrina atitinkamos reguliavimo institucijos. Rengdami pasiūlymus, perdavimo sistemos operatoriai atsižvelgia į:

a) rinkų charakteristikas;

b) elektros energijos sistemos eksploatavimo sąlygas, pavyzdžiui, užtikrintų tvarkaraščių sujungimo poveikį;

c) procentinių dalių, taikomų skirtingiems laikotarpiams ir laikotarpiams, nustatytiems galiojantiems skirtingiems tarpzoninio pralaidumo paskirstymo mechanizmams, suderinimo lygį.

3. Jei po tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos turima tarpzoninio pralaidumo, perdavimo sistemos operatoriai tarpzoninį pralaidumą naudoja balansavimo energijos mainams arba disbalanso pasiskirstymo nustatymo procesui valdyti.

4. Jeigu tarpzoninis pralaidumas paskirstomas balansavimo pajėgumų mainams arba dalijimuisi rezervais pagal šio reglamento 6 straipsnio 8 dalį, perdavimo sistemos operatoriai taiko metodikas, parengtas pagal Reglamento (EB) Nr. 714/2009 6 straipsnio 11 dalį priimtas gaires dėl elektros energijos balansavimo.

5. Perdavimo sistemos operatoriai nedidina pagal Reglamentą (ES) 2015/1222 apskaičiuotos patikimumo ribos balansavimo pajėgumų mainų ar dalijimosi rezervais pagrindu.

2 SKIRSNIS

Tinklo mokesčiai ir perkrovos pajamos

18 straipsnis

Prieigos prie tinklų, naudojimosi tinklais ir tinklo stiprinimo mokesčiai

1. Tinklo operatorių taikomi prieigos prie tinklų mokesčiai, įskaitant prijungimo prie tinklų mokesčius, mokesčius už naudojimąsi tinklais ir, kai taikoma, mokesčius už susijusį tinklo stiprinimą, turi būti atspindintys sąnaudas, skaidrūs, jais turi būti atsižvelgiama į tinklo saugumo ir lankstumo poreikį ir jie turi atitikti faktines patirtas išlaidas, kiek jos atitinka veiksmingo ir struktūriškai palyginamo tinklo operatoriaus išlaidas, ir taikomi nediskriminuojant. Tie mokesčiai neapima nesusijusių sąnaudų, kuriomis remiami nesusiję politikos sričių tikslai.

Nedarant poveikio Direktyvos 2012/27/ES 15 straipsnio 1 ir 6 dalims ir jos XI priede išdėstytiems kriterijams, metodas, naudojamas tinklo mokesčiams nustatyti, nešališkai remia visos sistemos efektyvumą ilguoju laikotarpiu, taikant kainų signalus vartotojams ir gamintojams, ir visų pirma taikomas taip, kad nebūtų teigiamai ar neigiamai diskriminuojama elektros energijos gamyba prie skirstymo lygmens ir prie perdavimo lygmens prijungtais įrenginiais. Tinklo mokesčiais neturi būti teigiamai arba neigiamai diskriminuojamas energijos kaupimas ar telkimas ir neturėtų būti stabdoma pačių vykdoma energijos gamyba, pačių vykdomas energijos vartojimas ar dalyvavimas reguliavimo apkrova rinkoje. Nedarant poveikio šio straipsnio 3 dalies taikymui, tie mokesčiai neturi būti siejami su atstumu.

2. Tarifų nustatymo metodikomis atspindimos perdavimo sistemos ir skirstymo tinklų operatorių fiksuotos išlaidos ir suteikiamos tinkamos paskatos perdavimo sistemos ir skirstymo tinklų operatoriams trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu, siekiant didinti efektyvumą, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir energijos tiekimo saugumą, remti veiksmingas investicijas, susijusią mokslinių tyrimų veiklą ir palengvinti naudingas inovacijas vadovaujantis vartotojų interesais skaitmeninimo, lankstumo paslaugų ir tinklų sujungimo srityse.

3. Atitinkamais atvejais gamintojams ir (arba) galutiniams vartotojams taikomų tarifų lygis teikia kainų skirtingose vietovėse signalus Sąjungos lygmeniu, o jį nustatant yra atsižvelgiama į dėl to kylančių tinklo nuostolių bei perkrovos dydį ir investicijų į infrastruktūrą dydį.

4. Nustatant prieigos prie tinklo mokesčius atsižvelgiama į:

a) įmokas ir pajamas, gaunamas iš perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmo;

b) faktines sumokėtas ir gautas įmokas, taip pat ir numatomas būsimų laikotarpių įmokas, apytiksliai apskaičiuotas pagal ankstesnius laikotarpius.

5. Prieigos prie tinklo mokesčių nustatymas pagal šį straipsnį nedaro poveikio mokesčiams, taikomiems dėl 16 straipsnyje nurodyto perkrovos valdymo.

6. Atskiriems tarpzoninės prekybos elektros energija sandoriams nėra taikomas joks specialus tinklo mokestis.

7. Skirstymo tarifai turi atspindėti išlaidas, atsižvelgiant į sistemos naudotojų, įskaitant aktyviuosius vartotojus, skirstymo tinklo naudojimą. Skirstymo tarifai gali apimti tinklo sujungimo pajėgumų elementus ir gali būti diferencijuojami remiantis sistemos naudotojų energijos vartojimo ir gamybos profiliais. Jei valstybėse narėse įdiegtos pažangiosios matavimo sistemos, reguliavimo institucijos, nustatydamos arba tvirtindamos perdavimo tarifus ir skirstymo tarifus arba savo metodikas pagal Direktyvos (ES) 2019/944 59 straipsnį, apsvarsto į pagal laiką diferencijuotus tinklo tarifus, ir, atitinkamais atvejais skirtingi tinklo tarifai gali būti nustatyti, kad skaidriai, ekonomiškai efektyviai ir galutiniam vartotojui nuspėjamu būdu būtų atspindėtas naudojimasis tinklu.

8. Skirstymo tarifų nustatymo metodikomis skirstymo tinklų operatoriai skatinami užtikrinti ekonomiškai efektyviausią savo tinklų eksploatavimą ir plėtrą, be kita ko, perkant paslaugas. Tuo tikslu reguliavimo institucijos pripažįsta atitinkamas sąnaudas tinkamomis ir įtraukia tas sąnaudas į skirstymo tarifus bei gali nustatyti siektinus rezultatus, kad skatintų skirstymo tinklų operatorius didinti efektyvumą savo tinkluose, be kita ko, didinant energijos vartojimo efektyvumą, lankstumą ir diegiant pažangiuosius tinklus ir pažangiąsias matavimo sistemas.

9. Tam, kad ne vėliau kaip 2019 m. spalio 5 d. būtų sumažinta rinkos susiskaidymo rizika, ACER pateikia geriausios praktikos ataskaitą dėl perdavimo ir skirstymo tarifų nustatymo metodikų, kartu atsižvelgdama į nacionalinius ypatumus. Toje geriausios praktikos ataskaitoje aptariami bent šie dalykai:

a) gamintojams ir galutiniams vartotojams taikomų tarifų santykis;

b) per tarifus susigrąžinamos sąnaudos;

c) pagal laiką diferencijuoti tinklo tarifai;

d) lokaciniai signalai;

e) perdavimo ir skirstymo tarifų santykis;

f) tarifų nustatymo ir struktūros skaidrumo užtikrinimo būdai;

g) tinklo naudotojų grupės, kurioms taikomi tarifai, įskaitant tų grupių charakteristikas, vartojimo formas ir bet kokias tarifų išimtis, jei taikytina;

h) nuostolius aukštos, vidutinės ir žemos įtampos tinkluose.

ACER atnaujina savo geriausios praktikos ataskaitą bent kartą kas dvejus metus.

10. Reguliavimo institucijos, pagal Direktyvos (ES) 2019/944 59 straipsnį nustatydamos arba tvirtindamos perdavimo tarifus ir skirstymo tarifus arba jų metodikas, tinkamai atsižvelgia į geriausios praktikos ataskaitą.

19 straipsnis

Perkrovos pajamos

1. Pajamos taikant perkrovos valdymo procedūras tam tikru iš anksto nustatytu laikotarpiu gali būti gaunamos tik tokiu atveju, jei tuo laikotarpiu susidaro perkrova, išskyrus naujų jungiamųjų linijų, kurioms taikoma išimtis pagal šio reglamento 63 straipsnį, Reglamento (EB) Nr. 714/2009 17 straipsnį arba Reglamento (EB) Nr. 1228/2003 7 straipsnį, atveju. Tų pajamų paskirstymo procedūrą peržiūri reguliavimo institucijos ir ji neturi nei iškraipyti paskirstymo proceso kurios nors pralaidumo arba energijos prašančios šalies naudai, nei trukdyti mažinti perkrovą.

2. Skirstant visas pajamas iš tarpzoninio pralaidumo, paskirstymo pirmenybė teikiama šiems tikslams:

a) užtikrinti, kad paskirstytais pajėgumais iš tikrųjų būtų galima pasinaudoti, įskaitant kompensaciją už pralaidumo garantijos nesilaikymą, arba

b) išlaikyti arba didinti tarpzoninius pajėgumus optimizuojant esamų jungiamųjų linijų naudojimą suderintais taisomaisiais veiksmais, jei taikytina, arba padengti investicijų į tinklą sąnaudas, kurios yra svarbios siekiant sumažinti jungiamųjų linijų perkrovą.

3. Jeigu tinkamai įvykdomi 2 dalyje nustatyti prioritetiniai tikslai, pajamos gali būti naudojamos kaip įplaukos, į kurias turi atsižvelgti reguliavimo institucijos, tvirtindamos tinklo tarifų apskaičiavimo ir (arba) tinklo tarifų nustatymo metodiką. Likusi pajamų dalis pervedama į atskirą vidaus sąskaitos eilutę ir ten laikoma tol, kol ją galima išleisti 2 dalyje nustatytiems tikslams.

4. Pajamos pagal 2 dalies a arba b punktą naudojamos taikant metodiką, kurią pasiūlė perdavimo sistemos operatoriai, pasikonsultavę su reguliavimo institucijomis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir kurią patvirtino ACER. Perdavimo sistemos operatoriai pateikia siūlomą metodiką ACER ne vėliau kaip 2020 m. liepos 5 d., o ACER priima sprendimą dėl siūlomos metodikos per šešis mėnesius po jos gavimo.

ACER gali prašyti perdavimo sistemos operatorių iš dalies pakeisti arba atnaujinti pirmoje pastraipoje nurodytą metodiką. ACER iš dalies pakeistą ar atnaujintą metodiką patvirtina ne vėliau kaip praėjus šešiems mėnesiams nuo jos pateikimo.

Metodikoje nustatomos bent sąlygos, kuriomis pajamos gali būti naudojamos 2 dalyje nurodytais tikslais, sąlygos, kuriomis tos pajamos gali būti laikomos atskiroje vidaus sąskaitos eilutėje, kad būtų galima panaudoti tiems tikslams ateityje ir kiek ilgai tos pajamos gali būti laikomos tokioje atskiroje sąskaitos eilutėje.

5. Perdavimo sistemos operatoriai iš anksto aiškiai nustato, kaip bus naudojamos visos perkrovos pajamos, ir teikia faktinio tų pajamų naudojimo ataskaitas. Kasmet ne vėliau kaip kovo 1 d. reguliavimo institucijos praneša ACER ir skelbia ataskaitą, kurioje nurodo:

a) per 12 mėnesių iki ankstesnių kalendorinių metų gruodžio 31 d. gautas įplaukas;

b) kaip tos įplaukos panaudotos pagal 2 dalį, įskaitant konkrečius projektus ir į atskirą sąskaitos eilutę pervestų pajamų sumą;

c) sumą, kuri buvo panaudota skaičiuojant tinklo tarifus, ir

d) patikrinimą, kad c punkte nurodyta suma panaudota laikantis šio reglamento ir pagal 3 ir 4 dalis parengtos metodikos.

Kai kurios su perkrova susijusios įplaukos naudojamos apskaičiuojant tinklo tarifus, prireikus ataskaitoje išdėstoma, kaip perdavimo sistemos operatoriai įvykdė 2 dalyje nustatytus prioritetinius tikslus.

IV SKYRIUS

IŠTEKLIŲ ADEKVATUMAS

20 straipsnis

Išteklių elektros energijos vidaus rinkoje adekvatumas

1. Valstybės narės stebi išteklių savo teritorijoje adekvatumą remdamosi Europos išteklių adekvatumo vertinimu, nurodytu 23 straipsnyje. Siekdamos papildyti Europos išteklių adekvatumo vertinimą, valstybės narės taip pat gali papildomai atlikti nacionalinius išteklių adekvatumo vertinimus pagal 24 straipsnį.

2. Jei Europos išteklių adekvatumo vertinime, nurodytame 23 straipsnyje, arba nacionaliniame išteklių adekvatumo vertinime, nurodytame 24 straipsnyje, nurodyta išteklių adekvatumo problema, valstybė narė nustato, kokie reglamentavimo iškraipymai arba koks rinkos nepakankamumas sukėlė problemą arba prisidėjo prie jos atsiradimo.

3. Valstybės narės, turinčios išteklių adekvatumo problemų, parengia ir paskelbia įgyvendinimo planą ir jame pateikia priemonių, kuriomis siekiama pašalinti nustatytus reglamentavimo iškraipymus arba rinkos nepakankamumą, kaip valstybės pagalbos proceso dalį, priėmimo tvarkaraštį. Spręsdamos išteklių adekvatumo problemas, valstybės narės visų pirma vadovaujasi 3 straipsnyje nustatytais principais ir apsvarsto šiuos dalykus:

a) kaip pašalinti reglamentavimo iškraipymus;

b) kaip panaikinti viršutines kainų ribas pagal 10 straipsnį;

c) kaip nustatyti balansavimo energijos stygiaus kainodaros funkciją, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2017/2195 44 straipsnio 3 dalyje;

d) kaip padidinti tinklų sujungimą ir vidaus tinklo pajėgumą siekiant bent jų jungiamųjų linijų pralaidumo tikslinių rodiklių, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2018/1999 4 straipsnio 1 dalies d punkte;

e) kaip sudaryti sąlygas savarankiškai energijos gamybai, elektros energijos kaupimui, paklausos valdymo priemonėms ir elektros energijos vartojimo efektyvumo didinimui patvirtinant priemones, kuriomis siekiama panaikinti visus nustatytus reglamentavimo iškraipymus;

f) kaip užtikrinti ekonomiškai efektyvų ir rinka paremtą balansavimo ir papildomų paslaugų pirkimą;

g) kaip panaikinti reguliuojamas kainas, kai to reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnį.

4. Atitinkamos valstybės narės įgyvendinimo planus pateikia Komisijai peržiūrėti.

5. Per keturis mėnesius nuo įgyvendinimo plano gavimo Komisija pateikia nuomonę dėl to, ar priemonės yra pakankamos, kad būtų pašalinti reglamentavimo iškraipymai arba rinkos nepakankamumas, kurie buvo nustatyti pagal 2 dalį, ir gali reikalauti, kad valstybės narės atitinkamai iš dalies pakeistų savo įgyvendinimo planus.

6. Atitinkamos valstybės narės stebi savo įgyvendinimo planų taikymą ir stebėsenos rezultatus skelbia metinėje ataskaitoje bei teikia tą ataskaitą Komisijai.

7. Komisija pateikia nuomonę dėl to, ar įgyvendinimo planai buvo pakankamai įgyvendinti ir ar išspręsta išteklių adekvatumo problema.

8. Valstybės narės toliau laikosi įgyvendinimo plano po to, kai buvo išspręsta išteklių adekvatumo problema.

21 straipsnis

Pajėgumų mechanizmų bendrieji principai

1. Siekdamos išspręsti likusius susirūpinimą dėl adekvatumo keliančius klausimus, valstybės narės kraštutiniu atveju gali taikyti pajėgumų mechanizmus, kartu įgyvendindamos šio reglamento 20 straipsnio 3 dalyje nurodytas priemones laikydamosi SESV 107, 108 ir 109 straipsnių.

2. Prieš pradėdamos taikyti pajėgumų mechanizmus, valstybės narės atlieka išsamų tokių mechanizmų galimo poveikio kaimyninėms valstybėms narėms tyrimą, pasikonsultavusios bent su kaimyninėmis valstybėmis narėmis, su kuriomis jos turi tiesioginių tinklo jungčių, ir su tų valstybių narių suinteresuotaisiais subjektais.

3. Valstybės narės vertina, ar pajėgumų mechanizmas strateginio rezervo forma gali išspręsti išteklių adekvatumo problemas. Jeigu taip nėra, valstybės narės gali taikyti kitokios rūšies pajėgumų mechanizmą.

4. Jei tiek Europos išteklių adekvatumo vertinime, tiek ir nacionaliniame išteklių adekvatumo vertinime išteklių adekvatumo problemų nenustatyta, arba jei nesant nacionalinio adekvatumo vertinimo Europos išteklių adekvatumo vertinime išteklių adekvatumo problemų nenustatyta, valstybės narės pajėgumų mechanizmų netaiko.

5. Valstybės narės pajėgumų mechanizmų netaiko tol, kol Komisija nepateikė nuomonės dėl 20 straipsnio 3 dalyje nurodyto įgyvendinimo plano, kaip nurodyta 20 straipsnio 5 dalyje.

6. Jei valstybė narė taiko pajėgumų mechanizmą, ji peržiūri tą pajėgumų mechanizmą ir užtikrina, kad pagal tą mechanizmą nebūtų sudaromos jokios naujos sutartys, jei tiek Europos išteklių adekvatumo vertinime, tiek nacionaliniame išteklių adekvatumo vertinime išteklių adekvatumo problemų nenustatyta, arba jei, nesant nacionalinio išteklių adekvatumo vertinimo, Europos išteklių adekvatumo vertinime išteklių adekvatumo problemų nenustatyta, arba jei Komisija nepateikė nuomonės dėl 20 straipsnio 3 dalyje nurodyto įgyvendinimo plano, kaip nurodyta 20 straipsnio 5 dalyje.

7. Rengdamos pajėgumų mechanizmus, valstybės narės įtraukia nuostatą, pagal kurią numatomas veiksmingas laipsniškas pajėgumų mechanizmo panaikinimas tuo atveju, jei per trejus iš eilės einančius metus nesudaromos jokios naujos sutartys pagal 6 dalį.

8. Pajėgumų mechanizmai yra laikino pobūdžio. Juos tvirtina Komisija ne ilgesniam nei 10 metų laikotarpiui. Jų laipsniškai atsisakoma arba pajėgumo kiekis, dėl kurio įsipareigojama mechanizme, mažinamas remiantis įgyvendinimo planais, nurodytais 20 straipsnyje. Valstybės narės toliau taiko įgyvendinimo planą po to, kai įdiegiamas pajėgumų mechanizmas.

22 straipsnis

Pajėgumų mechanizmų rengimo principai

1. Visų pajėgumų mechanizmų atveju:

a) jie yra laikini;

b) nesukuriama nepagrįsto rinkos iškraipymo ir neribojama tarpzoninė prekyba;

c) neviršijama to, kas būtinai reikalinga siekiant išspręsti adekvatumo problemą, nurodytą 20 straipsnyje;

d) pajėgumų teikėjai atrenkami pagal skaidrų, nediskriminuojantį ir konkurencingą procesą;

e) teikiamos paskatos pajėgumų teikėjams būti pasirengusiems, kai numatoma, kad sistema veiks nepalankiausiomis sąlygomis;

f) užtikrinama, kad atlygis būtų nustatomas taikant konkurencingą procesą;

g) iš anksto prieš atrankos procesą nustatomos techninės pajėgumų teikėjų dalyvavimo charakteristikos;

h) sudaromos galimybės dalyvauti visiems ištekliams, kurie gali užtikrinti reikiamas technines veikimo charakteristikas, įskaitant elektros energijos kaupimą ir paklausos valdymą;

i) taikomos atitinkamos sankcijos pajėgumų teikėjams, kurie yra nepasirengę, kai sistema veikia nepalankiausiomis sąlygomis.

2. Strateginių rezervų rengimo principai turi atitikti šiuos reikalavimus:

a) kai pajėgumų mechanizmas buvo sukurtas kaip strateginis rezervas, jo ištekliai turi būti skirstomi tik tuo atveju, jei tikėtina, kad perdavimo sistemos operatoriai išnaudos savo balansavimo išteklius, kad užtikrintų paklausos ir pasiūlos pusiausvyrą;

b) atsiskaitymo už disbalansą laikotarpiais, kai skirstomi strateginio rezervo ištekliai, už disbalansą rinkoje turi būti atsiskaitoma tokia kaina, kuri lygi bent prarastos apkrovos vertei arba vertei, didesnei už techninę dienos kainos ribą, kaip nurodyta 10 straipsnio 1 dalyje, pasirenkant didesniąją vertę;

c) strateginio rezervo našumas po skirstymo priskiriamas už balansą atsakingoms šalims taikant atsiskaitymo už disbalansą mechanizmą;

d) ištekliai, dalyvaujantys strateginiame rezerve, per didmenines elektros energijos rinkas arba balansavimo rinkas nekompensuojami;

e) į strateginį rezervą įtraukti ištekliai turi būti laikomi ne rinkoje bent sutarties galiojimo laikotarpiu.

Pirmos pastraipos a punkte nurodytu reikalavimu nedaromas poveikis išteklių aktyvavimui prieš faktinį paskirstymą, kad būtų atsižvelgta į taikomus kitimo suvaržymus ir išteklių eksploatavimo reikalavimus. Strateginio rezervo našumas per aktyvinimo laikotarpį neturi būti paskirstomas balansavimo grupėms didmeninėse rinkose ir neturi pakeisti jų disbalanso.

3. Be 1 dalyje išdėstytų reikalavimų, kiti pajėgumų mechanizmai, išskyrus strateginius rezervus:

a) sudaromi siekiant užtikrinti, kad kaina už pajėgumą automatiškai sumažėtų iki nulio, kai pajėgumo pasiūlos lygis tampa pakankamas, kad patenkintų jo paklausą;

b) atlygina dalyvaujantiems ištekliams vien už jų prieinamumą ir užtikrina, kad atlygis neturėtų poveikio pajėgumų teikėjo sprendimams gaminti ar negaminti;

c) užtikrina, kad reikalavimus atitinkantys pajėgumų teikėjai gali perleisti pajėgumo pareigas vieni kitiems.

4. Pajėgumų mechanizmai turi apimti šiuos reikalavimus dėl išmetamo CO_2 kiekio ribų:

a) ne vėliau kaip nuo 2019 m. liepos 4 d. gamybos pajėgumai, kurie pradėjo komercinę gamybą ir išmeta daugiau nei 550 g iškastinio kuro kilmės CO_2 vienai kWh elektros energijos, negauna mokėjimų arba įsipareigojimų dėl būsimų mokėjimų pagal pajėgumų mechanizmą;

b) ne vėliau kaip nuo 2025 m. liepos 1 d. gamybos pajėgumai, kurie pradėjo komercinę gamybą anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d., išmetantys daugiau kaip 550 g iškastinio kuro kilmės CO_2 vienai kWh ir daugiau kaip 350 kg iškastinio kuro kilmės CO_2 vidutiniškai per metus vienam įrengtam kWe, negauna mokėjimų arba įsipareigojimų dėl būsimų mokėjimų pagal pajėgumų mechanizmą.

Pirmos pastraipos a ir b punktuose nurodytos išmetamo iškastinio kuro kilmės CO_2 550 g vienai kWh elektros energijos ribinė vertė ir 350 kg iškastinio kuro kilmės CO_2 vienai kWe vidutiniškai per metus ribinė vertė apskaičiuojama remiantis gamybos įrenginio projektiniu efektyvumu, t. y. grynuoju naudingumu esant nominaliajai galiai ir laikantis atitinkamų Tarptautinės standartizacijos organizacijos standartų.

Ne vėliau kaip 2020 m. sausio 5 d. ACER paskelbia nuomonę, kurioje pateikia technines gaires, susijusias su pirmoje pastraipoje nurodytų verčių apskaičiavimu.

5. Valstybės narės, kurios 2019 m. liepos 4 d. taiko pajėgumų mechanizmus, juos pritaiko taip, kad būtų laikomasi 4 skyriaus, nedarant poveikio iki 2019 m. gruodžio 31 d. prisiimtiems įsipareigojimams arba iki tos datos sudarytoms sutartims.

23 straipsnis

Europos išteklių adekvatumo vertinimas

1. Europos išteklių adekvatumo vertinime nustatomos išteklių adekvatumo problemos, įvertinant bendrą elektros energijos sistemos adekvatumą ir prognozuojamus energijos poreikius Sąjungos lygmeniu, kiekvienoje valstybėje narėje ir, kai tinkama, kiekvienoje prekybos zonoje. Europos išteklių adekvatumo vertinimas apima kiekvienus metus dešimties metų laikotarpiu nuo to vertinimo datos.

2. Europos išteklių adekvatumo vertinimą atlieka ENTSO-E.

3. Ne vėliau kaip 2020 m. sausio 5 d. ENTSO-E pateikia pagal 2012 m. lapkričio 15 d. Komisijos sprendimo ([21]) 1 straipsnį įsteigtai Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei ir ACER Europos išteklių adekvatumo vertinimo metodikos projektą, pagrįstą šio straipsnio 5 dalyje nurodytais principais.

4. Perdavimo sistemos operatoriai ENTSO-E pateikia duomenis, būtinus Europos išteklių adekvatumo vertinimui atlikti.

ENTSO-E Europos išteklių adekvatumo vertinimą atlieka kiekvienais metais. Gamintojai ir kiti rinkos dalyviai pateikia perdavimo sistemos operatoriams duomenis, susijusius su numatomu gamybos išteklių naudojimu, atsižvelgdami į pirminių išteklių prieinamumą ir tinkamus prognozuojamos paklausos ir pasiūlos scenarijus.

5. Europos išteklių adekvatumas vertinamas pagal skaidrią metodiką, kuria užtikrinama, kad vertinimas:

a) būtų atliekamas kiekvienos prekybos zonos lygmeniu ir apimtų bent visas valstybes nares;

b) būtų grindžiamas tinkamais prognozuojamos paklausos ir pasiūlos centriniais orientaciniais scenarijais, įskaitant ekonominį nurašymo tikimybės vertinimą, užkonservavimą, statomus naujus elektros energijos gamybos išteklius, priemones energijos vartojimo efektyvumo ir elektros tinklų sujungimo tikslams pasiekti, ir atitinkamas jautrumo analizes dėl ekstremaliųjų oro reiškinių, hidrologinių sąlygų, didmeninių kainų ir anglies dioksido kainos pokyčių;

c) apimtų atskirus scenarijus, atspindinčius skirtingą tikimybę, kad kils išteklių adekvatumo problemų, kurioms spręsti rengiami skirtingi pajėgumų mechanizmų tipai;

([21]) 2012 m. lapkričio 15 d. Komisijos sprendimas, kuriuo įsteigiama Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė (OL C 353, 2012 11 17, p. 2).

d) būtų atliekamas tinkamai atsižvelgiant į visų išteklių, įskaitant esamas ir būsimas galimybes dėl elektros energijos gamybos, energijos kaupimo, sektorių integravimo, reguliavimo apkrova, importo ir eksporto, indėlį, ir į tai, kaip visa tai padeda užtikrinti lankstų sistemos eksploatavimą;

e) jame būtų numatomas tikėtinas 20 straipsnio 3 dalyje nurodytų priemonių poveikis;

f) apimtų variantus nesinaudojant esamais ar planuojamais pajėgumų mechanizmais ir, kai tinkama, tokių mechanizmų variantus;

g) būtų grindžiamas rinkos modeliu, kuriame naudojamas, kai tinkama, srautinis metodas;

h) būtų atliekamas taikant tikimybių skaičiavimus;

i) jame būtų naudojama viena bendra modeliavimo priemonė;

j) apimtų bent šiuos 25 straipsnyje nurodytus rodiklius:

— numatyta energija, kuri nebuvo tiekiama, ir

— numatomas apkrovos sumažėjimas;

k) jame būtų nurodomos galimų išteklių adekvatumo problemų priežastys, visų pirma ar tai tinklo, ar ištekliaus apribojimas, ar abiejų rūšių apribojimas;

l) būtų atliekamas atsižvelgiant į realius tinklo pokyčius;

m) užtikrintų, kad būtų tinkamai atsižvelgta į nacionalinius gamybos, paklausos lankstumo ir elektros energijos kaupimo ypatumus, pirminių išteklių prieinamumą ir sujungiamumo lygį.

6. Ne vėliau kaip 2020 m. sausio 5 d. ENTSO-E pateikia ACER metodikos projektą, pagal kurią skaičiuojama:

a) prarastos apkrovos vertė;

b) elektros energijos gamybos arba reguliavimo apkrova naujo dalyvio kaina ir

c) patikimumo standartas, nurodytas 25 straipsnyje.

Metodika turi būti grindžiama skaidriais, objektyviais ir patikrinamais kriterijais.

7. Dėl pasiūlymų pagal 3 ir 6 dalis dėl metodikos projekto, scenarijų, jautrumo analizių ir prielaidų, kuriomis jie grindžiami, bei Europos išteklių adekvatumo vertinimo pagal 4 dalį rezultatų iš anksto konsultuojamasi su valstybėmis narėmis, Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupe ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, o pagal 27 straipsnyje nustatytą procedūrą juos tvirtina ACER.

24 straipsnis

Nacionaliniai išteklių adekvatumo vertinimai

1. Nacionaliniai išteklių adekvatumo vertinimai atliekami regioniniu mastu ir grindžiami 23 straipsnio 3 dalyje nurodyta metodika, visų pirma 23 straipsnio 5 dalies b–m punktais.

Nacionaliniuose išteklių adekvatumo vertinimuose pateikiami orientaciniai centriniai scenarijai, kaip nurodyta 23 straipsnio 5 dalies b punkte.

Be nurodytųjų 23 straipsnio 5 dalies b punkte, nacionaliniuose išteklių adekvatumo vertinimuose gali būti atsižvelgta į papildomą jautrumą. Tokiais atvejais nacionaliniuose išteklių adekvatumo vertinimuose gali būti:

a) daromos prielaidos atsižvelgiant į nacionalinės elektros energijos paklausos ir pasiūlos ypatumus;

b) naudojamos priemonės ir nuoseklūs naujausi duomenys, kurie papildo ENTSO-E Europos išteklių adekvatumo vertinimui naudojamus duomenis.

Be to, nacionalinių išteklių adekvatumo vertinimų metu vertinant kitoje valstybėje narėje esančių pajėgumų teikėjų indėlį į energijos tiekimo saugumą prekybos zonose, kurias jie apima, naudojama 26 straipsnio 11 dalies a punkte numatyta metodika.

2. Nacionaliniai išteklių adekvatumo vertinimai ir, kai tinkama, Europos išteklių adekvatumo vertinimas ir ACER nuomonė pagal 3 dalį skelbiami viešai.

3. Jei atlikus nacionalinį išteklių adekvatumo vertinimą nustatoma adekvatumo problema, susijusi su prekybos zona, kuri nebuvo nustatyta Europos išteklių adekvatumo vertinime, į ataskaitą dėl nacionalinio išteklių adekvatumo vertinimo įtraukiamas pagrindimas, kodėl atsirado dviejų išteklių adekvatumo vertinimų neatitikimas, ir, be kita ko, pateikiama išsami informacija apie taikytas jautrumo analizes ir naudotas prielaidas. Valstybės narės tą vertinimą paskelbia ir jį pateikia ACER.

Per du mėnesius nuo ataskaitos pateikimo dienos ACER pateikia nuomonę dėl to, ar nacionalinio vertinimo ir Europos vertinimo skirtumai yra pagrįsti.

Įstaiga, atsakinga už nacionalinį išteklių adekvatumo vertinimą, turi deramai atsižvelgti į ACER nuomonę ir prireikus iš dalies pakeičia savo vertinimą. Jeigu ji nusprendžia neatsižvelgti visapusiškai į ACER nuomonę, ta įstaiga paskelbia ataskaitą kartu su išsamiu pagrindimu.

25 straipsnis

Patikimumo standartas

1. Taikydamos pajėgumų mechanizmus, valstybės narės turi būti nustačiusios patikimumo standartą. Patikimumo standartas skaidriai nurodo reikiamą valstybės narės energijos tiekimo saugumo lygį. Tarpvalstybinės prekybos zonų atveju tokius patikimumo standartus bendrai nustato atitinkamos institucijos.

2. Reguliavimo institucijos pasiūlymu, patikimumo standartą nustato valstybė narė arba valstybės narės paskirta kompetentinga institucija. Patikimumo standartas grindžiamas 23 straipsnio 6 dalyje nustatyta metodika.

3. Patikimumo standartas apskaičiuojamas naudojant bent prarastos apkrovos vertę ir naujo dalyvio kainą tam tikru laikotarpiu ir turi būti išreiškiamas parametrais „numatyta energija, kuri nebuvo tiekiama“ ir „numatomas apkrovos sumažėjimas“.

4. Kai taikomi pajėgumų mechanizmai, parametrus, lemiančius pagal pajėgumų mechanizmą perkamo pajėgumo kiekį, tvirtina valstybė narė arba kita valstybės narės paskirta kompetentinga institucija, remdamasi reguliavimo institucijos pasiūlymu.

26 straipsnis

Tarpvalstybinis dalyvavimas pajėgumų mechanizmuose

1. Kituose nei strateginiai rezervai pajėgumų mechanizmuose ir, kai techniškai įmanoma, strateginiuose rezervuose šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis leidžiama tiesiogiai tarpvalstybiniu lygiu dalyvauti pajėgumų teikėjams, esantiems kitoje valstybėje narėje.

2. Valstybės narės užtikrina, kad užsienio pajėgumų, kurie gali užtikrinti lygiavertes vidaus pajėgumams technines veikimo charakteristikas, teikėjai galėtų dalyvauti tame pačiame konkurso procese, kuriame dalyvauja vidaus pajėgumų teikėjai. 2019 m. liepos 4 d. jau taikomų pajėgumų mechanizmų atveju valstybės narės gali leisti tiesiogiai įtraukti į tą patį konkurso procesą jungiamąsias linijas kaip užsienio pajėgumus ne ilgiau kaip ketverius metus po 2019 m. liepos 4 d. arba dvejus metus po 11 dalyje nurodytos metodikos patvirtinimo dienos priklausomai nuo to, kuri data yra ankstesnė.

Valstybės narės gali reikalauti, kad užsienio pajėgumai būtų valstybėje narėje, turinčioje tiesioginę tinklo jungtį, jungiančią tą valstybę narę ir mechanizmą taikančią valstybę narę.

3. Valstybės narės nedraudžia savo teritorijoje esančių pajėgumų teikėjams dalyvauti kitų valstybių narių pajėgumų mechanizmuose.

4. Tarpvalstybinis dalyvavimas pajėgumų mechanizmuose nekeičia ir nedaro kito poveikio tarpzoniniams grafikams ir fiziniams srautams tarp valstybių narių. Tie tarpzoniniai grafikai ir fiziniai srautai nustatomi remiantis vien tik pajėgumo paskirstymo pagal 16 straipsnį rezultatais.

5. Pajėgumų teikėjai gali dalyvauti daugiau kaip viename pajėgumų mechanizme.

Jei pajėgumų teikėjai dalyvauja daugiau kaip viename pajėgumų mechanizme tą patį tiekimo laikotarpį, jie dalyvauja tokiu mastu, kuris neviršija numatomos jungiamųjų linijų parengties, taip pat atsižvelgiant į tikėtiną nepalankiausių sistemos sąlygų susidarymą vienu metu ir sistemoje, kurioje taikomas mechanizmas, ir sistemoje, kurioje yra užsienio pajėgumas, taikant 11 dalies a punkte nurodytą metodiką.

6. Pajėgumų neparengties atveju pajėgumų teikėjai turi mokėti neparengties mokėjimus.

Jei pajėgumų teikėjai dalyvauja daugiau kaip viename pajėgumų mechanizme tą patį tiekimo laikotarpį ir negali įvykdyti kelių įsipareigojimų, reikalaujama, kad jie mokėtų kelis neparengties mokėjimus.

7. Siekiant pateikti rekomendaciją perdavimo sistemos operatoriams, pagal 35 straipsnį įsteigti regioniniai koordinavimo centrai kasmet apskaičiuoja didžiausią naujų dalyvių pajėgumą, kurį galima teikti iš užsienio pajėgumų. Atliekant tą apskaičiavimą atsižvelgiama į numatomą jungiamųjų linijų parengtį ir tikėtiną nepalankiausių sistemos sąlygų susidarymą vienu metu ir sistemoje, kurioje taikomas mechanizmas, ir sistemoje, kurioje yra užsienio pajėgumas. Tokį skaičiavimą reikia atlikti kiekvienos prekybos zonų ribos atžvilgiu.

Perdavimo sistemos operatoriai, remdamiesi regioninio koordinavimo centro rekomendacija, kasmet nustato didžiausią naujų dalyvių pajėgumą, kurį galima teikti iš užsienio pajėgumų.

8. Valstybės narės užtikrina, kad 7 dalyje nurodytas naujų dalyvių pajėgumas skaidriai, nediskriminuojant ir laikantis rinkos principų būtų paskirstytas reikalavimus atitinkantiems pajėgumų teikėjams.

9. Jei pajėgumų mechanizmuose leidžiamas tarpvalstybinis dalyvavimas dviejose kaimyninėse valstybėse narėse, pajamos, atsirandančios dėl 8 dalyje nurodyto paskirstymo, atitenka atitinkamiems perdavimo sistemos operatoriams, o jie tarpusavyje jas pasidalija pagal šio straipsnio 11 dalies b punkte nurodytą metodiką arba bendrą metodiką, patvirtintą abiejų atitinkamų reguliavimo institucijų. Jei kaimyninė valstybė narė pajėgumų mechanizmo netaiko arba taiko pajėgumų mechanizmą, kuriame nėra galimas tarpvalstybinis dalyvavimas, pajamų pasidalijimą patvirtina valstybės narės, kurioje yra įgyvendinamas pajėgumų mechanizmas, kompetentinga nacionalinė institucija, prieš tai paprašiusi kaimyninių valstybių narių nacionalinių reguliavimo institucijų nuomonės. Perdavimo sistemos operatoriai tokias pajamas naudoja 19 straipsnio 2 dalyje nustatytais tikslais.

10. Perdavimo sistemos, kurioje yra užsienio pajėgumas, operatorius:

a) nustato, ar suinteresuoti pajėgumų teikėjai gali užtikrinti pajėgumų mechanizme, kuriame ketina dalyvauti pajėgumo teikėjas, reikalaujamas technines veikimo charakteristikas, ir užregistruoja pajėgumo teikėją tuo tikslu įsteigtame registre kaip reikalavimus atitinkantį pajėgumo teikėją;

b) atlieka parengties patikrinimus;

c) valstybės narės, taikančios pajėgumų mechanizmą, perdavimo sistemos operatoriui pateikia informaciją, kurią jis gavo pagal šios pastraipos a ir b punktus bei antrą pastraipą.

Atitinkamas pajėgumų teikėjas nedelsiant informuoja perdavimo sistemos operatorių apie jo dalyvavimą užsienio pajėgumų mechanizme.

11. Ne vėliau kaip 2020 m. liepos 5 d. ENTSO-E pateikia ACER:

a) 7 dalyje nurodyto didžiausio naujų dalyvių pajėgumo, kurį galima teikti iš užsienio pajėgumų, apskaičiavimo metodiką;

b) pajamų pasidalijimo metodiką, nurodytą 9 dalyje;

c) bendrąsias 10 dalies b punkte nurodytų parengties patikrinimų vykdymo taisykles;

d) bendrąsias nustatymo, kada priklauso mokėti neparengties mokėjimą, taisykles;

e) 10 dalies a punkte nurodyto registro tvarkymo sąlygas;

f) bendrąsias 10 dalies a punkte nurodyto dalyvavimo reikalavimus atitinkančio pajėgumo nustatymo taisykles.

Dėl pasiūlymo iš anksto konsultuojamasi ir jį pagal 27 straipsnį tvirtina ACER.

12. Atitinkamos nacionalinės reguliavimo institucijos patikrina, ar pajėgumai buvo apskaičiuoti pagal 11 dalies a punkte nurodytą metodiką.

13. Reguliavimo institucijos užtikrina, kad tarpvalstybinis dalyvavimas pajėgumų mechanizmuose būtų organizuojamas veiksmingai ir nediskriminuojant. Jos visų pirma sudaro tinkamus administracinius neparengties mokėjimų tarpvalstybinio vykdymo užtikrinimo susitarimus.

14. Reikalavimus atitinkantys pajėgumų teikėjai pagal 8 dalį paskirstytus pajėgumus gali perleisti vieni kitiems. Reikalavimus atitinkantys pajėgumų teikėjai apie kiekvieną tokį perleidimą praneša 10 dalies a punkte nurodyto registro tvarkytojui.

15. Ne vėliau kaip 2021 m. liepos 5 d. ENTSO-E sukuria ir tvarko 10 dalies a punkte nurodytą registrą. Registre gali būti registruojami visi reikalavimus atitinkantys pajėgumų teikėjai, sistemos, kuriose įgyvendinami pajėgumų mechanizmai, ir jų perdavimo sistemos operatoriai.

27 straipsnis

Patvirtinimo procedūra

1. Kai daroma nuoroda į šį straipsnį, ENTSO-E pateikti pasiūlymai tvirtinami 2, 3 ir 4 dalyse nustatyta tvarka.

2. Prieš pateikdamas pasiūlymą, ENTSO-E konsultuojasi su visais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant reguliavimo institucijas ir kitas nacionalines institucijas. Ji savo pasiūlyme tinkamai atsižvelgia į tų konsultacijų rezultatus.

3. Per tris mėnesius nuo 1 dalyje nurodyto pasiūlymo gavimo dienos, ACER jį patvirtina arba iš dalies pakeičia. Pastaruoju atveju, prieš patvirtindama iš dalies pakeistą pasiūlymą, ACER konsultuojasi su ENTSO-E. ACER patvirtintą pasiūlymą per tris mėnesius po pasiūlytų dokumentų gavimo dienos paskelbia savo interneto svetainėje.

4. ACER bet kada gali prašyti patvirtintą pasiūlymą pakeisti. Per šešis mėnesius nuo tokio prašymo gavimo dienos ENTSO-E pateikia ACER siūlomų pakeitimų projektą. Per tris mėnesius nuo projekto gavimo dienos ACER iš dalies pakeičia arba patvirtina pakeitimus ir paskelbia tuos pakeitimus savo interneto svetainėje.

V SKYRIUS

PERDAVIMO SISTEMOS EKSPLOATAVIMAS

28 straipsnis

Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas

1. Perdavimo sistemos operatoriai Sąjungos lygmeniu bendradarbiauja per ENTSO-E, kad paskatintų elektros energijos vidaus rinkos sukūrimą bei veikimą ir tarpzoninę prekybą bei užtikrintų optimalų Europos elektros energijos perdavimo tinklo valdymą, koordinuotą eksploatavimą ir tinkamą techninę raidą.

2. Vykdydamas savo funkcijas pagal Sąjungos teisę, ENTSO-E veikia, siekdamas nustatyti gerai veikiančią ir integruotą elektros energijos vidaus rinką, ir prisidėdamas prie efektyvaus ir tvaraus 2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijoje nustatytų tikslų siekimo, visų pirma prisidėdamas prie efektyvaus iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gaminamos elektros energijos integravimo ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo, kartu išlaikydamas sistemos saugumą. ENTSO-E turi turėti pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių savo pareigoms vykdyti.

29 straipsnis

ENTSO-E

1. Elektros energijos perdavimo sistemos operatoriai pateikia Komisijai ir ACER ENTSO-E įstatų, narių sąrašo ar darbo tvarkos taisyklių dalinio pakeitimo projektą.

2. Per du mėnesius nuo įstatų, narių sąrašo ar darbo tvarkos taisyklių dalinio pakeitimo projekto gavimo dienos ACER, pasikonsultavusi su visiems suinteresuotiesiems subjektams, ypač sistemos naudotojams, įskaitant vartotojus, atstovaujančiomis organizacijomis, pateikia Komisijai nuomonę dėl to įstatų, narių sąrašo ar darbo tvarkos taisyklių dalinio pakeitimo projekto.

3. Komisija nuomonę dėl įstatų, narių sąrašo ar darbo tvarkos taisyklių dalinio pakeitimo projekto pateikia, atsižvelgdama į ACER nuomonę, kaip numatyta 2 dalyje, per tris mėnesius nuo ACER nuomonės gavimo dienos.

4. Per tris mėnesius nuo palankios Komisijos nuomonės gavimo dienos perdavimo sistemos operatoriai priima iš dalies pakeistus įstatus ar darbo tvarkos taisykles ir juos paskelbia.

5. Pagrįstu Komisijos arba ACER prašymu arba jei padaroma 1 dalyje nurodytų dokumentų pakeitimų, dokumentai pateikiami Komisijai ir ACER. ACER ir Komisija pateikia nuomonę pagal 2, 3 ir 4 dalis.

30 straipsnis

ENTSO-E užduotys

1. ENTSO-E:

a) siekdamas įgyvendinti 28 straipsnyje nustatytus tikslus, parengia 59 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų sričių tinklo kodeksus;

b) kas dvejus metus priima ir paskelbia neprivalomą dešimties metų visos Sąjungos tinklo plėtros planą (toliau – visos Sąjungos tinklo plėtros planas);

c) rengia ir priima pasiūlymus dėl Europos išteklių adekvatumo vertinimo pagal 23 straipsnį ir pasiūlymus dėl tarpvalstybinio dalyvavimo pajėgumų mechanizmuose pagal 26 straipsnio 11 dalį techninių specifikacijų;

d) priima Sąjungos perdavimo sistemos operatorių techninio bendradarbiavimo su trečiųjų valstybių perdavimo sistemų operatoriais koordinavimo rekomendacijas;

e) priima regioninių koordinavimo centrų bendradarbiavimo ir veiklos koordinavimo sistemą;

f) priima pasiūlymą, kuriame apibrėžiamas sistemos eksploatavimo regionas pagal 36 straipsnį;

g) bendradarbiauja su skirstymo sistemos operatoriais ir ES SSO subjektu;

h) skatina perdavimo tinklų skaitmeninimą, įskaitant pažangiųjų elektros energijos tinklų, veiksmingo tikralaikio duomenų surinkimo ir pažangiųjų apskaitos sistemų diegimą;

i) priima bendrąsias tinklo eksploatavimo priemones, kuriomis siekiama užtikrinti tinklo eksploatacijos įprastomis ir avarinėmis sąlygomis koordinavimą, įskaitant bendrą incidentų klasifikavimo skalę, ir mokslinių tyrimų planus, įskaitant tų planų įgyvendinimą taikant efektyvią mokslinių tyrimų programą. Tose priemonėse, *inter alia*, nurodoma:

   i) informacija, įskaitant atitinkamą kitos dienos, einamosios dienos informaciją ir tikralaikę informaciją, naudingą siekiant pagerinti veiklos koordinavimą, taip pat optimalus informacijos rinkimo dažnumas ir dalijimasis tokia informacija;

ii) technologinė keitimosi tikralaike informacija platforma ir, jei tinkama, technologinės i papunktyje nurodytos kitos informacijos rinkimo, tvarkymo ir perdavimo platformos, taip pat procedūrų, kurias taikant galima padidinti perdavimo sistemos operatorių veiklos koordinavimą, įgyvendinimas, siekiant ateityje tokį koordinavimą taikyti Sąjungos lygmeniu;

iii) kaip perdavimo sistemos operatoriai pateikia veiklos informaciją ir kitiems perdavimo sistemos operatoriams ar bet kuriems subjektams, tinkamai įgaliotiems juos remti siekiant veiklos koordinavimo, ir ACER, ir

iv) kad perdavimo sistemos operatoriai paskiria kontaktinį centrą, atsakingą už atsakymą į kitų perdavimo sistemos operatorių ar bet kurių kitų tinkamai įgaliotų subjektų, kaip nurodyta iii papunktyje, pateiktus užklausimus ar ACER pateiktus tokios informacijos prašymus;

j) priima metinę veiklos programą;

k) padeda nustatyti sąveikumo reikalavimus ir nediskriminacines bei skaidrias prieigos prie duomenų procedūras, kaip numatyta Direktyvos (ES) 2019/944 24 straipsnyje;

l) priima metinę ataskaitą;

m) vykdo ir priima sezoninius adekvatumo vertinimus pagal Reglamento (ES) 2019/941 9 straipsnio 2 dalį;

n) skatina kibernetinį saugumą ir duomenų apsaugą, bendradarbiaudamas su atitinkamomis institucijomis ir reguliuojamais subjektais;

o) vykdydamas savo užduotis atsižvelgia į reguliavimo apkrova plėtrą.

2. ENTSO-E pateikia nustatytų su regioninių koordinavimo centrų steigimu ir veikla susijusių trūkumų ataskaitą ACER.

3. ENTSO-E skelbia savo susirinkimo, valdybos ir komitetų posėdžių protokolus ir reguliariai informuoja visuomenę apie savo sprendimų priėmimą ir veiklą.

4. Į 1 dalies j punkte nurodytą metinę veiklos programą įtraukiamas tinklo kodeksų, kuriuos reikia parengti, sąrašas bei aprašymas, tinklo eksploatavimo koordinavimo planas, mokslinių tyrimų ir plėtros veikla, kurią reikia įgyvendinti tais metais, ir planinis grafikas.

5. ENTSO-E pateikia visą informaciją, kurios ACER reikia savo užduotims pagal 32 straipsnio 1 dalį įvykdyti. Kad ENTSO-E galėtų laikytis to reikalavimo, perdavimo sistemos operatoriai ENTSO-E turi pateikti visą reikalaujamą informaciją.

6. Komisijos prašymu ENTSO-E pateikia nuomonę Komisijai dėl gairių priėmimo, kaip nustatyta 61 straipsnyje.

31 straipsnis

Konsultacijos

1. Rengdamas pasiūlymus, susijusius su 30 straipsnio 1 dalyje nurodytomis užduotimis, ENTSO-E vykdo išsamias konsultacijas. Konsultacijų procesas turi būti struktūrizuotas, kad būtų galima atsižvelgti į visų suinteresuotųjų subjektų pastabas prieš galutinį pasiūlymo priėmimą, ir jis turi būti viešas ir skaidrus, konsultuojantis su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma su tokiems subjektams atstovaujančiomis organizacijomis, laikantis 29 straipsnyje nurodytų darbo tvarkos taisyklių. Taip pat konsultuojamasi su reguliavimo institucijomis ir kitomis nacionalinėmis institucijomis, elektros energijos tiekimo ir gamybos įmonėmis, sistemos naudotojais, įskaitant vartotojus, skirstymo sistemos operatoriais, įskaitant atitinkamas pramonės asociacijas, technines įstaigas ir suinteresuotųjų subjektų platformas. Konsultuojantis siekiama sužinoti visų atitinkamų šalių nuomonę ir pasiūlymus sprendimų priėmimo procese.

2. Visi su 1 dalyje nurodytomis konsultacijomis susiję dokumentai ir posėdžių protokolai skelbiami viešai.

3. Prieš priimdamas 30 straipsnio 1 dalyje nurodytus pasiūlymus, ENTSO-E nurodo, kaip buvo atsižvelgta į konsultacijų metu gautas pastabas. Tais atvejais, kai į pastabas nebuvo atsižvelgta, jis nurodo priežastis, dėl kurių nebuvo atsižvelgta.

32 straipsnis

ACER vykdoma stebėsena

1. ACER stebi, kaip vykdomos 30 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nurodytos ENTSO-E užduotys, ir teikia savo išvadų ataskaitą Komisijai.

ACER stebi, kaip ENTSO-E įgyvendina pagal 59 straipsnį parengtus tinklo kodeksus. Jei ENTSO-E neįgyvendina tokių tinklo kodeksų, ACER prašo ENTSO-E pateikti tinkamai pagrįstą paaiškinimą, kodėl jis jų neįgyvendino. ACER informuoja Komisiją apie tą paaiškinimą ir pateikia savo nuomonę tuo klausimu.

ACER stebi ir analizuoja, kaip įgyvendinami tinklo kodeksai ir Komisijos priimtos gairės, kaip nustatyta 58 straipsnio 1 dalyje, ir kokį poveikį jie turi taikytinų taisyklių, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas rinkos integracijai ir užtikrinti nediskriminacines sąlygas, veiksmingą konkurenciją ir efektyvų rinkos veikimą, suderinimui, ir teikia ataskaitą Komisijai.

2. ENTSO-E pateikia visos Sąjungos tinklo plėtros plano projektą, metinės veiklos programos projektą, įskaitant informaciją apie konsultacijų procesą, ir kitus 30 straipsnio 1 dalyje nurodytus dokumentus ACER, kad ji pateiktų nuomonę.

Jei, ACER nuomone, metinės veiklos programos projektu ar visos Sąjungos tinklo plėtros plano projektu, kuriuos pateikė ENTSO-E, neprisidedama užtikrinant nediskriminacines sąlygas, veiksmingą konkurenciją, efektyvų rinkos veikimą ar pakankamą trečiųjų šalių prieigai atvirų tarpvalstybinių jungiamųjų linijų lygį, ACER per du mėnesius nuo pateikimo dienos pateikia ENTSO-E ir Komisijai tinkamai pagrįstą nuomonę ir rekomendacijas.

33 straipsnis

Sąnaudos

Šio reglamento 28–32 ir 58–61 straipsniuose ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 347/2013 ([22]) 11 straipsnyje nurodytos veiklos, kurią vykdo ENTSO-E, sąnaudas padengia perdavimo sistemos operatoriai ir į jas atsižvelgiama apskaičiuojant tarifus. Reguliavimo institucijos patvirtina tas sąnaudas tik tuo atveju, jei jos pagrįstos ir tinkamos.

34 straipsnis

Regioninis perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimas

1. Siekdami prisidėti prie 30 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nurodytos veiklos, perdavimo sistemos operatoriai užtikrina, kad ENTSO-E būtų bendradarbiaujama regionų lygmeniu. Visų pirma jie kas dvejus metus paskelbia regioninį investicijų planą ir remdamiesi tuo regioniniu investicijų planu gali priimti sprendimus dėl investavimo. ENTSO-E skatina perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą regioniniu lygmeniu, užtikrindamas sąveikumą, ryšius ir regionų veiklos rezultatų stebėjimą srityse, kurios dar nesuderintos Sąjungos lygmeniu.

2. Perdavimo sistemos operatoriai skatina eksploatavimo priemones tinkamiausiam tinklo valdymui užtikrinti, taip pat skatina energijos mainų plėtrą, tarpvalstybinių pajėgumų koordinuotą paskirstymą taikant rinkos priemonėmis grindžiamus nediskriminacinius sprendimo būdus, atkreipiant tinkamą dėmesį į konkrečius trumpalaikio paskirstymo netiesioginių aukcionų privalumus, ir balansavimo bei rezervinės galios mechanizmų integravimą.

([22]) 2013 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 1364/2006/EB ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 713/2009, (EB) Nr. 714/2009 ir (EB) Nr. 715/2009 (OL L 115, 2013 4 25, p. 39).

3. Siekiant įgyvendinti 1 ir 2 dalyse nustatytus tikslus, Komisija, atsižvelgdama į esamas regioninio bendradarbiavimo struktūras, gali nustatyti kiekvienos regioninio bendradarbiavimo struktūros geografinį veiklos rajoną. Kiekviena valstybė narė gali skatinti bendradarbiavimą daugiau nei viename geografiniame veiklos rajone.

Komisijai pagal 68 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildomas šis reglamentas, kuriais nustatomas geografinis rajonas, su kuriuo siejama kiekviena regioninio bendradarbiavimo struktūra. Tuo tikslu Komisija konsultuojasi su reguliavimo institucijomis, ACER ir ENTSO-E.

Šioje dalyje nurodytais deleguotaisiais aktais nedaromas poveikis 36 straipsniui.

35 straipsnis

Regioninių koordinavimo centrų steigimas ir paskirtis

1. Ne vėliau kaip 2020 m. liepos 5 d. visi sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai pateikia atitinkamoms reguliavimo institucijoms pasiūlymą įsteigti regioninius koordinavimo centrus pagal šiame skyriuje nustatytus kriterijus.

Sistemos eksploatavimo regiono reguliavimo institucijos peržiūri ir patvirtina pasiūlymą.

Pasiūlyme pateikiami bent šie elementai:

a) regioninių koordinavimo centrų numatomos būstinės valstybė narė ir dalyvaujantys perdavimo sistemos operatoriai;

b) organizacinės, finansinės ir veiklos priemonės, kurių reikia siekiant užtikrinti efektyvų, saugų ir patikimą jungtinės perdavimo sistemos eksploatavimą;

c) įgyvendinimo planas dėl regioninių koordinavimo centrų veiklos pradžios;

d) regioninių koordinavimo centrų įstatai ir darbo tvarkos taisyklės;

e) bendradarbiavimo procesų pagal 38 straipsnį aprašas;

f) su regioninių koordinavimo centrų atsakomybe susijusių priemonių pagal 47 straipsnį aprašas;

g) kai rotaciniu pagrindu palaikomi du regioniniai koordinavimo centrai pagal 36 straipsnio 2 dalį – tvarkos, pagal kurią aiškiai nustatomos tų regioninių koordinavimo centrų pareigos ir procedūros, susijusios su jų užduočių vykdymu, aprašas.

2. Reguliavimo institucijoms patvirtinus 1 dalyje nurodytą pasiūlymą, regioniniai koordinavimo centrai pakeičia regioninius saugumo koordinatorius, įsteigtus pagal sistemos eksploatavimo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi, ir pradeda veikti ne vėliau kaip 2022 m. liepos 1 d.

3. Regioninių koordinavimo centrų teisinė forma yra tokia, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1132 ([23]) II priede.

4. Vykdydami savo užduotis pagal Sąjungos teisę, regioniniai koordinavimo centrai veikia nepriklausomai nuo atskirų nacionalinių interesų ir nepriklausomai nuo perdavimo sistemos operatorių interesų.

5. Regioniniai koordinavimo centrai papildo perdavimo sistemos operatorių vaidmenį, vykdydami regioninės svarbos užduotis, jiems pavestas pagal 37 straipsnį. Perdavimo sistemos operatoriai yra atsakingi už elektros energijos srautų valdymą ir elektros energijos sistemos saugumo, patikimumo ir efektyvumo užtikrinimą pagal Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 1 dalies d punktą.

([23]) 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų (OL L 169, 2017 6 30, p. 46).

36 straipsnis

Regioninių koordinavimo centrų geografinė veiklos sritis

1. Ne vėliau kaip 2020 m. sausio 5 d. ENTSO-E pateikia ACER pasiūlymą, kuriame nurodoma, kuriuos perdavimo sistemos operatorius, prekybos zonas, prekybos zonų ribas, pralaidumo skaičiavimo regionus ir atjungimo koordinavimo regionus apima kiekvienas sistemos eksploatavimo regionas. Pasiūlyme atsižvelgiama į tinklo topologiją, įskaitant elektros energijos sistemų sujungimo ir tarpusavio priklausomybės laipsnį srautų ir regiono, kuris apima bent vieną pralaidumo skaičiavimo regioną, dydžio požiūriu.

2. Sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai dalyvauja tame regione įsteigto regioninio koordinavimo centro darbe. Išimtinėmis aplinkybėmis, jei perdavimo sistemos operatoriaus kontroliuojama zona yra kelių skirtingų sinchroninių zonų dalis, perdavimo sistemos operatorius gali dalyvauti dviejų regioninių koordinavimo centrų darbe. Kalbant apie prekybos zonas, kurios yra greta sistemos eksploatavimo regionų, 1 dalyje nurodytame pasiūlyme nurodoma, kaip regioniniai koordinavimo centrai turi koordinuoti veiksmus tų ribų atžvilgiu. Kai žemyninės Europos sinchroninėje zonoje dviejų regioninio koordinavimo centrų veikla sistemos eksploatavimo regione gali dubliuotis, tos sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai turi nuspręsti paskirti tame regione vieną regioninį koordinavimo centrą arba nuspręsti, kad abu regioniniai koordinavimo centrai kai kurias arba visas regioninio koordinavimo visame sistemos eksploatavimo regione užduotis vykdo rotacijos principu, o kitas užduotis vykdo vienas paskirtas regioninis koordinavimo centras.

3. Per tris mėnesius nuo 1 dalyje nurodyto pasiūlymo gavimo dienos, ACER patvirtina pasiūlymą dėl sistemos eksploatavimo regionų nustatymo arba pasiūlo padaryti pakeitimų. Pastaruoju atveju, prieš priimdama pakeitimus, ACER konsultuojasi su ENTSO-E. Priimtas pasiūlymas paskelbiamas ACER interneto svetainėje.

4. Atitinkami perdavimo sistemos operatoriai gali pateikti ACER pasiūlymą dėl sistemos eksploatavimo regionų, apibrėžtų pagal 1 dalį, dalinio pakeitimo. Taikomas 3 dalyje nustatytas procesas.

37 straipsnis

Regioninių koordinavimo centrų užduotys

1. Kiekvienas regioninis koordinavimo centras atlieka bent visas toliau išvardytas regioninės svarbos užduotis visame sistemos eksploatavimo regione, kuriame jis yra įsteigtas:

a) atlieka koordinuotus pralaidumo skaičiavimus laikantis metodikos, parengtos pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi;

b) atlieka koordinuotas saugumo analizes laikantis metodikos, parengtos pagal sistemos eksploatavimo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi;

c) kuria bendrus tinklo modelius laikantis metodikos ir procedūrų, parengtų pagal sistemos eksploatavimo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi;

d) teikia pagalbą vertinant perdavimo sistemos operatorių sistemos apsaugos planų ir veikimo atkūrimo planų nuoseklumą laikantis procedūros, nustatytos tinklo kodekse dėl avarijų šalinimo ir veikimo atkūrimo, priimtame remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 6 straipsnio 11 dalimi;

e) atlieka regioninės sistemos adekvatumo kitos savaitės ir bent kitos paros laikotarpiais prognozes ir rengia rizikos mažinimo veiksmus laikantis metodikos, nustatytos Reglamento (ES) 2019/941 8 straipsnyje, ir procedūrų, nustatytų sistemos eksploatavimo gairėse, priimtose remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi;

f) atlieka regioninio atjungimo planavimo koordinavimą laikantis procedūrų ir metodikų, nustatytų sistemos eksploatavimo gairėse, priimtose remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi;

g) regioninių koordinavimo centrų darbuotojų mokymą ir atestavimą;

h) perdavimo sistemos operatorių prašymu teikia pagalbą koordinuojant ir optimizuojant regioninio veikimo atkūrimą;

i) po veiksmų ir po trikdžių atlieka analizę ir rengia ataskaitas;

j) nustato regiono rezervo pajėgumo apimtį;

k) palengvina regioninio balansavimo pajėgumo pirkimą;

l) teikia pagalbą teikimo perdavimo sistemos operatoriams, jų prašymu, optimizuojant perdavimo sistemos operatorių tarpusavio atsiskaitymus;

m) atlieka užduotis, susijusias su regioninių elektros energijos krizių scenarijų nustatymu, jei tos užduotys deleguotos regioniniams koordinavimo centrams pagal Reglamento (ES) 2019/941 6 straipsnio 1 dalį, ir tokia apimtimi, kuri jiems yra deleguota;

n) vykdo užduotis, susijusias su sezoniniais adekvatumo vertinimais, jei tos užduotys deleguotos regioniniams koordinavimo centrams pagal Reglamento (ES) 2019/941 9 straipsnio 2 dalį, ir ta apimtimi, kuri jiems yra deleguota;

o) apskaičiuoja didžiausią naujų dalyvių pajėgumo, kurį galima teikti iš užsienio pajėgumų, pajėgumų mechanizmuose vertę, siekiant pateikti rekomendaciją pagal 26 straipsnio 7 dalį;

p) atlieka užduotis, susijusias su perdavimo sistemos operatoriams teikiama pagalba nustatant naujų perdavimo pajėgumų, esamų perdavimo pajėgumų didinimo arba alternatyvų jiems poreikius, kuriuos reikia pateikti regioninėms grupėms, įsteigtoms pagal Reglamentą (ES) 347/2013, ir kuriuos reikia įtraukti į dešimties metų tinklo plėtros planą, nurodytą Direktyvos (ES) 2019/944 51 straipsnyje.

Pirmoje pastraipoje nurodytos užduotys išsamiau išdėstytos I priede.

2. Remiantis Komisijos ar valstybės narės pasiūlymu, pagal Direktyvos (ES) 2019/944 68 straipsnį įsteigtas komitetas pateikia nuomonę dėl naujų patariamųjų užduočių priskyrimo regioniniams koordinavimo centrams. Kai tas komitetas pateikia palankią nuomonę dėl naujų patariamųjų užduočių paskyrimo, regioniniai koordinavimo centrai tas užduotis vykdo, remdamiesi ENTSO-E parengtu ir 27 straipsnyje nustatyta tvarka ACER patvirtintu pasiūlymu.

3. Perdavimo sistemos operatoriai savo regioniniams koordinavimo centrams pateikia jų užduotims vykdyti būtiną informaciją.

4. Regioniniai koordinavimo centrai sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams pateikia visą informaciją, būtiną regioninių koordinavimo centrų nustatytiems koordinuotiems veiksmams ir rekomendacijoms įgyvendinti.

5. Dėl šiame straipsnyje nustatytų užduočių, kurių dar neapima atitinkami tinklo kodeksai ar gairės, ENTSO-E parengia pasiūlymą 27 straipsnyje nustatyta tvarka. Regioniniai koordinavimo centrai tas užduotis vykdo remdamiesi pasiūlymu, kurį patvirtino ACER.

38 straipsnis

Regioninių koordinavimo centrų veiksmų koordinavimas viduje ir tarpusavyje

Kasdienis regioninių koordinavimo centrų veiksmų koordinavimas viduje ir tarpusavyje vykdomas taikant regiono perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimo procesus, įskaitant regioninių koordinavimo centrų veiklos koordinavimo priemones, jei jų reikia. Bendradarbiavimo procesas grindžiamas:

a) darbo tvarka, kuria nustatomi planavimo ir veiklos aspektai, svarbūs 37 straipsnyje nurodytų užduočių atlikimui;

b) dalijimosi analize ir efektyvaus bei įtraukaus konsultavimosi dėl regioninių koordinavimo centrų pasiūlymų su sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriais, susijusiais suinteresuotaisiais subjektais ir kitais regioniniais koordinavimo centrais, vykdant veiklos pareigas ir užduotis pagal 40 straipsnį, procedūra;

c) koordinuotų veiksmų ir rekomendacijų priėmimo procedūra pagal 42 straipsnį.

39 straipsnis

Darbo tvarka

1. Regioniniai koordinavimo centrai parengia veiksmingą, įtraukią, skaidrią ir sutarimą skatinančią darbo tvarką, kad būtų išspręsti su vykdomomis užduotimis susiję planavimo ir veiklos aspektai, atsižvelgiant visų pirma į tų užduočių specifiką ir reikalavimus, kaip nustatyta I priede. Regioniniai koordinavimo centrai taip pat parengia tos darbo tvarkos persvarstymo procedūrą.

2. Regioniniai koordinavimo centrai užtikrina, kad 1 dalyje nurodytoje darbo tvarkoje būtų nustatytos susijusių šalių informavimo taisyklės.

40 straipsnis

Konsultavimosi procedūra

1. Regioniniai koordinavimo centrai parengia procedūrą, pagal kurią, vykdant jų kasdienės veiklos pareigas ir užduotis, organizuojamas tinkamas ir reguliarus konsultavimasis su sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriais, kitais regioniniais koordinavimo centrais ir susijusiais suinteresuotaisiais subjektais. Siekiant užtikrinti, kad būtų galima spręsti reguliavimo klausimus, prireikus konsultacijose dalyvauja reguliavimo institucijos.

2. Regioniniai koordinavimo centrai konsultuojasi su sistemos eksploatavimo regiono valstybėmis narėmis ir, kai yra regioninis forumas, su savo regioniniais forumais politinės svarbos klausimais, nesusijusiais su regioninių koordinavimo centrų kasdiene veikla ir jų užduočių įgyvendinimu. Regioniniai koordinavimo centrai deramai atsižvelgia į valstybių narių ir, kai taikytina, jų regioninių forumų rekomendacijas.

41 straipsnis

Skaidrumas

1. Regioniniai koordinavimo centrai rengia suinteresuotųjų subjektų įtraukimo procesą ir organizuoja reguliarius susitikimus su suinteresuotaisiais subjektais siekdami aptarti klausimus, susijusius su efektyviu, saugiu ir patikimu jungtinės sistemos eksploatavimu, nustatyti trūkumus ir pasiūlyti patobulinimus.

2. ENTSO-E ir regioniniai koordinavimo centrai veikia visiškai skaidriai suinteresuotųjų subjektų ir plačiosios visuomenės atžvilgiu. Jie skelbia visus susijusius dokumentus atitinkamose savo interneto svetainėse.

42 straipsnis

Koordinuotų veiksmų ir rekomendacijų priėmimas ir peržiūra

1. Perdavimo sistemos operatoriai sistemos eksploatavimo regione parengia regioninių koordinavimo centrų nustatytų koordinuotų veiksmų ir rekomendacijų priėmimo ir peržiūros procedūrą vadovaujantis 2, 3 ir 4 dalyse išdėstytais kriterijais.

2. Regioniniai koordinavimo centrai nustato perdavimo sistemos operatoriams skirtus koordinuotus veiksmus, susijusius su 37 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nurodytomis užduotimis. Perdavimo sistemos operatoriai įgyvendina koordinuotus veiksmus, išskyrus atvejus, kai įgyvendinant koordinuotus veiksmus būtų pažeistos tinklo eksploatavimo saugumo ribos, kurias apibrėžia kiekvienas perdavimo sistemos operatorius pagal sistemos eksploatavimo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.

Jei perdavimo sistemos operatorius nusprendžia neįgyvendinti koordinuoto veiksmo dėl šioje dalyje išdėstytų priežasčių, jis nepagrįstai nedelsdamas skaidriai nurodo išsamias priežastis regioniniam koordinavimo centrui ir sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams. Tokiais atvejais regioninis koordinavimo centras įvertina to sprendimo poveikį kitiems sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams ir gali pasiūlyti kitokį koordinuotų veiksmų rinkinį laikantis 1 dalyje nustatytos tvarkos.

3. Regioniniai koordinavimo centrai priima perdavimo sistemos operatoriams skirtas rekomendacijas, susijusias su 37 straipsnio 1 dalies c–p punktuose išvardytomis užduotimis arba užduotimis, kurios priskirtos pagal 37 straipsnio 2 dalį.

Jeigu perdavimo sistemos operatorius nusprendžia nukrypti nuo rekomendacijos, kaip nurodyta 1 dalyje, jis nepagrįstai nedelsdamas pateikia savo sprendimo pagrindimą regioniniams koordinavimo centrams ir kitiems sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams.

4. Koordinuotų veiksmų peržiūra pradedama vieno arba daugiau sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatorių prašymu. Atlikus koordinuoto veiksmo ar rekomendacijos peržiūrą, regioniniai koordinavimo centrai priemonę patvirtina arba pakeičia.

5. Jei koordinuotam veiksmui taikoma peržiūra pagal šio straipsnio 4 dalį, dėl prašymo atlikti peržiūrą koordinuotas veiksmas nestabdomas, išskyrus atvejus, kai įgyvendinant koordinuotą veiksmą būtų pažeistos tinklo eksploatavimo saugumo ribos, kurias atskirai apibrėžia kiekvienas perdavimo sistemos operatorius pagal sistemos eksploatavimo gaires, priimtas remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.

6. Valstybėms narėms arba Komisijai pasiūlius ir po konsultacijų su pagal Direktyvos (ES) 2019/944 68 straipsnį įsteigtu komitetu, sistemos eksploatavimo regione esančios valstybės narės gali bendrai nuspręsti savo regioniniam koordinavimo centrui suteikti kompetenciją nustatyti koordinuotus veiksmus, susijusius su viena ar daugiau šio reglamento 37 straipsnio 1 dalies c–p punktuose nurodytų užduočių.

43 straipsnis

Regioninių koordinavimo centrų valdyba

1. Kad galėtų priimti su savo valdymu susijusias priemones ir stebėti savo veiklos rezultatus, regioniniai koordinavimo centrai įsteigia valdybą.

2. Valdybą sudaro nariai, atstovaujantys visiems perdavimo sistemos operatoriams, kurie dalyvauja atitinkamo regioninio koordinavimo centro veikloje.

3. Valdyba atsako už:

a) regioninių koordinavimo centrų įstatų ir darbo tvarkos taisyklių parengimą ir patvirtinimą;

b) organizacinės struktūros nustatymą ir įgyvendinimą;

c) metinio biudžeto parengimą ir patvirtinimą;

d) bendradarbiavimo procesų pagal 38 straipsnį parengimą ir patvirtinimą.

4. Su regioninių koordinavimo centrų kasdiene veikla ir jų užduočių vykdymu susijusi kompetencija nepriskiriama valdybos kompetencijai.

44 straipsnis

Organizacinė struktūra

1. Sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai sukuria regioninių koordinavimo centrų organizacinę struktūrą, padedančią užtikrinti jų užduočių atlikimo saugumą.

Jų organizacinėje struktūroje nustatoma:

a) darbuotojų įgaliojimai, pareigos ir atsakomybė;

b) įvairių organizacijos dalių ir procesų sąsajos ir atskaitomybės ryšiai.

2. Regioniniai koordinavimo centrai gali įsteigti regioninius skyrius, kad šie spręstų specifinius subregioninius klausimus, arba įsteigti padedančius regioninius koordinavimo centrus efektyviam ir patikimam jų užduočių vykdymui, įrodžius, kad tai yra būtinai reikalinga.

45 straipsnis

Įranga ir darbuotojai

Regioniniai koordinavimo centrai turi turėti visus žmogiškuosius, techninius, fizinius ir finansinius išteklius, kurių reikia, kad jie galėtų vykdyti savo pareigas pagal šį reglamentą ir vykdyti savo užduotis nepriklausomai ir nešališkai.

46 straipsnis

Stebėsena ir atskaitų teikimas

1. Regioniniai koordinavimo centrai nustato bent šių dalykų nuolatinio stebėjimo procesą:

a) savo veiklos efektyvumo;

b) nustatytų koordinuotų veiksmų ir rekomendacijų, apimties, kuria perdavimo sistemos operatoriai įgyvendina koordinuotus veiksmus ir rekomendacijas, ir pasiektų rezultatų;

c) kiekvienos iš užduočių, už kurią jie atsakingi, veiksmingumo ir efektyvumo ir, kai taikytina, tų užduočių rotacijos.

2. Regioniniai koordinavimo centrai skaidriai atsiskaito už savo sąnaudas ir pateikia ataskaitą ACER ir sistemos eksploatavimo regione esančioms reguliavimo institucijoms.

3. Regioniniai koordinavimo centrai pateikia metinę 1 dalyje nurodytos stebėsenos ataskaitą ir informaciją apie savo veiklą ENTSO-E, ACER, sistemos eksploatavimo regione esančioms reguliavimo institucijoms ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei.

4. Regioniniai koordinavimo centrai apie trūkumus, kuriuos jie nustatė vykdydami stebėjimo procesą pagal 1 dalį, praneša ENTSO-E, sistemos eksploatavimo regione esančioms reguliavimo institucijoms, ACER ir valstybių narių kitoms valstybių narių kompetentingoms institucijoms, atsakingoms už krizių prevenciją ir valdymą. Remdamosi ta ataskaita atitinkamos sistemos eksploatavimo regiono reguliavimo institucijos gali regioniniams koordinavimo centrams pasiūlyti priemonių trūkumams pašalinti.

5. Nedarant poveikio būtinybei užtikrinti neskelbtinos komercinės informacijos saugumą ir konfidencialumą, regioniniai koordinavimo centrai 3 ir 4 dalyse nurodytas ataskaitas skelbia viešai.

47 straipsnis

Atsakomybė

Sistemos eksploatavimo regione esantys perdavimo sistemos operatoriai, rengdami pasiūlymus dėl regioninių koordinavimo centrų įsteigimo pagal 35 straipsnį, įtraukia į juos būtinus veiksmus, kad apdraustų su regioninių koordinavimo centrų užduočių vykdymu susijusią atsakomybę. Pasirenkant draudimo metodą atsižvelgiama į regioninių koordinavimo centrų teisinį statusą ir teikiamo komercinio draudimo lygį.

48 straipsnis

Dešimties metų tinklo plėtros planas

1. Visos Sąjungos tinklo plėtros plane, nurodytame 30 straipsnio 1 dalies b punkte, aprašomas integruoto tinklo modeliavimas, veiksmų plano vystymas ir sistemos atsparumo įvertinimas.

Visos Sąjungos tinklo plėtros planas, visų pirma:

a) grindžiamas nacionaliniais investavimo planais, atsižvelgiant į šio reglamento 34 straipsnio 1 dalyje nurodytus regioninius investavimo planus, ir, jei tinkama, Sąjungos lygmens su tinklo planavimu susijusius aspektus, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 347/2013; atliekama sąnaudų ir naudos analizė taikant to reglamento 11 straipsnyje nustatytą metodiką;

b) tarpvalstybinių jungiamųjų linijų klausimu taip pat grindžiamas įvairių tinklo naudotojų pagrįstais poreikiais ir apima Direktyvos (ES) 2019/944 44 ir 51 straipsniuose nurodytų investuotojų ilgalaikius įsipareigojimus, ir

c) nustato investicijų, visų pirma į tarpvalstybinius pajėgumus, trūkumą.

Atsižvelgiant į pirmos pastraipos c punktą, prie visos Sąjungos tinklo plėtros plano gali būti pridedama kliūčių, kurios trukdo didinti tarpvalstybinius tinklo pajėgumus ir kurių atsiranda dėl skirtingų patvirtinimo procedūrų arba praktikos, apžvalga.

2. ACER teikia nuomonę apie nacionalinius dešimties metų tinklo plėtros planus, kad įvertintų jų suderinamumą su visos Sąjungos tinklo plėtros planu. Jei ACER nustato, kad nacionalinis dešimties metų tinklo plėtros planas nesuderinamas su visos Sąjungos tinklo plėtros planu, ji rekomenduoja iš dalies pakeisti atitinkamai nacionalinį dešimties metų tinklo plėtros planą arba visos Sąjungos tinklo plėtros planą. Jei toks nacionalinis dešimties metų tinklo plėtros planas parengtas vadovaujantis Direktyvos (ES) 2019/944 51 straipsniu, ACER atitinkamai reguliavimo institucijai rekomenduoja iš dalies pakeisti nacionalinį dešimties metų tinklo plėtros planą vadovaujantis tos direktyvos 51 straipsnio 7 dalimi ir apie tai informuoja Komisiją.

49 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmas

1. Perdavimo sistemos operatoriai gauna kompensaciją už išlaidas, patirtas priimant tarpvalstybinius elektros energijos srautus savo tinkluose.

2. 1 dalyje nurodytą kompensaciją moka nacionalinių perdavimo sistemų, kuriose tarpvalstybiniai srautai prasidėjo, ir sistemų, kuriose tie srautai baigėsi, operatoriai.

3. Kompensacijos mokamos reguliariai už tam tikrą praėjusį laikotarpį. Siekiant nurodyti faktines išlaidas, prireikus atliekami sumokėtos kompensacijos *ex post* patikslinimai.

Pirmasis laikotarpis, už kurį turi būti mokamos kompensacijos, nustatomas 61 straipsnyje nurodytose gairėse.

4. Komisija pagal 68 straipsnį priima deleguotuosius aktus, kuriais šis reglamentas papildomas nustatant mokėtinų kompensacijų dydį.

5. Priimamų tarpvalstybinių srautų dydis ir tarpvalstybinių srautų, kurie, kaip nustatyta, prasidėjo arba pasibaigė nacionalinėse perdavimo sistemose, dydis nustatomas pagal elektros energijos fizinius srautus, faktiškai išmatuotus per tam tikrą laikotarpį.

6. Išlaidos, patirtos dėl tarpvalstybinių srautų priėmimo, nustatomos remiantis numatomomis ilgalaikėmis vidutinėmis augančiomis išlaidomis, atsižvelgiant į nuostolius, investicijas į naują infrastruktūrą ir atitinkamą esamos infrastruktūros išlaidų dalį, kiek tokia infrastruktūra naudojama tarpvalstybiniams srautams perduoti, ypač atsižvelgiant į poreikį užtikrinti tiekimo saugumą. Nustatant patirtas išlaidas taikoma pripažinta standartinė išlaidų apskaičiavimo metodika. Gaunama kompensacija sumažinama atsižvelgiant į naudą, kurią tinklas gauna priimdamas tarpvalstybinius srautus.

7. Jei dviejų ar daugiau valstybių narių perdavimo tinklai visa apimtimi ar iš dalies sudaro vieno valdymo bloko dalį, tik perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmo tikslu visas valdymo blokas laikomas sudarančiu vienos iš atitinkamų valstybių narių perdavimo tinklo dalį, siekiant išvengti, kad srautai valdymo blokuose pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą būtų laikomi tarpvalstybiniais srautais, už kuriuos turėtų būti mokamos kompensacijos pagal šio straipsnio 1 dalį. Atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijos gali nuspręsti, kurioje iš atitinkamų valstybių narių visas valdymo blokas laikomas sudarančiu perdavimo tinklo dalį.

50 straipsnis

Informacijos teikimas

1. Perdavimo sistemos operatoriai įdiegia koordinavimo ir keitimosi informacija mechanizmus, kurie užtikrintų tinklų saugumą perkrovos valdymo metu.

2. Perdavimo sistemos operatorių naudojami saugos, eksploatavimo ir planavimo standartai yra vieši. Skelbiamoje informacijoje nurodoma bendra visų perdavimo pajėgumų ir perdavimo patikimumo ribos apskaičiavimo schema, pagrįsta elektriniais ir fiziniais tinklo ypatumais. Tokias schemas tvirtina reguliavimo institucijos.

3. Perdavimo sistemos operatoriai paskelbia apytikslius kiekvienos dienos turimų perdavimo pajėgumų apskaičiavimus, nurodydami visus turimus jau rezervuotus perdavimo pajėgumus. Toks skelbimas atliekamas nustatytais intervalais prieš perdavimo dieną ir bet kuriuo atveju apima kitos savaitės ir kito mėnesio apskaičiavimus, taip pat numatomo turimų pajėgumų patikimumo kiekybinį įvertinimą.

4. Perdavimo sistemos operatoriai skelbia atitinkamus duomenis apie apibendrintą prognozę ir faktinę paklausą, gamybos ir apkrovos įrenginių parengtį ir faktinį jų naudojimą, apie tinklų ir jungiamųjų linijų parengtį ir jų naudojimą, balansavimo energiją ir rezervo pajėgumą ir apie turimą lankstumą. Galima naudoti apibendrintus apskaičiuotus duomenis apie mažų gamybos ir apkrovos įrenginių parengtį ir jų faktinį naudojimą.

5. Atitinkami rinkos dalyviai perdavimo sistemos operatoriams teikia reikiamus duomenis.

6. Gamybos įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso gamybos įrenginiai arba kurios juos eksploatuoja, kai bent vieno gamybos įrenginio instaliuotoji galia yra bent 250 MW arba kai bendras įmonės valdomų gamybos įrenginių pajėgumas yra bent 400 MW, penkerius metus kaupia ir reguliavimo institucijai, nacionalinei konkurencijos institucijai ir Komisijai teikia visus kiekvieno įrenginio valandinius duomenis, reikalingus tikrinant visus eksploatavimo dispečerių sprendimus ir energijos biržos, aukcionų dėl tinklų sujungimo, rezervo pajėgumų rinkos ir nebiržinės rinkos dalyvių pasiūlymų teikimo veiksmus. Informacija apie kiekvieną įrenginį ir kiekvienos valandos informacija, kurią reikia saugoti, apima, be kita ko, duomenis apie prieinamus gamybos pajėgumus ir numatytus rezervus, įskaitant tų numatytų rezervų paskirstymą atskirų įrenginių lygmeniu, tuo metu, kai teikiami pasiūlymai pirkti ir kai vyksta gamyba.

7. Siekiant užtikrinti, kad kiekvienas perdavimo sistemos operatorius galėtų apskaičiuoti apkrovos srautus savo atitinkamame rajone, perdavimo sistemos operatoriai reguliariai keičiasi pakankamai tiksliais duomenimis apie tinklą ir apkrovos srautus. Tie patys duomenys pateikiami reguliavimo institucijoms, Komisijai ir valstybėms narėms, jei jos pateikia prašymą. Reguliavimo institucijos, valstybės narės ir Komisija tuos duomenis laiko konfidencialiais ir užtikrina, kad juos konfidencialiais laikytų jų užsakymu analitinį darbą su tais duomenimis atliekantys konsultantai.

51 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių sertifikavimas

1. Komisija nedelsdama išnagrinėja bet kokį gautą pranešimą apie sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo, kaip nustatyta Direktyvos (ES) 2019/944 52 straipsnio 6 dalyje. Per du mėnesius po tokio pranešimo gavimo dienos Komisija atitinkamai reguliavimo institucijai pateikia nuomonę dėl jo atitikties Direktyvos (ES) 2019/944 43 straipsnio ir arba 52 straipsnio 2 dalies, arba 53 straipsnio reikalavimams.

Rengdama pirmoje pastraipoje nurodytą nuomonę Komisija gali prašyti ACER pateikti nuomonę dėl reguliavimo institucijos sprendimo. Tokiu atveju pirmoje pastraipoje nurodytas dviejų mėnesių laikotarpis pratęsiamas dar dviem mėnesiais.

Jei per pirmoje ir antroje pastraipose nurodytus laikotarpius Komisija nepateikia nuomonės, laikoma, kad ji nepareiškė prieštaravimų dėl reguliavimo institucijos sprendimo.

2. Per du mėnesius nuo Komisijos nuomonės gavimo dienos, reguliavimo institucija priima galutinį sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo kuo labiau atsižvelgdama į tą nuomonę. Reguliavimo institucijos sprendimas ir Komisijos nuomonė skelbiami kartu.

3. Bet kuriuo procedūros metu reguliavimo institucijos arba Komisija gali pareikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius arba įmonė, atliekanti bet kurias gamybos ar tiekimo funkcijas, pateiktų visą informaciją, būtiną šiame straipsnyje nustatytoms jų užduotims atlikti.

4. Reguliavimo institucijos ir Komisija saugo neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

5. Gavusi pranešimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo pagal Direktyvos (ES) 2019/944 43 straipsnio 9 dalį, Komisija priima sprendimą dėl sertifikavimo. Reguliavimo institucija turi vykdyti Komisijos sprendimą.

VI SKYRIUS

SKIRSTYMO SISTEMOS EKSPLOATAVIMAS

52 straipsnis

Europos skirstymo sistemos operatorių subjektas

1. Skirstymo sistemos operatoriai bendradarbiauja Sąjungos lygmeniu per ES SSO subjektą, siekdami skatinti užbaigti kurti elektros energijos vidaus rinką ir skatinti jos veikimą bei optimalų skirstymo ir perdavimo sistemų valdymą ir koordinuotą eksploatavimą. Skirstymo sistemos operatoriai, norintys dalyvauti ES SSO subjekto veikloje, turi teisę tapti registruotaisiais subjekto nariais.

Registruotieji nariai gali dalyvauti ES SSO subjekto veikloje tiesiogiai arba būti atstovaujami valstybės narės paskirtos nacionalinės asociacijos arba Sąjungos lygmens asociacijos.

2. Skirstymo sistemos operatoriai turi teisę susivienyti įsteigdami ES SSO subjektą. ES SSO subjektas vykdo savo užduotis ir procedūras pagal 55 straipsnį. Kaip ekspertų subjektas, veikiantis bendrų Sąjungos interesų labui, ES SSO subjektas neatstovauja konkretiems interesams ir nesiekia daryti poveikio sprendimų priėmimo procesui, kad skatintų specifinius interesus.

3. ES SSO subjekto nariai turi būti registruoti ir mokėti teisingą ir proporcingą narystės mokestį, kuris atspindi prie atitinkamo skirstymo sistemos operatoriaus prisijungusių vartotojų skaičių.

53 straipsnis

ES SSO subjekto įsteigimas

1. ES SSO subjektą sudaro bent Generalinė asamblėja, Direktorių valdyba, Strateginė patariamoji grupė, ekspertų grupės ir generalinis sekretorius.

2. Ne vėliau kaip 2020 m. liepos 5 d. skirstymo sistemos operatoriai Komisijai ir ACER pateikia įsteigtino ES SSO subjekto įstatų projektą pagal 54 straipsnį, įskaitant elgesio kodeksą, registruotų narių sąrašą ir darbo tvarkos taisyklių, įskaitant konsultavimosi su ENTSO-E ir kitais suinteresuotaisiais subjektais procedūrų taisykles ir finansavimo taisykles, projektą.

ES SSO subjekto darbo tvarkos taisyklių projekte užtikrinamas subalansuotas visų dalyvaujančių skirstymo sistemos operatorių atstovavimas.

3. Per du mėnesius nuo įstatų projekto, narių sąrašo ir darbo tvarkos taisyklių projekto gavimo dienos ACER, oficialiai pasikonsultavusi su visiems suinteresuotiesiems subjektams, ypač skirstymo sistemos naudotojams, atstovaujančiomis organizacijomis, pateikia Komisijai savo nuomonę.

4. Per tris mėnesius nuo ACER nuomonės gavimo dienos Komisija, atsižvelgdama į ACER nuomonę, kaip numatyta 3 dalyje, pateikia savo nuomonę dėl įstatų projekto, narių sąrašo ir darbo tvarkos taisyklių projekto.

5. Per tris mėnesius nuo Komisijos teigiamos nuomonės gavimo dienos skirstymo sistemos operatoriai įsteigia ES SSO subjektą ir priima jo įstatus bei darbo tvarkos taisykles ir juos paskelbia.

6. Pagrįstu Komisijos arba ACER prašymu arba jei padaroma 1 dalyje nurodytų dokumentų pakeitimų, tie dokumentai pateikiami Komisijai ir ACER. Komisija ir ACER pateikia nuomonę 2, 3 ir 4 dalyse nustatyta tvarka.

7. Su ES SSO subjekto veikla susijusias išlaidas padengia skirstymo sistemos operatoriai, kurie yra registruoti nariai, ir į jas atsižvelgiama skaičiuojant tarifus. Reguliavimo institucijos patvirtina išlaidas tik jei jos yra pagrįstos ir proporcingos.

54 straipsnis

Pagrindinės ES SSO subjekto taisyklės ir procedūros

1. ES SSO subjekto įstatais, priimtais pagal 53 straipsnį, užtikrinami šie principai:

a) ES SSO subjekto darbe gali dalyvauti tik registruoti nariai; nariai turi galimybę įgaliojimus deleguoti kitiems nariams;

b) strateginius sprendimus dėl ES SSO subjekto veiklos ir Direktorių valdybos politikos gaires priima Generalinė asamblėja;

c) Generalinės asamblėjos sprendimai priimami laikantis šių taisyklių:

   i) kiekvieno nario turimas balsų skaičius yra proporcingas atitinkamam to nario vartotojų skaičiui;

   ii) kai surenkama 65 % nariams skirtų balsų ir

   iii) sprendimas priimamas 55 % narių dauguma;

d) Generalinės asamblėjos sprendimai nepriimami laikantis šių taisyklių:

   i) kiekvieno nario turimas balsų skaičius yra proporcingas atitinkamam to nario vartotojų skaičiui;

   ii) kai surenkama 35 % nariams skirtų balsų ir

   iii) sprendimas nepriimamas 25 % narių dauguma;

e) Direktorių valdybą ne ilgesnei kaip ketverių metų kadencijai išrenka Generalinė asamblėja;

f) Direktorių valdyba iš savo narių paskiria pirmininką ir tris pirmininko pavaduotojus;

g) perdavimo sistemos operatorių ir skirstymo sistemos operatorių bendradarbiavimui pagal 56 ir 57 straipsnius vadovauja Direktorių valdyba;

h) Direktorių valdybos sprendimai priimami absoliučią balsų dauguma;

i) Generalinė asamblėja, remdamasi Direktorių valdybos pasiūlymu, iš savo narių paskiria generalinį sekretorių ketverių metų kadencijai; kadencija gali būti vieną kartą pratęsta;

j) Generalinė asamblėja, remdamasi Direktorių valdybos pasiūlymu, paskiria ekspertų grupes, kurių negali sudaryti daugiau kaip 30 narių, o vieną trečdalį jos narių gali sudaryti nariai, kurie nėra ES SSO subjekto nariai; be to, įsteigiama ekspertų iš kiekvienos valstybės grupė, kurią sudaro po vieną skirstymo sistemos operatorių atstovą iš kiekvienos valstybės narės.

2. ES SSO subjekto patvirtintomis procedūromis užtikrinamas teisingas ir proporcingas požiūris į jo narius ir atspindima įvairi jo narystės geografinė ir ekonominė struktūra. Visų pirma, darbo tvarkos taisyklėse numatoma, kad:

a) Direktorių valdybą sudaro valdybos pirmininkas ir 27 narių atstovai, iš kurių:

   i) devyni yra narių, kurie turi daugiau kaip 1 mln. tinklo naudotojų, atstovai;

   ii) devyni yra narių, kurie turi daugiau kaip 100 000, bet mažiau kaip 1 mln. tinklo naudotojų, atstovai ir

   iii) devyni yra narių, kurie turi mažiau kaip 100 000 tinklo naudotojų, atstovai;

b) esamų SSO asociacijų atstovams Direktorių valdybos posėdžiuose leidžiama dalyvauti stebėtojų teisėmis;

c) neleidžiama, kad Direktorių valdybą sudarytų daugiau kaip trijų narių, įsikūrusių toje pačioje valstybėje narėje arba priklausančių tai pačiai pramoninei grupei, atstovai;

d) kiekvienas valdybos pirmininko pavaduotojas turi būti paskiriamas iš kiekvienos a punkte nurodytos narių kategorijos atstovų;

e) narių, įsikūrusių vienoje valstybėje narėje arba priklausančių tai pačiai pramoninei grupei, atstovai negali sudaryti ekspertų grupės dalyvių daugumos;

f) Direktorių valdyba įsteigia Strateginę patariamąją grupę, kuri teikia nuomonę Direktorių valdybai ir ekspertų grupėms; ji sudaroma iš Europos SSO asociacijų atstovų ir tų valstybių narių, kurioms neatstovaujama Direktorių valdyboje, atstovų.

55 straipsnis

ES SSO subjekto užduotys

1. ES SSO subjekto užduotys:

a) skatinti skirstymo tinklų eksploatavimą ir planavimą koordinuojant su perdavimo tinklų eksploatavimu ir planavimu;

b) palengvinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių, paskirstytosios gamybos ir kitų į skirstymo tinklus įdiegtų, pvz., elektros energijos kaupimo, išteklių integravimą;

c) sudaryti palankesnes sąlygas paklausos lankstumui ir reguliavimui apkrova ir skirstymo tinklo naudotojams patekti į rinkas;

d) prisidėti prie skirstymo sistemų skaitmeninimo, įskaitant pažangiųjų elektros energijos tinklų ir pažangiųjų apskaitos sistemų diegimą;

e) remti duomenų tvarkymo, kibernetinio saugumo ir duomenų apsaugos plėtojimą bendradarbiaujant su atitinkamomis institucijomis ir reguliuojamais subjektais;

f) dalyvauti rengiant tinklo kodeksus, kurie yra svarbūs skirstymo tinklų eksploatavimui ir planavimui bei koordinuotam perdavimo tinklų ir skirstymo tinklų eksploatavimui, pagal 59 straipsnį.

2. Be to, ES SSO subjektas:

a) bendradarbiauja su ENTSO-E dėl pagal šį reglamentą priimtų tinklo kodeksų ir gairių, kurios yra svarbios skirstymo tinklų eksploatavimui ir planavimui, taip pat koordinuotam perdavimo tinklų ir skirstymo tinklų eksploatavimui, įgyvendinimo stebėsenos;

b) bendradarbiauja su ENTSO-E ir tvirtina geriausią koordinuoto perdavimo ir skirstymo sistemų eksploatavimo ir planavimo praktiką, įskaitant tokius klausimus, kaip operatorių tarpusavio duomenų mainai ir paskirstytųjų energijos išteklių koordinavimas;

c) siekia nustatyti geriausią 1 dalyje nurodytų sričių ir energijos vartojimo efektyvumo skirstymo tinkle didinimo praktiką;

d) tvirtina metinę darbo programą ir metinę ataskaitą;

e) veikia laikydamasis konkurencijos teisės ir užtikrina neutralumą.

56 straipsnis

Konsultavimasis rengiant tinklo kodeksus

1. Dalyvaudamas naujų tinklo kodeksų rengime pagal 59 straipsnį, ES SSO subjektas, laikydamasis 53 straipsnyje nurodytų darbo tvarkos taisyklių dėl konsultavimosi, ankstyvajame etape išsamiai, viešai ir skaidriai konsultuojasi su visais svarbiais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma su tokiems suinteresuotiesiems subjektams atstovaujančiomis organizacijomis. Taip pat konsultuojamasi su reguliavimo institucijomis ir kitomis nacionalinėmis institucijomis, elektros energijos tiekimo ir gamybos įmonėmis, sistemos naudotojais, įskaitant vartotojus, technines įstaigas ir suinteresuotųjų subjektų platformas. Konsultuojantis siekiama sužinoti visų atitinkamų šalių nuomonę ir pasiūlymus sprendimų priėmimo procese.

2. Visi su 1 dalyje nurodytomis konsultacijomis susiję dokumentai ir posėdžių protokolai skelbiami viešai.

3. ES SSO subjektas atsižvelgia į nuomones, pareikštas per konsultacijas. Prieš priimdamas 59 straipsnyje nurodytus pasiūlymus dėl tinklo kodeksų, ES SSO subjektas nurodo, kaip jis atsižvelgė į konsultacijų metu gautas pastabas. Kai jis į tokias pastabas neatsižvelgė, jis turi nurodyti priežastis.

57 straipsnis

Perdavimo sistemų operatorių ir skirstymo sistemų operatorių bendradarbiavimas

1. Perdavimo sistemų operatoriai ir skirstymo sistemų operatoriai bendradarbiauja tarpusavyje savo tinklų planavimo ir eksploatavimo klausimais. Visų pirma, skirstymo sistemų operatoriai ir perdavimo sistemų operatoriai keičiasi visa būtina informacija ir duomenimis apie gamybos įrenginių veikimą ir reguliavimą apkrova, kasdienį savo tinklų veikimą ir investicijų į tinklus planavimą ilguoju laikotarpiu, siekdami užtikrinti, kad jų tinklai būtų ekonomiškai, saugiai ir patikimai plėtojami bei eksploatuojami.

2. Perdavimo sistemų operatoriai ir skirstymo sistemų operatoriai bendradarbiauja tarpusavyje siekdami užtikrinti koordinuotą prieigą prie išteklių, kaip antai paskirstytosios elektros energijos gamybos, elektros energijos kaupimo ar reguliavimo apkrova, kuri gali būti konkrečiai naudinga ir skirstymo sistemos operatoriams, ir perdavimo sistemos operatoriams.

VII SKYRIUS

TINKLO KODEKSAI IR GAIRĖS

58 straipsnis

Tinklo kodeksų ir gairių priėmimas

1. Komisija gali, naudodamasi 59, 60 ir 61 straipsniuose nurodytais įgaliojimais, priimti įgyvendinimo arba deleguotuosius aktus. Tokie aktai gali būti priimami kaip tinklo kodeksai, grindžiami ENTSO-E arba, kai taip numatyta pagal 59 straipsnio 3 dalį parengtame prioritetų sąraše, ES SSO subjekto, kai taikytina, bendradarbiaujant su ENTSO-E, ir ACER parengtais teksto pasiūlymais, laikantis 59 straipsnyje nustatytos procedūros, arba kaip gairės, laikantis 61 straipsnyje nustatytos procedūros.

2. Rengiant tinklo kodeksus ir gaires:

a) užtikrinamas minimalus suderinimo lygis, būtinas šio reglamento tikslams pasiekti;

b) atsižvelgiama į regioninius ypatumus, kai taikytina;

c) neviršijama to, kas būtina a punkto tikslams pasiekti, ir

d) nedaroma poveikio valstybių narių teisei nustatyti nacionalinius tinklo kodeksus, kuriais nedaroma įtaka tarpzoninei prekybai.

59 straipsnis

Tinklo kodeksų nustatymas

1. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktus, kuriais užtikrinamos vienodos šio reglamento įgyvendinimo sąlygos, nustatant tinklo kodeksus šiose srityse:

a) tinklo saugumo ir patikimumo taisyklės, be kita ko, techninio perdavimo rezervo pajėgumo taisyklės tinklo eksploatavimo saugumui užtikrinti, taip pat sąveikumo taisyklės, kuriomis įgyvendinami šio reglamento 34–47 straipsniai ir 57 straipsnis bei Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnis, įskaitant taisykles dėl sistemos būsenų, taisomųjų veiksmų ir tinklo eksploatavimo saugumo ribų, įtampos reguliavimo ir reaktyviosios galios valdymo, trumpojo jungimo srovės valdymo, elektros energijos srautų valdymo, nenumatytų atvejų analizės ir valdymo, apsaugos įrangos ir schemų, keitimosi duomenimis, atitikties, mokymo, operatyvinio planavimo ir saugumo analizės, regioninio eksploatavimo saugumo koordinavimo, atjungimo koordinavimo, atitinkamų įrenginių parengties planų, adekvatumo analizės, papildomų paslaugų, grafikų sudarymo ir operatyvinio planavimo duomenų tvarkymo aplinkų;

b) pajėgumo paskirstymo ir perkrovos valdymo taisyklės, kuriomis įgyvendinami Direktyvos (ES) 2019/944 6 straipsnis ir šio reglamento 7–10 straipsniai, 13–17 straipsniai ir 35–37 straipsniai, įskaitant taisykles dėl kitos paros, einamosios paros ir prognozuojamo pajėgumo skaičiavimo metodikos ir procesų, tinklo modelių, prekybos zonų konfigūracijos, apkrovų perskirstymo ir kompensacinės prekybos, prekybos algoritmų, bendro kitos paros prekybos rinkų susiejimo ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo, paskirstyto tarpzoninio pajėgumo garantijos, perkrovos pajamų skirstymo, tarpzoninio perdavimo rizikos draudimo, skyrimo procedūrų ir pajėgumo paskirstymo ir perkrovos valdymo išlaidų susigrąžinimo;

c) prekybos taisyklės, kuriomis įgyvendinami 5, 6 ir 17 straipsniai dėl techninio ir eksploatacinio tinklo prieigos paslaugų teikimo ir sistemos balansavimo, be kita ko, taisyklės dėl su tinklu susijusios rezervinės galios, įskaitant funkcijas ir atsakomybę, balansavimo energijos mainų platformas, prekybos pabaigos laiką, standartinių ir specifinių balansavimo produktų reikalavimus, balansavimo paslaugų pirkimą, tarpzoninio pajėgumo paskirstymą, kai vykdomi balansavimo paslaugų mainai arba dalijamasi rezervais, atsiskaitymą už balansavimo energiją, atsiskaitymą už energijos mainus tarp sistemos operatorių, atsiskaitymą už disbalansą ir atsiskaitymą už balansavimo pajėgumą, galios ir dažnio valdymą, dažnio palaikymo kokybės nustatymą ir tikslinius parametrus, dažnio išlaikymo rezervus, dažnio atkūrimo rezervus, pakaitos rezervus, rezervų mainus ir dalijimąsi rezervais, rezervų aktyvinimo per tarpsisteminius ryšius procesus, laiko reguliavimo procesus ir informacijos skaidrumą;

d) nediskriminacinio, skaidraus su dažnio reguliavimu nesusijusių papildomų paslaugų teikimo taisyklės, kuriomis įgyvendinami Direktyvos (ES) 2019/944 36, 40 ir 54 straipsniai, įskaitant taisykles dėl nuostoviosios būsenos įtampos reguliavimo, inercijos, greitos reaktyviosios srovės tiekimo, tinklo stabilumui reikalingos inercijos, trumpojo jungimo srovės, paleidimo po visuotinės avarijos galimybė ir izoliuotojo veikimo galimybės;

e) reguliavimo apkrova taisyklės, kuriomis įgyvendinami šio reglamento 57 straipsnis ir Direktyvos (ES) 2019/944 17, 31, 32, 36, 40 ir 54 straipsniai, įskaitant taisykles dėl telkimo, elektros energijos kaupimo ir apkrovos ribojimo.

Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 67 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

2. Komisijai pagal 68 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais šis reglamentas papildomas nustatant tinklo kodeksus šiose srityse:

a) prijungimo prie tinklo taisyklės, įskaitant taisykles dėl prie perdavimo sistemos prijungtų apkrovos objektų, prie perdavimo sistemos prijungtų skirstymo objektų ir skirstymo sistemų prijungimo, apkrovos blokų, naudojamų reguliavimo apkrova paslaugoms teikti, prijungimo, generatorių prijungimo prie tinklo reikalavimų, aukštosios įtampos nuolatinės srovės sistemų prijungimo prie tinklo reikalavimų, nuolatinės srovės linija jungiamų elektros jėgainių parko modulių ir tolimųjų galinių aukštos įtampos nuolatinės srovės keitiklių stočių reikalavimų ir prijungiant prie tinklo taikomų naudojimo leidimo procedūrų;

b) duomenų mainų, atsiskaitymų ir skaidrumo taisyklės, įskaitant, visų pirma, taisykles dėl atitinkamų laikotarpių perspektyvos perdavimo pajėgumo, perdavimo pajėgumo paskirstymo ir naudojimo apskaičiuotų ir faktinių verčių, objektų apkrovos prognozių ir faktinės apkrovos ir jų telkimo, įskaitant objektų neparengtį, gamybos vienetų pagaminamos energijos prognozes ir faktinę pagaminamą energiją ir jos telkimą, įskaitant gamybos vienetų neparengtį, tinklų parengtį ir naudojimą, perkrovos valdymo priemones ir balansavimo rinkos duomenis. Taisyklėse turėtų būti nurodyti būdai, kuriais skelbiama informacija, paskelbimo terminai ir už tos informacijos tvarkymą atsakingi subjektai;

c) trečiosios šalies prieigos taisyklės;

d) eksploatavimo ir atkūrimo procedūros avarijos atveju, įskaitant sistemos apsaugos planus, veikimo atkūrimo planus, sąveiką rinkoje, keitimąsi informacija ir komunikaciją, ir priemones bei įrenginius;

e) sektoriams skirtos taisyklės, susijusios su tarpvalstybinių elektros energijos srautų kibernetinio saugumo aspektais, įskaitant taisykles dėl bendrų minimalių reikalavimų, planavimo, stebėjimo, ataskaitų teikimo ir krizių valdymo.

3. Komisija, pasikonsultavusi su ACER, ENTSO-E, ES SSO subjektu ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, kas trejus metus parengia prioritetų sąrašą, kuriame nurodomos 1 ir 2 dalyse nustatytos sritys, įtrauktinos į rengiamus tinklo kodeksus.

Jei tinklo kodekso dalykas yra tiesiogiai susijęs su skirstymo sistemos eksploatavimu ir nėra labai aktualus perdavimo sistemai, Komisija gali reikalauti, kad ES SSO subjektas, bendradarbiaudamas su ENTSO-E, sušauktų projekto komitetą ir pateiktų tinklo kodekso pasiūlymą ACER.

4. Komisija prašo, kad ACER per pagrįstą, ne ilgesnį kaip šešių mėnesių laikotarpį nuo Komisijos prašymo gavimo dienos, jai pateiktų neprivalomas bendrąsias gaires, kuriose būtų išdėstyti aiškūs ir objektyvūs tinklo kodeksų, susijusių su prioritetų sąraše nurodytomis sritimis, rengimo principai. Komisijos prašyme gali būti nurodytos sąlygos, kurios turi būti aptartos bendrosiose gairėse. Kiekviena bendroji gairė turi padėti užtikrinti rinkos integraciją, nediskriminavimą, veiksmingą konkurenciją ir efektyvų rinkos veikimą. Gavusi pagrįstą ACER prašymą, Komisija gali pratęsti gairėms pateikti nustatytą laikotarpį.

5. ACER per ne mažiau kaip dviejų mėnesių laikotarpį viešai ir skaidriai konsultuojasi su ENTSO-E, ES SSO subjektu ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais dėl bendrųjų gairių.

6. ACER, gavusi atitinkamą prašymą pagal 4 dalį, Komisijai pateikia neprivalomas bendrąsias gaires.

7. Jei Komisija mano, kad bendrosiomis gairėmis nepadedama užtikrinti rinkos integracijos, nediskriminavimo, veiksmingos konkurencijos ir efektyvaus rinkos veikimo, ji gali prašyti ACER per pagrįstą laikotarpį peržiūrėti bendrąsias gaires ir jas iš naujo pateikti Komisijai.

8. ACER nepateikus bendrųjų gairių ar jų nepateikus iš naujo per Komisijos pagal 4 arba 7 dalį nustatytą laikotarpį, Komisija pati parengia atitinkamas bendrąsias gaires.

9. Komisija prašo kad, ENTSO-E arba, kai taip numatyta 3 dalyje nurodytame prioritetų sąraše, ES SSO subjektas, bendradarbiaudamas su ENTSO-E, per pagrįstą, ne ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį nuo Komisijos prašymo gavimo dienos, pateiktų ACER tinklo kodekso pasiūlymą, kuris atitiktų atitinkamas bendrąsias gaires.

10. ENTSO-E arba, kai taip numatyta 3 dalyje nurodytame prioritetų sąraše, ES SSO subjektas, bendradarbiaudamas su ENTSO-E, sušaukia projekto komitetą, kuris padeda jam parengti tinklo kodeksą. Projekto komitetą sudaro ACER, ENTSO-E, atitinkamais atvejais – ES SSO subjekto ir PEERO atstovai bei ribotas skaičius pagrindinių su kodeksu susijusių suinteresuotųjų subjektų atstovai. ENTSO-E arba, kai taip numatyta 3 dalyje nurodytame prioritetų sąraše, ES SSO subjektas, bendradarbiaudamas su ENTSO-E, parengia 1 ir 2 dalyse nurodytų sričių tinklo kodeksų pasiūlymus, jei to prašo Komisija pagal 9 dalį.

11. ACER persvarsto pasiūlytą tinklo kodeksą siekiant užtikrinti, kad tinklo kodeksas atitiktų atitinkamas bendrąsias gaires ir padėtų užtikrinti rinkos integraciją, nediskriminavimą, veiksmingą konkurenciją ir efektyvų rinkos veikimą, ir per šešis mėnesius nuo pasiūlymo gavimo dienos pateikia peržiūrėtą tinklo kodeksą Komisijai. Komisijai pateiktame pasiūlyme ACER atsižvelgia į visų dalyvavusių šalių nuomones, pateiktas tuomet, kai vadovaujant ENTSO-E arba ES SSO subjektui buvo rengiamas pasiūlymas, ir konsultuojasi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais dėl versijos, kuri turi būti pateikta Komisijai.

12. Jei ENTSO-E arba ES SSO subjektas neparengia tinklo kodekso per Komisijos pagal 9 dalį nustatytą laikotarpį, Komisija gali prašyti ACER parengti tinklo kodekso projektą remiantis atitinkamomis bendrosiomis gairėmis. Rengdama tinklo kodekso projektą pagal šią dalį ACER gali pradėti papildomas konsultacijas. ACER pateikia Komisijai pagal šią dalį parengtą tinklo kodekso projektą ir gali rekomenduoti jį patvirtinti.

13. Komisija gali priimti vieną ar daugiau 1 ir 2 dalyse nurodytų sričių tinklo kodeksų savo iniciatyva, jei ENTSO-E arba ES SSO subjektas neparengė tinklo kodekso arba ACER neparengė tinklo kodekso projekto, kaip nurodyta 12 dalyje, arba ACER pateikus pasiūlymą pagal 11 dalį.

14. Jei Komisija siūlo priimti tinklo kodeksą savo iniciatyva, ne mažiau kaip du mėnesius Komisija konsultuojasi su ACER, ENTSO-E ir visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais dėl tinklo kodekso projekto.

15. Šiuo straipsniu nedaromas poveikis Komisijos teisei priimti ir iš dalies pakeisti gaires, kaip nustatyta 61 straipsnyje. Juo nedaromas poveikis ENTSO-E galimybei rengti neprivalomas 1 ir 2 dalyse nustatytų sričių gaires, kai tokios gairės nėra susijusios su ENTSO-E skirtame Komisijos prašyme nurodytomis sritimis. ENTSO-E tokias gaires pateikia ACER, kad ji pateiktų nuomonę, į kurią turi būti tinkamai atsižvelgta.

60 straipsnis

Tinklo kodeksų keitimas

1. Komisijai suteikiami įgaliojimai iš dalies keisti 59 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų sričių tinklo kodeksus, laikantis atitinkamos tame straipsnyje nustatytos procedūros. Dalinius pakeitimus dėl tinklo kodekso gali siūlyti ir ACER šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta tvarka.

2. Asmenys, kurie numatomai suinteresuoti pagal 59 straipsnį priimtais tinklo kodeksais, be kita ko, ENTSO-E, ES SSO subjektas, reguliavimo institucijos, perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai, sistemos naudotojai ir vartotojai gali siūlyti tų tinklo kodeksų dalinių pakeitimų projektus Agentūrai. Be to, ACER gali siūlyti dalinius pakeitimus savo iniciatyva.

3. ACER gali teikti Komisijai pagrįstus pasiūlymus dėl dalinių pakeitimų, paaiškindama, kaip tokie pasiūlymai dera su šio reglamento 59 straipsnio 3 dalyje nustatytais tinklo kodeksų tikslais. Kai ACER mano, kad siūlomas dalinis pakeitimas yra priimtinas, arba siūlo dalinius pakeitimus savo iniciatyva, ji konsultuojasi su visais suinteresuotaisiais subjektais pagal Reglamento (ES) 2019/942 14 straipsnį.

61 straipsnis

Gairės

1. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti privalomas šiame straipsnyje nurodytų sričių gaires.

2. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti gaires srityse, kuriose tokie aktai taip pat galėtų būti rengiami pagal 59 straipsnio 1 ir 2 dalis nustatytą tinklo kodekso procedūrą. Tos gairės priimamos deleguotųjų arba įgyvendinimo aktų forma, atsižvelgiant į šiame reglamente numatytus atitinkamus įgaliojimus.

3. Komisijai pagal 68 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais šis reglamentas papildomas nustatant gaires, susijusias su perdavimo sistemų operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmu. Tose gairėse pagal 18 ir 49 straipsniuose nustatytus principus nurodoma:

a) išsami tvarka, pagal kurią nustatoma, kurie perdavimo sistemos operatoriai privalo mokėti kompensaciją už tarpvalstybinius srautus, įskaitant tai, kaip suma pagal 49 straipsnio 2 dalį paskirstoma nacionalinių perdavimo sistemų, kuriose prasideda tarpvalstybiniai srautai, ir sistemų, kuriose baigiasi tie srautai, operatoriams;

b) išsami taikytina mokėjimo tvarka, įskaitant pirmojo laikotarpio, už kurį kompensacija mokėtina pagal 49 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą, nustatymą;

c) išsami metodika, pagal kurią nustatoma, už kuriuos priimamus tarpvalstybinius srautus turi būti mokama kompensacija pagal 49 straipsnį (atsižvelgiant į srautų kiekį ir tipą), ir nustatomas tokių srautų, prasidėjusių arba pasibaigusių atskirų valstybių narių perdavimo sistemose, dydis pagal 49 straipsnio 5 dalį;

d) išsami metodika, pagal kurią nustatomos dėl tarpvalstybinių srautų priėmimo patirtos išlaidos ir gauta nauda pagal 49 straipsnio 6 dalį;

e) išsami informacija apie tai, kaip taikant perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmą traktuojami Europos ekonominei erdvei nepriklausančiose valstybėse prasidėję arba pasibaigę elektros energijos srautai ir

f) nacionalinių sistemų, kurios sujungtos nuolatinės srovės linijomis, įtraukimo priemonės pagal 49 straipsnį.

4. Kai tikslinga, Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriuose nustatomos gairės, numatančios minimalų suderinimo lygį, reikalingą šio reglamento tikslui pasiekti. Tose gairėse gali būti nurodomos:

a) išsamios elektros prekybos taisyklės, kuriomis įgyvendinamas Direktyvos (ES) 2019/944 6 straipsnis ir šio reglamento 5–10, 13–17, 35, 36 ir 37 straipsniai;

b) išsamios investavimo į jungiamųjų linijų pajėgumus paskatų taisyklės, kuriomis įgyvendinamas 19 straipsnis, įskaitant lokacinius signalus.

Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 67 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

5. Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomos perdavimo sistemos operatorių veiklos koordinavimo įgyvendinimo Sąjungos lygmeniu gairės. Tos gairės turi atitikti 59 straipsnyje nurodytus tinklo kodeksus ir būti jais paremtos, taip pat jos turi būti paremtos priimtomis 30 straipsnio 1 dalies i punkte nurodytomis specifikacijomis. Priimdama tas gaires Komisija atsižvelgia į regioninių ir nacionalinių veiklos reikalavimų skirtumus.

Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 67 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

6. Priimdama arba iš dalies keisdama gaires Komisija konsultuojasi su Agentūra, ENTSO-E, ES SSO subjektu ir, kai taikytina, kitais suinteresuotaisiais subjektais.

62 straipsnis

Valstybių narių teisė nustatyti išsamesnes priemones

Šiuo reglamentu nedaromas poveikis valstybių narių teisėms palikti galioti arba nustatyti priemones, kurių nuostatos yra išsamesnės už nustatytąsias šiame reglamente, 61 straipsnyje nurodytose gairėse arba 59 straipsnyje nurodytuose tinklo kodeksuose, su sąlyga, kad tos priemonės suderinamos su Sąjungos teise.

VIII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

63 straipsnis

Naujos jungiamosios linijos

1. Pateikus prašymą, naujoms nuolatinės srovės jungiamosioms linijoms tam tikrą ribotos trukmės laikotarpį gali būti netaikomi šio reglamento 19 straipsnio 2 ir 3 dalys ir Direktyvos (ES) 2019/944 6 ir 43 straipsniai, 59 straipsnio 7 dalis ir 60 straipsnio 1 dalis, su sąlyga, kad tenkinamos šios sąlygos:

a) investicijomis didinama konkurencija elektros energijos tiekimo srityje;

b) investavimo rizikos lygis yra toks, kad apskritai nebūtų investuojama, jei nebūtų padaryta išimtis;

c) jungiamosios linijos nuosavybės teisė priklauso fiziniam ar juridiniam asmeniui, kuris bent teisinės formos požiūriu yra nepriklausomas nuo sistemos operatorių, kurių sistemose bus nutiesta ta jungiamoji linija;

d) tos jungiamosios linijos naudotojai turi mokėti naudojimosi mokestį;

e) iš dalies atvėrus rinką, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB ([24]) 19 straipsnyje, jokia jungiamosios linijos kapitalo ar eksploatavimo sąnaudų dalis nebuvo atgauta iš jokios mokesčių, mokėtų už naudojimąsi jungiamąja linija sujungtomis perdavimo ar skirstymo sistemomis, dalies, ir

f) išimtis negalėtų daryti neigiamo poveikio konkurencijai ar efektyviam elektros energijos vidaus rinkos arba reguliuojamos sistemos, su kuria jungiamoji linija sujungta, veikimui.

2. 1 dalis išimtiniais atvejais taip pat taikoma kintamosios srovės jungiamosioms linijoms, su sąlyga, kad atitinkamo investavimo išlaidos ir rizika yra itin didelės, palyginti su išlaidomis ir rizika, kurios paprastai patiriamos sujungiant dvi kaimynines nacionalines perdavimo sistemas kintamosios srovės jungiamąja linija.

3. 1 dalis taip pat taikoma gerokai didinant esamų jungiamųjų linijų pajėgumą.

([24]) 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997 1 30, p. 20).

4. Atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijos kiekvienu atveju priima sprendimą dėl išimties suteikimo, kaip nurodyta 1, 2 ir 3 dalyse. Išimtis gali apimti visą naujos jungiamosios linijos pajėgumą ar jo dalį arba visą gerokai padidintą esamos jungiamosios linijos pajėgumą ar jo dalį.

Per du mėnesius nuo dienos, kurią prašymą padaryti išimtį gavo paskutinė iš atitinkamų reguliavimo institucijų, ACER gali pateikti toms reguliavimo institucijoms patariamąją nuomonę. Priimdamos sprendimą reguliavimo institucijos gali remtis ta nuomone.

Sprendžiant, ar padaryti išimtį, kiekvienu atveju reguliavimo institucijos svarsto, ar reikia nustatyti išimties taikymo trukmės ir nediskriminacinės prieigos prie jungiamosios linijos sąlygas. Sprendžiant dėl tų sąlygų reguliavimo institucijos pirmiausia atsižvelgia į papildomą pajėgumą, kuris atsiras nutiesus naują liniją, arba esamo pajėgumo modifikavimą, projekto įgyvendinimo trukmę ir nacionalines aplinkybes.

Prieš padarydamos išimtį, atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijos priima sprendimą dėl pajėgumo valdymo ir paskirstymo taisyklių ir mechanizmų. Į tas perkrovos valdymo taisykles turi būti įtraukta pareiga nepanaudotą pajėgumą pasiūlyti rinkoje, o įrenginio naudotojams turi būti suteikiama teisė pajėgumą, dėl kurio jie yra sudarę sutartis, parduoti antrinėje rinkoje. Vertinant 1 dalies a, b ir f punktuose nurodytus kriterijus atsižvelgiama į pajėgumo paskirstymo procedūros rezultatus.

Jeigu visos atitinkamos reguliavimo institucijos per šešis mėnesius nuo prašymo gavimo dienos susitarė dėl sprendimo padaryti išimtį, jos apie tą sprendimą informuoja ACER.

Sprendimas padaryti išimtį, įskaitant šios dalies trečioje pastraipoje nurodytas sąlygas, turi būti tinkamai pagrįstas ir paskelbtas.

5. ACER 4 dalyje nurodytą sprendimą priima:

a) jei atitinkamos reguliavimo institucijos per šešis mėnesius nuo dienos, kurią paskutinė iš tų reguliavimo institucijų gavo prašymą taikyti išimtį, negalėjo susitarti, arba

b) gavusi bendrą atitinkamų reguliavimo institucijų prašymą.

ACER, prieš priimdama tokį sprendimą, konsultuojasi su atitinkamomis reguliavimo institucijomis ir prašymo teikėjais.

6. Nepaisant 4 ir 5 dalių, valstybės narės gali numatyti, kad atitinkamai reguliavimo institucija arba ACER pateiktų savo nuomonę valstybės narės atitinkamai įstaigai dėl prašymo taikyti išimtį, kad ta įstaiga priimtų oficialų sprendimą. Ta nuomonė skelbiama kartu su sprendimu.

7. Reguliavimo institucijos nedelsdamos persiunčia kiekvieno gauto prašymo taikyti išimtį kopiją Komisijai ir ACER susipažinti. Atitinkamos reguliavimo institucijos ar ACER (notifikuojančios įstaigos) apie sprendimą nedelsdamos praneša Komisijai ir pateikia visą atitinkamą informaciją, susijusią su tuo sprendimu. Komisijai galima tą informaciją pateikti apibendrinta forma, kad ji galėtų priimti tinkamai pagrįstą sprendimą. Visų pirma tą informaciją sudaro:

a) išsamios priežastys, dėl kurių išimtis buvo padaryta arba atsisakyta ją padaryti, įskaitant finansinę informaciją, pagrindžiančią būtinybę padaryti išimtį;

b) poveikio konkurencijai ir efektyviam elektros energijos vidaus rinkos veikimui, padarius išimtį, analizė;

c) priežastys, susijusios su išimties galiojimo trukme ir atitinkama viso jungiamosios linijos pajėgumo dalimi, dėl kurios padaryta išimtis, ir

d) konsultacijų su atitinkamomis reguliavimo institucijomis rezultatas.

8. Per 50 darbo dienų nuo kitos dienos po to, kai buvo gautas pranešimas pagal 7 dalį, Komisija gali priimti sprendimą paprašyti, kad notifikuojančios įstaigos iš dalies pakeistų arba atšauktų sprendimą taikyti išimtį. Tą 50 darbo dienų laikotarpį galima pratęsti dar 50 darbo dienų, jei Komisijai prašo pateikti papildomos informacijos. Papildomas laikotarpis prasideda kitą dieną po išsamios informacijos gavimo dienos. Be to, pradinis laikotarpis gali būti pratęstas, jei dėl to sutaria Komisija ir notifikuojančios įstaigos.

Jei informacija, kurios prašoma, nepateikiama per Komisijos prašyme nustatytą laikotarpį, pranešimas laikomas atšauktu, išskyrus tuos atvejus, kai dar nepasibaigus tam laikotarpiui, Komisija ir notifikuojančios įstaigos sutaria, kad laikotarpis pratęsiamas arba kai notifikuojančios įstaigos tinkamai pagrįstu pareiškimu informuoja Komisiją, kad, jų nuomone, pranešimas yra išsamus.

Notifikuojančios įstaigos Komisijos sprendimą iš dalies pakeisti ar atšaukti sprendimą padaryti išimtį įvykdo per vieną mėnesį nuo jo gavimo ir atitinkamai informuoja Komisiją.

Komisija saugo neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

Komisijos pritarimas sprendimui taikyti išimtį nustoja galioti praėjus dvejiems metams nuo jo priėmimo dienos, jei iki to laiko jungiamosios linijos tiesimas nepradedamas, arba praėjus penkeriems metams nuo jo priėmimo dienos, jei iki to laiko jungiamoji linija nepradedama eksploatuoti, nebent Komisija, remdamasi pagrįstu notifikuojančių įstaigų prašymu, nuspręstų, kad vėlavimas susijęs su didelėmis kliūtimis, nepriklausančiomis nuo asmens, kuriam buvo taikyta išimtis, valios.

9. Jei atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijos nusprendžia pakeisti sprendimą dėl išimties, jos nedelsdamos apie savo sprendimą praneša Komisijai ir pateikia visą su šiuo sprendimu susijusią informaciją. Sprendimui, kuriuo keičiamas sprendimas dėl išimties, taikomos 1–8 dalys, atsižvelgiant į galiojančios išimties ypatumus.

10. Komisija gali, gavusi prašymą arba savo iniciatyva, iš naujo nagrinėti klausimą dėl prašymo taikyti išimtį, jei:

a) tinkamai atsižvelgiant į teisėtus šalių lūkesčius ir ekonominę pusiausvyrą, pasiektą priėmus pradinį sprendimą taikyti išimtį, iš esmės pasikeitė bet kuris faktas, kuriuo buvo remtasi priimant sprendimą;

b) su sprendimu susijusios įmonės nevykdo įsipareigojimų arba

c) sprendimas priimtas remiantis neišsamia, neteisinga arba klaidinančia šalių suteikta informacija.

11. Komisijai pagal 68 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais šis reglamentas papildomas, patvirtinant šio straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų taikymo gaires ir nustatant procedūrą, kurios turi būti laikomasi taikant šio straipsnio 4 ir 7–10 dalis.

64 straipsnis

Nukrypti leidžiančios nuostatos

1. Valstybės narės gali prašyti leidimo taikyti nuo atitinkamų 3 ir 6 straipsnių, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 1 ir 4 dalių, 9, 10 ir 11 straipsnių, 14–17 straipsnių, 19–27 straipsnių, 35–47 straipsnių ir 51 straipsnio nuostatų nukrypti leidžiančias nuostatas su sąlyga, kad:

a) valstybės narės gali įrodyti, kad kyla didelių problemų, susijusių su mažų atskirų sistemų ir mažų prijungtų sistemų eksploatavimu;

b) atokiausių regionų, kaip apibrėžta SESV 349 straipsnyje, kurie negali būti prijungti prie Europos energijos rinkos dėl akivaizdžių fizinių priežasčių atveju.

Pirmos pastraipos a punkte nurodytu atveju nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo laikotarpis apribojamas ir jos taikymas priklauso nuo sąlygų, kuriomis siekiama didesnės konkurencijos ir integracijos į elektros energijos vidaus rinką.

Pirmos pastraipos b punkte nurodytu atveju nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo laikotarpis neribojamas.

Komisija, prieš priimdama sprendimą, apie tuos prašymus informuoja valstybes nares, saugodama neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

Pagal šį straipsnį nukrypti leidžiančios nuostatos taikymu siekiama užtikrinti, kad nebūtų trukdoma pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos, didesnio lankstumo, elektros energijos kaupimo, elektromobilumo ir reguliavimo apkrova.

Sprendime, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, Komisija nurodo, kokiu mastu turi būti atsižvelgta į tinklo kodeksų ir gairių taikymą.

2. 3, 5 ir 6 straipsniai, 7 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 2 dalies c ir g punktai, 8–17 straipsniai, 18 straipsnio 5 ir 6 dalys, 19 ir 20 straipsniai, 21 straipsnio 1, 2 ir 4–8 dalys, 22 straipsnio 1 dalies c punktas, 22 straipsnio 2 dalies b ir c punktai, 22 straipsnio 2 dalies paskutinė pastraipa, 23–27 straipsniai, 34 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys, 35–47 straipsniai, 48 straipsnio 2 dalis ir 49 bei 51 straipsniai Kiprui netaikomi tol, kol jo perdavimo sistema nebus jungiamosiomis linijomis prijungta prie kitų valstybių narių perdavimo sistemų.

Jei ne vėliau kaip 2026 m. sausio 1 d. Kipro perdavimo sistema nebus jungiamosiomis linijomis prijungta prie kitų valstybių narių perdavimo sistemų, Kipras turės įvertinti, ar reikalinga taikyti nuo tų nuostatų nukrypti leidžiančią nuostatą, ir gali Komisijai pateikti prašymą pratęsti nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą. Komisija įvertina, ar yra rizikos, kad nuostatų taikymas gali sukelti didelių problemų, susijusių su Kipro elektros energijos sistemos eksploatavimu, ar tikimasi, kad jų taikymas Kipre bus naudingas rinkos veikimui. Remdamasi tuo vertinimu, Komisija priima pagrįstą sprendimą dėl visiško arba dalinio nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo pratęsimo. Sprendimas turi būti skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3. Šiuo reglamentu nedaromas poveikis nukrypti leidžiančių nuostatų taikymui pagal Direktyvos (ES) 2019/944 66 straipsnį.

4. Kalbant apie 2030 m. tinklų sujungimo tikslo pasiekimą, kaip numatyta pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, turi būti tinkamai atsižvelgiama į elektros energijos jungtį tarp Maltos ir Italijos.

65 straipsnis

Informacijos teikimas ir konfidencialumas

1. Valstybės narės ir reguliavimo institucijos Komisijos prašymu pateikia jai visą informaciją, būtiną siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi šio reglamento nuostatų.

Komisija nustato pagrįstą terminą, per kurį informacija turi būti pateikta, atsižvelgdama į prašomos informacijos sudėtingumą ir skubumą.

2. Jei atitinkama valstybė narė arba reguliavimo institucija nepateikia 1 dalyje nurodytos informacijos per 1 dalyje nurodytą terminą, Komisija gali paprašyti visos informacijos, būtinos siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi šio reglamento, tiesiogiai iš atitinkamų įmonių.

Siųsdama prašymą dėl informacijos įmonei, Komisija tuo pat metu išsiunčia prašymo kopiją valstybės narės, kurios teritorijoje yra tos įmonės buveinė, reguliavimo institucijoms.

3. Savo prašyme dėl informacijos pagal 1 dalį Komisija nurodo teisinį prašymo pagrindą, terminą, per kurį informacija turi būti pateikta, prašymo tikslą ir 66 straipsnio 2 dalyje numatytas sankcijas už neteisingos, neišsamios ar klaidinančios informacijos pateikimą.

4. Prašomą informaciją pateikia įmonių savininkai arba jų atstovai, o juridinių asmenų atveju – įstatymais arba įmonių įstatais įgalioti įmonėms atstovauti asmenys. Kai savo kliento vardu informaciją pateikia tinkamai įgalioti teisininkai, už pateiktą neišsamią, neteisingą ar klaidinančią informaciją visapusiškai išlieka atsakingas jų klientas.

5. Jei įmonė nepateikia prašomos informacijos per Komisijos nustatytą terminą arba pateikia neišsamią informaciją, Komisija savo sprendimu gali pareikalauti pateikti informaciją. Tame sprendime nurodoma, kokios informacijos reikalaujama, ir nustatomas atitinkamas terminas, per kurį ji turi būti pateikta. Jame nurodomos 66 straipsnio 2 dalyje numatytos sankcijos. Jame taip pat nurodoma teisė kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, kad jis peržiūrėtų sprendimą.

Siųsdama sprendimą, Komisija tuo pat metu išsiunčia jo kopiją valstybės narės, kurios teritorijoje asmuo gyvena arba kurioje yra įmonės buveinė, reguliavimo institucijoms.

6. 1 ir 2 dalyse nurodyta informacija turi būti naudojama tik siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi šio reglamento.

Komisija neatskleidžia pagal šį reglamentą gautos informacijos, jei ta informacija dėl jos pobūdžio laikoma profesine paslaptimi.

66 straipsnis

Sankcijos

1. Nedarant poveikio šio straipsnio 2 daliai, valstybės narės nustato sankcijų, taikomų pažeidus šį reglamentą, pagal 59 straipsnį priimtus tinklo kodeksus ir pagal 61 straipsnį priimtas gaires, taisykles ir imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad šios sankcijos būtų įgyvendinamos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos. Valstybės narės nedelsdamos praneša apie tas taisykles ir tas priemones Komisijai ir nedelsdamos jai praneša apie visus vėlesnius joms įtakos turinčius dalinius pakeitimus.

2. Jei įmonės, atsakydamos į pagal 65 straipsnio 3 dalį pateiktą prašymą, tyčia ar per aplaidumą pateikia neteisingą, neišsamią ar klaidinančią informaciją arba jos nepateikia per pagal 65 straipsnio 5 dalies pirmą pastraipą priimtame sprendime nustatytą terminą, Komisija savo sprendimu gali skirti toms įmonėms baudas, neviršijančias 1 % bendros praėjusių finansinių metų apyvartos. Nustatydama baudos dydį, Komisija atsižvelgia į tai, ar šio straipsnio 1 dalyje nurodytų reikalavimų nevykdymas laikomas sunkiu pažeidimu.

3. Pagal 1 dalį numatytos sankcijos ir pagal 2 dalį priimti sprendimai neturi būti baudžiamosios teisės pobūdžio.

67 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda pagal Direktyvos (ES) 2019/944 68 straipsnį įsteigtas komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

68 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

2. 34 straipsnio 3 dalyje, 49 straipsnio 4 dalyje, 59 straipsnio 2 dalyje, 61 straipsnio 2 dalyje ir 63 straipsnio 11 dalyje nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami iki 2028 m. gruodžio 31 d. Likus ne mažiau kaip devyniems mėnesiams iki to laikotarpio ir, jei taikytina, vėlesnių laikotarpių pabaigos Komisija parengia naudojimosi deleguotaisiais įgaliojimais ataskaitą. Deleguotieji įgaliojimai savaime pratęsiami aštuonerių metų laikotarpiams, išskyrus atvejus, kai Europos Parlamentas arba Taryba pareiškia prieštaravimų dėl tokio pratęsimo likus ne mažiau kaip trims mėnesiams iki kiekvieno laikotarpio pabaigos.

3. Europos Parlamentas ar Taryba gali bet kada atšaukti 34 straipsnio 3 dalyje, 49 straipsnio 4 dalyje, 59 straipsnio 2 dalyje, 61 straipsnio 2 dalyje ir 63 straipsnio 11 dalyje nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.

4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.

5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

6. Pagal 34 straipsnio 3 dalį, 49 straipsnio 4 dalį, 59 straipsnio 2 dalį, 61 straipsnio 2 dalį ir 63 straipsnio 11 dalį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus tam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

69 straipsnis

Komisijos peržiūros ir ataskaitos

1. Komisija ne vėliau kaip 2025 m. liepos 1 d. peržiūri esamus tinklo kodeksus ir gaires, kad įvertintų, kurios jų nuostatos galėtų būti tinkamai įtrauktos į Sąjungos teisėkūros procedūra priimamus aktus dėl elektros energijos vidaus rinkos ir kokiu būdu būtų galima peržiūrėti su tinklo kodeksais ir gairėmis susijusius įgaliojimus, nustatytus 59 ir 61 straipsniuose.

Komisija išsamią vertinimo ataskaitą pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ne vėliau kaip tą pačią datą.

Ne vėliau kaip 2026 m. gruodžio 31 d. Komisija, remdamasi savo vertinimu, jei tikslinga, pateikia pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

2. Ne vėliau kaip 2030 m. gruodžio 31 d. Komisija peržiūri šį reglamentą ir remdamasi ta peržiūra pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, prie kurios, prireikus, pridedamas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

70 straipsnis

Panaikinimas

Reglamentas (EB) Nr. 714/2009 panaikinamas. Nuorodos į panaikintą reglamentą laikomos nuorodomis į šį reglamentą ir skaitomos pagal III priede pateiktą atitikties lentelę.

71 straipsnis

Įsigaliojimas

1. Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

2. Jis taikomas nuo 2020 m. sausio 1 d.

Nepaisant pirmos pastraipos, 14 ir 15 straipsniai, 22 straipsnio 4 dalis, 23 straipsnio 3 ir 6 dalys, 35, 36 ir 62 straipsniai taikomi nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos. 14 straipsnio 7 dalies ir 15 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo tikslu 16 straipsnis taikomas nuo tos dienos.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2019 m. birželio 5 d.

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkas	*Pirmininkas*
A. TAJANI	G. CIAMBA

I PRIEDAS

REGIONINIŲ KOORDINAVIMO CENTRŲ UŽDUOTYS

1. Koordinuotas pralaidumo skaičiavimas

1.1 Regioniniai koordinavimo centrai atlieka koordinuotą tarpzoninio pralaidumo skaičiavimą.

1.2 Koordinuotas pralaidumo skaičiavimas atliekamas kitos paros ir einamosios paros laikotarpiams.

1.3 Koordinuotas pralaidumo skaičiavimas atliekamas pagal metodiką, parengtą pagal pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (ES) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.

1.4 Koordinuotas pralaidumo skaičiavimas atliekamas remiantis bendru tinklo modeliu pagal 3 punktą.

1.5 Koordinuotas pralaidumo skaičiavimas užtikrina efektyvų perkrovos valdymą laikantis šiame reglamente nustatytų perkrovos valdymo principų.

2. Koordinuota saugumo analizė

2.1 Regioniniai koordinavimo centrai atlieka koordinuotą saugumo analizę, siekdami užtikrinti saugų sistemos eksploatavimą.

2.2 Saugumo analizė atliekama visais operatyvinio planavimo laikotarpiais tarp kitų metų ir einamosios paros laikotarpių, naudojant bendrus tinklo modelius.

2.3 Koordinuota saugumo analizė atliekama pagal metodiką, parengtą pagal sistemos eksploatavimo gaires, priimtas remiantis Reglamento (ES) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.

2.4 Koordinuotos saugumo analizės rezultatus regioniniai koordinavimo centrai pateikia bent sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams.

2.5 Jei atlikęs koordinuotą saugumo analizę regioninis koordinavimo centras aptinka galimą apribojimą, jis numato taisomuosius veiksmus, kuriais užtikrinamas didžiausias veiksmingumas ir ekonominis efektyvumas.

3. Bendrų tinklo modelių kūrimas

3.1 Regioniniai koordinavimo centrai nustato efektyvius bendro tinklo modelio kūrimo procesus kiekvienam operatyvinio planavimo laikotarpiui tarp kitų metų ir einamosios paros laikotarpių.

3.2 Perdavimo sistemos operatoriai paskiria vieną regioninio koordinavimo centrą visos Sąjungos bendriems tinklo modeliams sukurti.

3.3 Bendri tinklo modeliai sudaromi pagal metodiką, parengtą pagal sistemos eksploatavimo gaires ir pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gaires, priimtas remiantis Reglamento (ES) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi.

3.4 Į bendrus tinklo modelius įtraukiami atitinkami duomenys, pagal kuriuos visais operatyvinio planavimo laikotarpiais tarp kitų metų ir einamosios paros laikotarpių būtų galima efektyviai vykdyti operatyvinį planavimą ir skaičiuoti pralaidumą.

3.5 Bendri tinklo modeliai pateikiami visiems regioniniams koordinavimo centrams, perdavimo sistemos operatoriams, ENTSO-E ir, jei ji paprašo, ACER.

4. Pagalba vertinant perdavimo sistemos operatorių sistemos apsaugos ir atkūrimo planų nuoseklumo vertinimo požiūriu

4.1 Regioniniai koordinavimo centrai padeda sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams atlikti perdavimo sistemos operatorių sistemos apsaugos planų ir atkūrimo planų nuoseklumo įvertinimą pagal procedūras, nustatytas tinklo kodekse dėl avarijų šalinimo ir veikimo atkūrimo, priimtame remiantis Reglamento (ES) Nr. 714/2009 6 straipsnio 11 dalimi.

4.2 Visi perdavimo sistemos operatoriai susitaria dėl slenkstinės vertės, kurią viršijus vieno ar daugiau perdavimo sistemos operatorių veiksmai, atliekami įvykus sistemos avarijai ar jai esant visiško atsijungimo arba veikimo atkūrimo būsenos, laikomi darančiais didelį poveikį kitiems perdavimo sistemos operatoriams, kurių sistemos sinchroniškai arba nesinchroniškai sujungtos tarpusavyje.

4.3 Teikdamas pagalbą perdavimo sistemos operatoriams, regioninis koordinavimo centras:

a) nustato galimus nesuderinamumus;

b) pasiūlo poveikio mažinimo veiksmus.

4.4 Perdavimo sistemos operatoriai įvertina pasiūlytus poveikio mažinimo veiksmus ir į juos atsižvelgia.

5. Pagalba koordinuojant ir optimizuojant regioninį veikimo atkūrimą

5.1 Kiekvienas atitinkamas regioninio koordinavimo centras teikia pagalbą perdavimo sistemos operatoriams, paskirtiems dažnio valdymo koordinatoriais ir resinchronizavimo koordinatoriais pagal tinklo kodeksą, kuriame nustatomi elektros sistemos avarijų šalinimo ir veikimo atkūrimo reikalavimai, priimtą remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 6 straipsnio 11 dalimi, kad sistemos veikimas būtų atkurtas efektyviau ir veiksmingiau. Sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai nustato, kokį vaidmenį, susijusį su pagalba koordinuojant ir optimizuojant regioninį veikimo atkūrimą, atlieka regioninio koordinavimo centras.

5.2 Jei perdavimo sistemos operatoriaus sistema yra visiško atsijungimo arba veikimo atkūrimo būsenos, jis gali prašyti regioninių koordinavimo centrų pagalbos.

5.3 Regioniniai koordinavimo centrai aprūpinami beveik tikralaikės priežiūrinės kontrolės ir duomenų rinkimo sistemomis, kurių vykdomo stebėjimo apimtis nustatoma taikant 4.2 punkte nurodytą slenkstinę vertę.

6. Po veiksmų ir po trikdžių atliekama analizė ir teikiamos ataskaitos

6.1 Regioniniai koordinavimo centrai ištiria kiekvieną incidentą, per kurį viršijama 4.2 punkte nurodyta slenkstinė vertė, ir parengia ataskaitą. Sistemos eksploatavimo regiono reguliavimo institucijos ir ACER gali dalyvauti tyrime, jeigu jos to paprašo. Ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos, kuriomis siekiama išvengti panašių incidentų ateityje.

6.2 Regioniniai koordinavimo centrai ataskaitą skelbia viešai. ACER gali pateikti rekomendacijas, kuriomis siekiama išvengti panašių incidentų ateityje.

7. Regiono rezervo pajėgumo apimties nustatymas

7.1 Regioniniai koordinavimo centrai apskaičiuoja sistemos eksploatavimo regiono rezervo pajėgumo poreikius. Nustatant rezervo pajėgumo poreikius:

a) siekiama bendro tikslo kuo ekonomiškiau užtikrinti sistemos eksploatavimo saugumą;

b) poreikiai nustatomi kitos paros ir (arba) einamosios paros laikotarpiams;

c) apskaičiuojama bendra reikiamo sistemos eksploatavimo regiono rezervo pajėgumo apimtis;

d) nustatomi kiekvienos rūšies rezervo būtinojo pajėgumo poreikiai;

e) atsižvelgiama į galimą vienos rūšies rezervo pajėgumo pakeitimą kitos rūšies rezervo pajėgumu siekiant kuo labiau sumažinti pirkimo išlaidas;

f) nustatomi būtini reikiamo rezervo pajėgumo geografinio pasiskirstymo reikalavimai, jei jų yra.

8. Regiono balansavimo pajėgumo pirkimo palengvinimas

8.1 Regioniniai koordinavimo centrai padeda sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams nustatyti, kokios apimties balansavimo pajėgumą reikia pirkti. Nustatant balansavimo pajėgumo apimtį:

a) poreikiai nustatomi kitos paros ir (arba) einamosios paros laikotarpiams;

b) atsižvelgiama į galimą vienos rūšies rezervo pajėgumo pakeitimą kitos rūšies rezervo pajėgumu siekiant kuo labiau sumažinti pirkimo išlaidas;

c) atsižvelgiama į reikiamo rezervo pajėgumo kiekius, kuriuos tikimasi gauti iš balansavimo energijos pasiūlymų, dar nepateiktų pagal balansavimo pajėgumo sutartį.

8.2 Regioniniai koordinavimo centrai padeda sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams perkant pagal 8.1 punktą nustatytos apimties balansavimo pajėgumą. Perkant balansavimo pajėgumą:

a) perkama kitos paros ir (arba) einamosios paros laikotarpiams;

b) atsižvelgiama į galimą vienos rūšies rezervo pajėgumo pakeitimą kitos rūšies rezervo pajėgumu siekiant kuo labiau sumažinti pirkimo išlaidas.

9. Regiono sistemos adekvatumo vertinimai laikotarpiui nuo kitos savaitės iki bent kitos paros ir rizikos mažinimo veiksmų parengimas

9.1 Regioniniai koordinavimo centrai atlieka regiono adekvatumo vertinimus laikotarpiui nuo kitos savaitės iki bent kitos paros pagal Reglamente (ES) 2017/1485 nustatytas procedūras ir remdamiesi metodika, parengta pagal Reglamento (ES) 2019/941 8 straipsnį.

9.2 Atlikdami trumpalaikius regiono adekvatumo vertinimus, regioniniai koordinavimo centrai remiasi sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatorių pateikta informacija, siekdami nustatyti situacijas, kurioms esant bet kuriame valdymo rajone arba visame regione numatomas adekvatumo trūkumas. Regioniniai koordinavimo centrai atsižvelgia į galimus tarpzoninius mainus ir eksploatavimo saugumo ribas visais atitinkamais operatyvinio planavimo laikotarpiais.

9.3 Atlikdamas regiono sistemos adekvatumo vertinimą, kiekvienas regioninis koordinavimo centras bendradarbiauja su kitais regioniniais koordinavimo centrais, kad:

a) patikrintų pagrindines prielaidas ir prognozes;

b) nustatytų galimas situacijas, kurioms esant trūksta tarpregioninio adekvatumo.

9.4 Kiekvienas regioninis koordinavimo centras pateikia regiono sistemos adekvatumo vertinimo rezultatus, kartu nurodydamas savo siūlomus adekvatumo trūkumo rizikos mažinimo veiksmus, sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams ir kitiems regioniniams koordinavimo centrams.

10. Regioninis atjungimo planavimo koordinavimas

10.1 Kiekvienas regioninis koordinavimo centras imasi regioninio atjungimo koordinavimo pagal Sistemos eksploatavimo gairėse, priimtose remiantis Reglamento (EB) Nr. 714/2009 18 straipsnio 5 dalimi, nustatytas procedūras, siekdamas stebėti atitinkamų įrenginių parengties būseną ir koordinuoti jų parengties planus, kad būtų užtikrintas perdavimo sistemos eksploatavimo saugumas ir sykiu kuo didesnis jungiamųjų linijų ir perdavimo sistemų, nuo kurių priklauso tarpzoniniai srautai, pajėgumas.

10.2 Kiekvienas regioninis koordinavimo centras tvarko bendrą sistemos eksploatavimo regiono atitinkamų tinklo elementų, elektros energijos gamybos modulių ir apkrovos įrenginių sąrašą ir pateikia jį ENTSO-E operatyvinio planavimo duomenų tvarkymo aplinkoje.

10.3 Kiekvienas regioninis koordinavimo centras atlieka šiuos su atjungimo koordinavimu sistemos eksploatavimo regione susijusius veiksmus:

a) vertina atjungimo planavimo suderinamumą su visų perdavimo sistemos operatorių kitų metų parengties planais;

b) sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriams pateikia aptiktų planavimo nesuderinamumų sąrašą ir savo siūlomus nesuderinamumų šalinimo būdus.

11. Perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmo optimizavimas

11.1 Sistemos eksploatavimo regiono perdavimo sistemos operatoriai gali visi kartu nuspręsti prašyti regioninio koordinavimo centro pagalbos administruojant finansinius srautus, susijusius su perdavimo sistemos operatorių tarpusavio atsiskaitymais, kuriuose dalyvauja daugiau kaip du perdavimo sistemos operatoriai, tokius kaip apkrovų perskirstymo išlaidos, perkrovos pajamos, nenumatyti nuokrypiai ar rezervo pirkimo išlaidos.

12. Regioninių koordinavimo centrų darbuotojų mokymas ir atestavimas

12.1 Regioniniai koordinavimo centrai parengia ir vykdo regioninių koordinavimo centrų darbuotojams skirtas mokymo ir atestavimo programas, kuriose daugiausia dėmesio skiriama regiono sistemos eksploatavimui.

12.2 Mokymo programos apima visus svarbius sistemos eksploatavimo elementus, susijusius su regioninių koordinavimo centrų užduočių vykdymu, įskaitant regioninių krizių scenarijus.

13. Regioninių elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymas

13.1 Jei ENTSO-E deleguoja šią funkciją regioniniams koordinavimo centrams, jie nustato regioninių elektros energijos krizių scenarijus pagal Reglamento (ES) 2019/941 6 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus.

Regioninių elektros energijos krizių scenarijai nustatomi pagal Reglamento (ES) 2019/941 5 straipsnyje nustatytą metodiką.

13.2 Kiekvieno sistemos eksploatavimo regiono kompetentingoms institucijoms paprašius, regioniniai koordinavimo centrai joms padeda kas dvejus metus parengti ir atlikti krizių modeliavimą pagal Reglamento (ES) 2019/941 12 straipsnio 3 dalį.

14. Naujų perdavimo pajėgumų, esamų perdavimo pajėgumų didinimo arba alternatyvų jiems poreikių nustatymas

14.1 Regioniniai koordinavimo centrai teikia pagalbą perdavimo sistemos operatoriams nustatant naujų perdavimo pajėgumų, esamų perdavimo pajėgumų didinimo arba alternatyvų jiems poreikius, kuriuos reikia nurodyti regioninėms grupėms, įsteigtoms pagal Reglamentą (ES) Nr. 347/2013, ir kurie turi būti įtraukti į dešimties metų tinklo plėtros planą, nurodytą Direktyvos (ES) 2019/944 51 straipsnyje.

15. Didžiausio naujų dalyvių pajėgumo, kurį pajėgumų mechanizmuose galima teikti iš užsienio pajėgumų, apskaičiavimas

15.1 Regioniniai koordinavimo centrai padeda perdavimo sistemos operatoriui apskaičiuoti didžiausią naujų dalyvių pajėgumą, kurį pajėgumų mechanizmuose galima teikti iš užsienio pajėgumų, atsižvelgdami į numatomą jungiamųjų linijų parengtį ir tikėtiną nepalankiausių sistemos sąlygų susidarymą vienu metu sistemoje, kurioje taikomas mechanizmas, ir sistemoje, kurioje yra užsienio pajėgumas.

15.2 Apskaičiavimas atliekamas pagal 26 straipsnio 11 dalies a punkte nustatytą metodiką.

15.3 Regioniniai koordinavimo centrai atlieka skaičiavimą kiekvienos prekybos zonos ribos, patenkančios į sistemos eksploatavimo regioną, atžvilgiu.

16. Sezoninių adekvatumo vertinimų rengimas

16.1 Jei ENTSO-E šią funkciją deleguoja regioniniams koordinavimo centrams pagal Reglamento (ES) 2019/941 9 straipsnį, jie rengia regioninio sezoninio adekvatumo vertinimus.

16.2 Sezoniniai adekvatumo vertinimai rengiami pagal metodiką, parengtą pagal Reglamento (ES) 2019/941 8 straipsnį.

II PRIEDAS

PANAIKINAMAS REGLAMENTAS IR JO DALINIŲ PAKEITIMŲ SĄRAŠAS

2013 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 1364/2006/EB ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 713/2009, (EB) Nr. 714/2009 ir (EB) Nr. 715/2009 (OL L 115, 2013 4 25, p. 39)	8 straipsnio 3 dalies a punktas 8 straipsnio 10 dalies a punktas 11 straipsnis 18 straipsnio 4 dalies a punktas 23 straipsnio 3 dalis
2013 m. birželio 14 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 543/2013 dėl duomenų teikimo ir skelbimo elektros energijos rinkose, iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 714/2009 I priedą (OL L 163, 2013 6 15, p. 1)	I priedo 5.5–5.9 punktai

III PRIEDAS

ATITIKTIES LENTELĖ

Reglamentas (EB) Nr. 714/2009	Šis reglamentas
—	1 straipsnio a dalis
—	1 straipsnio b dalis
1 straipsnio a punktas	1 straipsnio c dalis
1 straipsnio b punktas	1 straipsnio d dalis
2 straipsnio 1 dalis	2 straipsnio 1 punktas
2 straipsnio 2 dalies a punktas	2 straipsnio 2 punktas
2 straipsnio 2 dalies b punktas	2 straipsnio 3 punktas
2 straipsnio 2 dalies c punktas	2 straipsnio 4 punktas
2 straipsnio 2 dalies d punktas	—
2 straipsnio 2 dalies e punktas	—
2 straipsnio 2 dalies f punktas	—
2 straipsnio 2 dalies g punktas	2 straipsnio 5 punktas
—	2 straipsnio 6–71 punktai
—	3 straipsnis
—	4 straipsnis
—	5 straipsnis
—	6 straipsnis
—	7 straipsnis
—	8 straipsnis
—	9 straipsnis
—	10 straipsnis
—	11 straipsnis
—	12 straipsnis
—	13 straipsnis
—	14 straipsnis
—	15 straipsnis
16 straipsnio 1–3 dalys	16 straipsnio 1–4 dalys
—	16 straipsnio 5–8 dalys
16 straipsnio 4–5 dalys	16 straipsnio 9–11 dalys
—	16 straipsnio 12 ir 13 dalys
—	17 straipsnis
14 straipsnio 1 dalis	18 straipsnio 1 dalis
—	18 straipsnio 2 dalis
14 straipsnio 2–5 dalys	18 straipsnio 3–6 dalys
—	18 straipsnio 7–11 dalys
—	19 straipsnio 1 dalis
16 straipsnio 6 dalis	19 straipsnio 2 ir 3 dalys
—	19 straipsnio 4 ir 5 dalys
—	20 straipsnis

Reglamentas (EB) Nr. 714/2009	Šis reglamentas
—	21 straipsnis
—	22 straipsnis
8 straipsnio 4 dalis	23 straipsnio 1 dalis
—	23 straipsnio 2–7 dalys
—	25 straipsnis
—	26 straipsnis
—	27 straipsnis
4 straipsnis	28 straipsnio 1 dalis
—	28 straipsnio 2 dalis
5 straipsnis	29 straipsnio 1–4 dalys
—	29 straipsnio 5 dalis
8 straipsnio 2 dalies pirmas sakinys	30 straipsnio 1 dalies a punktas
8 straipsnio 3 dalies b punktas	30 straipsnio 1 dalies b punktas
—	30 straipsnio 1 dalies c punktas
8 straipsnio 3 dalies c punktas	30 straipsnio 1 dalies d punktas
—	30 straipsnio 1 dalies e ir f punktai
	30 straipsnio 1 dalies g ir h punktai
8 straipsnio 3 dalies a punktas	30 straipsnio 1 dalies i punktas
8 straipsnio 3 dalies d punktas	30 straipsnio 1 dalies j punktas
	30 straipsnio 1 dalies k punktas
8 straipsnio 3 dalies e punktas	30 straipsnio 1 dalies l punktas
	30 straipsnio 1 dalies m–o punktai
—	30 straipsnio 2 ir 3 dalys
8 straipsnio 5 dalis	30 straipsnio 4 dalis
8 straipsnio 9 dalis	30 straipsnio 5 dalis
10 straipsnis	31 straipsnis
9 straipsnis	32 straipsnis
11 straipsnis	33 straipsnis
12 straipsnis	34 straipsnis
—	35 straipsnis
—	36 straipsnis
—	37 straipsnis
—	38 straipsnis
—	39 straipsnis
—	40 straipsnis
	41 straipsnis
—	42 straipsnis
—	43 straipsnis
—	44 straipsnis
—	45 straipsnis
—	46 straipsnis
—	47 straipsnis
8 straipsnio 10 dalis	48 straipsnis

Reglamentas (EB) Nr. 714/2009	Šis reglamentas
13 straipsnis	49 straipsnis
2 straipsnio 2 dalies paskutinė pastraipa	49 straipsnio 7 dalis
15 straipsnis	50 straipsnio 1–6 dalys
I priedo 5.10 punktas	50 straipsnio 7 dalis
3 straipsnis	51 straipsnis
—	52 straipsnis
—	53 straipsnis
	54 straipsnis
—	55 straipsnis
—	56 straipsnis
—	57 straipsnis
—	58 straipsnis
8 straipsnio 6 dalis	59 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktai
—	59 straipsnio 1 dalies d ir e punktai
	59 straipsnio 2 dalis
6 straipsnio 1 dalis	59 straipsnio 3 dalis
6 straipsnio 2 dalis	59 straipsnio 4 dalis
6 straipsnio 3 dalis	59 straipsnio 5 dalis
—	59 straipsnio 6 dalis
6 straipsnio 4 dalis	59 straipsnio 7 dalis
6 straipsnio 5 dalis	59 straipsnio 8 dalis
6 straipsnio 6 dalis	59 straipsnio 9 dalis
8 straipsnio 1 dalis	59 straipsnio 10 dalis
6 straipsnio 7 dalis	—
6 straipsnio 8 dalis	—
6 straipsnio 9 ir 10 dalys	59 straipsnio 11 ir 12 dalys
6 straipsnio 11 dalis	59 straipsnio 13 ir 14 dalys
6 straipsnio 12 dalis	59 straipsnio 15 dalis
8 straipsnio 2 dalis	59 straipsnio 15 dalis
—	60 straipsnio 1 dalis
7 straipsnio 1 dalis	60 straipsnio 2 dalis
7 straipsnio 2 dalis	60 straipsnio 3 dalis
7 straipsnio 3 dalis	—
7 straipsnio 4 dalis	—
—	61 straipsnio 1 dalis
—	61 straipsnio 2 dalis
18 straipsnio 1 dalis	61 straipsnio 3 dalis
18 straipsnio 2 dalis	—
18 straipsnio 3 dalis	61 straipsnio 4 dalis
18 straipsnio 4 dalis	—
18 straipsnio 4a dalis	61 straipsnio 5 dalis
18 straipsnio 5 dalis	61 straipsnio 5 ir 6 dalys
19 straipsnis	—

Reglamentas (EB) Nr. 714/2009	Šis reglamentas
21 straipsnis	62 straipsnis
17 straipsnis	63 straipsnis
—	64 straipsnis
20 straipsnis	65 straipsnis
22 straipsnis	66 straipsnis
23 straipsnis	67 straipsnis
24 straipsnis	—
—	68 straipsnis
—	69 straipsnis
25 straipsnis	70 straipsnis
26 straipsnis	71 straipsnis